

Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως και
Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Ετήσια Έκθεση 2013

Για την προετοιμασία της Ετήσιας Έκθεσης 2013 εργάστηκε το σύνολο του προσωπικού του Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως.

Ειδικότερα καθήκοντα ανέλαβαν οι εξής:

Γενική επιμέλεια:

Πανίκος Γιωργαλλής

Επιστημονική επεξεργασία κειμένων:

Ελένη Χατζητοφή

Μαρία Χριστοφόρου

Κώστας Ιωάννου

Γεωργία Σταυρινίδου

Νάσια Διονυσίου

Μελίνα Τριγγίδου

Κυριάκος Κυριάκου

Πρόδρομος Χριστοφή

Κατερίνα Χαρίτου

Επεξεργασία στατιστικών στοιχείων:

Χριστίνα Μιχαήλ

Εκδότης:

Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών

ΓΤΠ 183/2014-ηλεκτρονική έκδοση

ISSN 1450-1155

Σχεδιασμός:

Σπύρος Τσιώρης

Ψηφιακή εκτύπωση:

Κυβερνητικό Τυπογραφείο

Τυπώθηκε σε ανακυκλωμένο χαρτί

**Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως και
Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων**

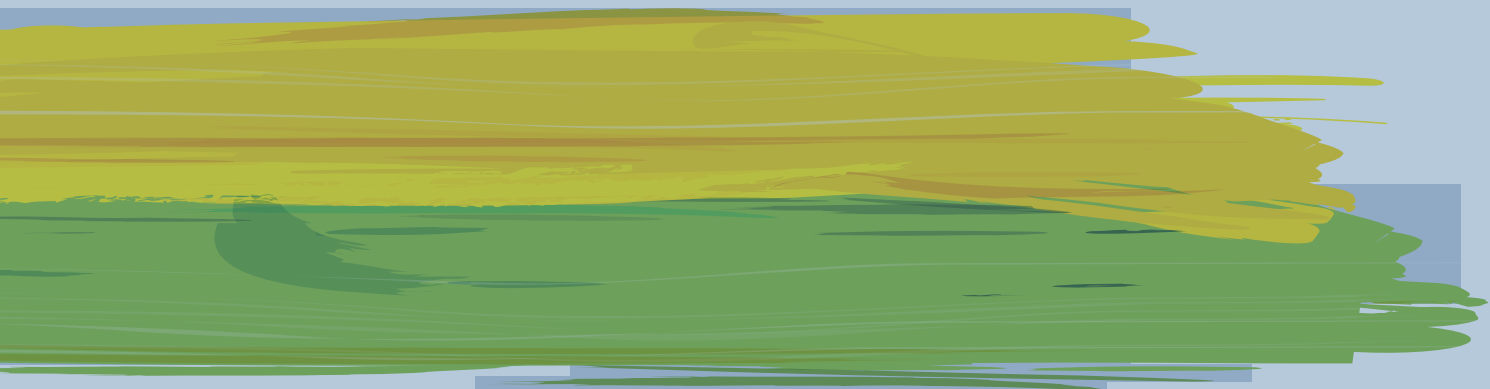
Era House, Διαγόρου 2
1097 Λευκωσία

Τηλέφωνο: (+357) 22405500

Τηλεομοιότυπο: (+357) 22672881

Ηλεκτρονική διεύθυνση: ombudsman@ombudsman.gov.cy

Ιστοσελίδα: www.ombudsman.gov.cy

Ετήσια Έκθεση 2013

Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως και
Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

I. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ	4
II. ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ	7
1. Αρμοδιότητες και διαδικασίες	8
2. Εθνικός φορέας καταπολέμησης των διακρίσεων	11
3. Εθνικός φορέας για την πρόληψη της κακομεταχείρισης	12
4. Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων	14
5. Μηχανισμός για την Προώθηση, Προστασία και Παρακολούθηση της Σύμβασης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες	15
III. ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	17
1. Ανάλυση παραπόνων που υποβλήθηκαν κατά το 2013	18
2. Αναφορά στην εργασία που διεκπεραιώθηκε κατά το 2013	19
3. Παράπονα που υποβλήθηκαν κατά Επαρχία	22
4. Ανάλυση παραπόνων ανά θέμα	23
5. Ανάλυση παραπόνων ανά Υπουργείο/Τμήμα/Υπηρεσία	24
IV. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ	26
Α. Τομέας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων	27
Β. Τομέας Ανεξάρτητου Μηχανισμού για την Προώθηση, Προστασία και Παρακολούθηση της Εφαρμογής της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες	43
Γ. Τομέας Περιβάλλοντος, Ιδιοκτησίας και Ανάπτυξης	53
Δ. Τομέας Τοπικής Αυτοδιοίκησης	69

Ε. Τομέας Κοινωνικής Ασφάλισης και Θεμάτων Οικονομικής Υφής	78
ΣΤ. Τομέας Υγείας	87
Ζ. Τομέας Παιδείας και Υπαλληλικών Σχέσεων	98
Η. Τομέας Σχέσεων Κράτους - Πολίτη και Κοινωνικής Πρόνοιας	111
V. ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΘΕΜΑΤΩΝ ΣΤΗ ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ	116
VI. ΑΛΛΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ	120
1. Εισαγωγή	121
2. Συμμετοχή σε εκδηλώσεις/δραστηριότητες στην Κύπρο	121
3. Συμμετοχή σε διεθνείς συναντήσεις	122
4. Επιμόρφωση προσωπικού	123
VII. ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΓΡΑΦΕΙΟΥ	124

Ι. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Ο θεσμός του Ombudsman έχει παραδοσιακά ως πρωταρχικό στόχο την αντιμετώπιση του απρόσωπου χαρακτήρα της διοικητικής γραφειοκρατίας και την εμπέδωση ενός διοικητικού πολιτισμού, που στο επίκεντρό του βρίσκονται τα ανθρώπινα δικαιώματα. Με αυτή την έννοια, ο Επίτροπος Διοικήσεως σε όλα τα χρόνια και σε όλα τα επίπεδα δραστηριοποίησής του επεδίωξε να καταδείξει τα ελλείμματα, τις αυθαιρεσίες και τις αγκυλώσεις που παρατηρούνται στη λειτουργία της διοίκησης και να συμβάλει με προτάσεις στην εξάλειψή τους.

Με τη διεύρυνση των αρμοδιοτήτων του Επιτρόπου Διοικήσεως στα πεδία της προώθησης της αρχής της ισότητας, της καταπολέμησης των διακρίσεων και, ευρύτερα, της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ο θεσμός του Επιτρόπου έχει μετεξελιχθεί σε φορέα προάσπισης του ίδιου του κράτους δικαίου, της δημοκρατίας και της κοινωνικής δικαιοσύνης.

Οι πιο πάνω ιδιότητες και δυνατότητες του Επιτρόπου, τόσο για έλεγχο της ορθής διοικητικής δράσης και συμπεριφοράς, όσο και για υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, υπήρξαν καθοριστικής σημασίας κατά το 2013. Και τούτο γιατί η δεδομένη χρονιά είχε έντονο χαρακτήρα κρίσης: κρίσης οικονομικής, κρίσης πολιτικής και κρίσης κοινωνικής. Ήταν μια χρονιά στην οποία οι σοβαρές επιπτώσεις της ύφεσης και της λιτότητας, σε συνδυασμό με τις δυσκολίες που προκάλεσε στους πολίτες η δημοσιονομική κατάσταση της χώρας και οι δύσκαμπτες, συχνά, υποχρεώσεις που οι επιμέρους Υπηρεσίες της ανέλαβαν να εκπληρώσουν, περιόρισαν τον προνοιακές κρατικές παροχές, συρρίκνωσαν δικαιώματα, αποκάλυψαν προϋπάρχουσες και λανθάνουσες διοικητικές παθογένειες και ενίσχυσαν τη δυσπιστία του πολίτη προς τους θεσμούς.

Σε αυτό το περιβάλλον, η αποστολή του Επιτρόπου Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων έγινε ακόμη πιο κρίσιμη, πιο σύνθετη και πιο απαιτητική. Αφενός, ο Επίτροπος κλήθηκε από τους ίδιους τους πολίτες, που προσέφυγαν κοντά του, να προφυλάξει κεκτημένα τους δικαιώματα, να μην επιτρέψει να αγνοηθούν οι ιδιαιτερότητες και οι ανάγκες τους και να αποτρέψει τη θυματοποίηση, την περιθωριοποίηση και τον αποκλεισμό τους. Αφετέρου, σε αρκετές περιπτώσεις, δημόσιες υπηρεσίες στράφηκαν στον Επίτροπο, εξαιτίας της τεχνογνωσίας, αλλά και της εμπειρίας που διαθέτει μέσα από την καθημερινή επαφή του με τον πολίτη, ζητώντας καθοδήγηση για τη διόρθωση στρεβλώσεων και τη διενέργεια των αναγκαίων σταθμίσεων που θα διασφαλίζουν την αποφυγή άστοχων, ανάρμοστων και προβληματικών ρυθμίσεων με αντίκτυπο στα δικαιώματα των πολιτών.

Το ζητούμενο για τον ίδιο το θεσμό, εν μέσω της οδυνηρής για τον τόπο και τους ανθρώπους του συγκυρίας ήταν να επεξεργαστεί και να προτείνει λύσεις, τόσο ρεαλιστικές, όσο και ανθρωποκεντρικές. Να υποδείξει, δηλαδή, μέτρα και καλές πρακτικές που θα ανταποκρίνονται στην υποχρέωση του κράτους να περιφρουρεί το δημόσιο συμφέρον υπό την ευρεία έννοιά του, η οποία ξεπερνά τη στενή δημοσιονομική σκοπιμότητα και επεκτείνεται στη σφαίρα της κοινωνικής δικαιοσύνης και της ποιότητας της δημοκρατίας. Να λειτουργήσει, εν τέλει, ως σύμμαχος του πολίτη και παράλληλα του κράτους, υπογραμμίζοντας ότι, ακόμη και σε αυτές τις δύσκολες συνθήκες, τα συμφέροντα δεν συγκρούονται αλλά αλληλοσυμπληρώνονται, αφού ο σεβασμός δικαιικών αρχών και αξιών, η προστασία των αδυνάτων και η καλύτερη λειτουργία των κρατικών δομών και μηχανισμών συνιστούν θεμελιακές εκφάνσεις του δημόσιου, και άρα συλλογικού, συμφέροντος.

Αποτέλεσε, επομένως, αναπόφευκτη, και συνάμα συνειδητή, επιλογή η επικέντρωση του Επιτρόπου Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων σε παρεμβάσεις, τόσο σε ατομικό, όσο και συστημικό, επίπεδο, που στόχευαν στην οχύρωση ή κατοχύρωση δικαιωμάτων και ευκαιριών σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες - ανέργους, λήπτες δημοσίου βοηθήματος, άτομα με αναπηρίες, μετανάστες με μακρόχρονη παραμονή, κρατούμενους - αφού οι ομάδες αυτές σε εποχές οικονομικής στενότητας είναι συνήθως οι πρώτες που βιώνουν τις σκοπούμενες ή παρεμπίπτουσες συνέπειες των πολιτικών επιλογών και κινδυνεύουν να μείνουν στο περιθώριο. Παράλληλα, αναδείχθηκαν νέα ζητήματα που άπτονται της έμφυλης βίας, της αναγνώρισης της ΛΟΑΤ κοινότητας και της πρόληψης του ρατσισμού και των στερεοτύπων. Τέλος, δόθηκε έμφαση στη βελτίωση της γραφειοκρατικής πρακτικής με την οποία έρχονται αντιμέτωποι στην καθημερινότητά τους οι πολίτες, ώστε όχι μόνο να διευκολυνθούν στην διεκπεραίωση των υποθέσεων τους, αλλά και να ανακτήσουν τη χαμένη εμπιστοσύνη τους στο κράτος.

Θα ήταν παράλειψή μου αν δεν τόνιζα ότι τόσο στην υλοποίηση των πρωτοβουλιών και των δράσεων μου, όσο και στην αποτελεσματικότητα που πολλές από τις παρεμβάσεις μου είχαν, καθοριστικό ρόλο έπαιξε η θετική στάση που επέδειξε μεγάλος μέρος της δημόσιας υπηρεσίας. Η συνέργεια που αναπτύχθηκε μεταξύ του Γραφείου μου και Υπουργείων, Υπηρεσιών και Τμημάτων για τη θέσπιση, αναμόρφωση, αναβάθμιση ή εφαρμογή του νομοθετικού ή κανονιστικού πλαισίου λειτουργίας τους, καθώς και σχετικών σχεδίων ή οδηγιών δράσης, σε συνάρτηση με τη διάθεσή τους να συνεργαστούμε για βελτίωση της παρεχόμενης στο προσωπικό τους εκπαίδευσης σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αντιρατσιστικής πρακτικής και ορθής συμπεριφοράς, αποτέλεσαν σημαντικό πεδίο δραστηριοποίησης του Επιτρόπου Διοικήσεως κατά το 2013.

Ελίζα Σαββίδου

Επίτροπος Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

II. ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

II. ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

1. Αρμοδιότητες και διαδικασίες

Ο Επίτροπος Διοικήσεως είναι ανεξάρτητη Αρχή που ιδρύθηκε το 1991. Ο Βασικός Νόμος (Ν.3(Ι)/1991) που όρισε και ρύθμισε τις αρμοδιότητες του Επιτρόπου Διοικήσεως, τον κατέστησε θεματοφύλακα του κράτους δικαίου και των δικαιωμάτων των πολιτών. Τον επιφόρτισε, συγκεκριμένα, με το έργο της προστασίας των ανθρώπινων δικαιωμάτων, της τήρησης της νομιμότητας και της καταπολέμησης της κακοδιοίκησης.

Απαραίτητη προϋπόθεση για την ενεργοποίηση των αρμοδιοτήτων του Επιτρόπου αποτελούσε η υποβολή παραπόνου από πολίτη, ο οποίος επηρεαζόταν άμεσα και προσωπικά από την ενέργεια εναντίον της οποίας στρεφόταν. Παράλληλα, ήταν δυνατή η διενέργεια έρευνας μετά από εντολή του Υπουργικού Συμβουλίου.

Με τον Νόμο 1(Ι)/2000, ωστόσο, αναγνωρίστηκε στον Επίτροπο Διοικήσεως η δυνατότητα και αυτεπάγγελτης παρέμβασης σε υποθέσεις γενικότερου ενδιαφέροντος και επήλθε ουσιαστική εμβάθυνση του ρόλου του, αφού του δόθηκε η δυνατότητα διείσδυσης στην ίδια την καρδιά του διοικητικού συστήματος μέσω της μετατόπισης του ειδικού βάρους στην επισήμανση συστημικών αδυναμιών και παθογενειών, στην προώθηση γενικότερων αρχών και στην καλλιέργεια μιας νέας διοικητικής αντίληψης.

Με βάση τους περί Επιτρόπου Διοικήσεως Νόμους, ο Επίτροπος Διοικήσεως είναι αρμόδιος για διαφορές του πολίτη με υπηρεσίες, στην έννοια των οποίων υπάγονται:

- ▶ Τα Υπουργεία και τα υπαγόμενα σε αυτά Τμήματα και Υπηρεσίες.
- ▶ Οι Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
- ▶ Η Δημόσια Εκπαιδευτική Υπηρεσία.
- ▶ Η Αστυνομία και η Εθνική Φρουρά.
- ▶ Τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου.

Ο Επίτροπος Διοικήσεως δεν είναι αρμόδιος:

- ▶ Για ενέργειες του Προέδρου της Δημοκρατίας, του Υπουργικού Συμβουλίου και Υπουργού για θέματα γενικής κυβερνητικής πολιτικής, της Βουλής των Αντιπροσώπων, των Δικαστηρίων, του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, του Γενικού Ελεγκτή, του Διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας και της Επιτροπής Δημόσιας Υπηρεσίας.
- ▶ Για ενέργειες που αφορούν τις σχέσεις μεταξύ της Κυπριακής Δημοκρατίας και άλλου κράτους ή διεθνούς οργανισμού ή στην άμυνα, ασφάλεια ή εξωτερική πολιτική της Δημοκρατίας.
- ▶ Για ενέργειες που εκκρεμούν ενώπιον δικαστηρίων ή εξετάζονται στα πλαίσια ιεραρχικής προσφυγής από διοικητικές Αρχές.

Επίσης, ο Επίτροπος Διοικήσεως δεν εξετάζει παράπονα τα οποία:

- ▶ Δεν υποβλήθηκαν εντός 12 μηνών, αφότου ο παραπονούμενος έλαβε γνώση των ενεργειών εναντίον των οποίων προσφεύγει.
- ▶ Είναι ανώνυμα.
- ▶ Είναι γενικά και αόριστα ή δεν συντρέχει προσωπικό έννομο συμφέρον του προσώπου που τα υποβάλλει.

Η διερεύνηση ενός παραπόνου ξεκινά από την ενυπόγραφη, κατά κανόνα, υποβολή του, η οποία γίνεται από το άμεσα ενδιαφερόμενο φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή ενώσεις προσώπων ή από αντιπρόσωπο των πιο πάνω. Τα παράπονα μπορούν να υποβάλλονται αυτοπροσώπως στο Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως, ταχυδρομικώς, μέσω τηλεομοιοτύπου ή με τη συμπλήρωση του ειδικού έντυπου που υπάρχει στην ιστοσελίδα του Γραφείου ή και από τηλεφώνου όταν αφορά εξαιρετικά επείγον θέμα ή όταν υποβάλλεται από άτομο με αναπηρία.

Τα παράπονα πρέπει να περιλαμβάνουν τα στοιχεία ταυτότητας και επικοινωνίας του προσώπου που τα υποβάλλει και ακριβή περιγραφή του προβλήματος, του αιτήματος και της εμπλεκόμενης δημόσιας Υπηρεσίας και να συνοδεύονται από οποιαδήποτε πληροφοριακά

ή αποδεικτικά στοιχεία που μπορούν να βοηθήσουν στη στοιχειοθέτηση των προβαλλόμενων ισχυρισμών.

Στα πλαίσια της διερεύνησης του παραπόνου, το παράπονο ανατίθεται σε έναν από τους εξής θεματικούς κύκλους:

- Τομέα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.
- Τομέα Ακίνητης Ιδιοκτησίας, Ανάπτυξης και Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
- Τομέα Κοινωνικής Ασφάλισης και Θεμάτων Οικονομικής Υφής.
- Τομέα Κοινωνικής Προστασίας.
- Τομέα Παιδείας και Υπαλληλικών Σχέσεων.
- Τομέα Σχέσεων Κράτους - Πολίτη.

Ακολουθώς, τον χειρισμό του παραπόνου αναλαμβάνει Λειτουργός του Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως, ο οποίος έχει την ευθύνη διερεύνησης του θέματος. Στα πλαίσια αυτά, έρχεται σε επικοινωνία με την εμπλεκόμενη Υπηρεσία, στην οποία παρέχεται η δυνατότητα να σχολιάσει τους εναντίον της ισχυρισμούς. Κάθε δημόσια Υπηρεσία έχει υποχρέωση, ανάλογα με την περίπτωση, να παρέχει στον Επίτροπο Διοικήσεως οποιαδήποτε πληροφορία ή να προσκομίζει οποιοδήποτε έγγραφο ή άλλο στοιχείο της ζητείται ή να δίνει μαρτυρία σε σχέση με τα υπό διερεύνηση γεγονότα. Άρνηση Υπηρεσίας ή Λειτουργού να συνεργαστεί με τον Επίτροπο Διοικήσεως συνιστά ποινικό αδίκημα.

Η έρευνα ολοκληρώνεται από τον Επίτροπο Διοικήσεως:

- Είτε με γραπτή ενημέρωση του παραπονούμενου ότι δεν υπάρχει δυνατότητα ή αναγκαιότητα παρέμβασης του Επιτρόπου Διοικήσεως για λόγους αναρμοδιότητας ή επειδή το παράπονο είναι αβάσιμο ή για άλλους λόγους (όπως, όταν το αντικείμενο του παραπόνου εκλείπει ή ικανοποιείται, όταν για το ίδιο θέμα αναμένεται η συμμόρφωση της αρμόδιας Υπηρεσίας με προηγούμενες εισηγήσεις του Επιτρόπου Διοικήσεως ή όταν, χωρίς την υποβολή Έκθεσης, υποβάλλονται συστάσεις προς την αρμόδια Υπηρεσία προς τις οποίες αναμένεται η ανταπόκρισή της).

- ▶ Είτε με την υποβολή Έκθεσης προς την εμπλεκόμενη Υπηρεσία, η οποία κοινοποιείται στον παραπονούμενο. Έκθεση υποβάλλεται, κατά κανόνα, όταν το παράπονο είναι βάσιμο και σε αυτήν μπορεί να ασκείται κριτική προς την Υπηρεσία ή και να υποβάλλονται εισηγήσεις.
- ▶ Είτε με την αναφορά του θέματος στον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας ή στην αρμόδια Αρχή, αναλόγως, όταν κρίνεται ότι είναι δυνατόν να έχει διαπραχθεί ποινικό ή πειθαρχικό αδίκημα από οποιονδήποτε Λειτουργό.

Με μηνιαίο συνοπτικό σημείωμα ο Επίτροπος Διοικήσεως ενημερώνει το Υπουργικό Συμβούλιο και τη Βουλή των Αντιπροσώπων για τις Εκθέσεις του. Οι Εκθέσεις συζητούνται ενώπιον του Υπουργικού Συμβουλίου και συχνά ενώπιον των αρμόδιων Κοινοβουλευτικών Επιτροπών, όπου οι εμπλεκόμενες Υπηρεσίες καλούνται να ενημερώσουν για τα μέτρα τα οποία θα λάβουν ώστε να υλοποιήσουν τις εισηγήσεις του Επιτρόπου Διοικήσεως. Στις συνεδρίες των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών παρευρίσκεται συχνά και ο ίδιος ο Επίτροπος, ο οποίος αναπτύσσει και αναλύει τα ευρήματα και τις θέσεις του.

Επίσης, κάθε χρόνο, ο Επίτροπος Διοικήσεως επιδίδει την Ετήσια Έκθεση απολογισμού του έργου του στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και στον Πρόεδρο της Βουλής.

Για λεπτομέρειες ως προς τον τρόπο υποβολής παραπόνων ή τα θέματα τα οποία εμπίπτουν στις αρμοδιότητες του Επιτρόπου Διοικήσεως, οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να επικοινωνούν τηλεφωνικώς με το Γραφείο ή να το επισκέπτονται και να συνομιλούν με τον επιφορτισμένο με αυτό το καθήκον Λειτουργό του Γραφείου.

2. Εθνικός φορέας καταπολέμησης των διακρίσεων

Με την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2004, οι αρμοδιότητες και οι δυνατότητες του Επιτρόπου Διοικήσεως διευρύνθηκαν περαιτέρω, με την ανάθεση σ' αυτόν του γενικού προστάγματος της προαγωγής της ίσης μεταχείρισης μεταξύ ανδρών και γυναικών και της καταπολέμησης των διακρίσεων στην απόλαυση των δικαιωμάτων και ελευθεριών.

Συγκεκριμένα, βάσει του περί Καταπολέμησης των Φυλετικών και Ορισμένων Άλλων Διακρίσεων (Επίτροπος) Νόμου (Ν.42(Ι)/2004), ο Επίτροπος έχει την αρμοδιότητα να παρεμβαίνει σε σχέση με διακρίσεις που βασίζονται στη φυλή, το χρώμα, την εθνική ή εθνοτική καταγωγή, την κοινότητα, τη γλώσσα, τη θρησκεία, τις πεποιθήσεις, την ηλικία, τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την αναπηρία ή το φύλο, και οι οποίες παρατηρούνται, στον δημόσιο ή στον ιδιωτικό τομέα, στους τομείς της απασχόλησης και της εργασίας, της επαγγελματικής κατάρτισης, της εκπαίδευσης, της κοινωνικής προστασίας, κοινωνικής ασφάλισης και υγειονομικής περίθαλψης, της συμμετοχής σε σωματεία και επαγγελματικές οργανώσεις και της πρόσβασης σε αγαθά και υπηρεσίες.

Για την άσκηση των αρμοδιοτήτων αυτών, συστάθηκαν εντός των δομών του Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως, η Αρχή Ισότητας και η Αρχή κατά των Διακρίσεων.

Η δράση των δύο Αρχών καταγράφεται σε χωριστές Ετήσιες Εκθέσεις που υποβάλλονται στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.

3. Εθνικός φορέας για την πρόληψη της κακομεταχείρισης

Κατά το 2009, οι αρμοδιότητες του Επιτρόπου Διοικήσεως ενδυναμώθηκαν ακόμη περισσότερο, με την επιλογή του ως του Εθνικού Φορέα για την Πρόληψη της Κακομεταχείρισης. Συγκεκριμένα, με το Νόμο 2(ΙΙΙ)/2009, της 27ης Μαρτίου 2009, η Κύπρος κύρωσε το Προαιρετικό Πρωτόκολλο της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για την Καταπολέμηση των Βασανιστηρίων. Σκοπός του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου ήταν η δημιουργία ενός συστήματος τακτικών επισκέψεων, σε διεθνές και εθνικό επίπεδο, σε χώρους στέρησης ή περιορισμού της προσωπικής ελευθερίας, με κύρια επιδίωξη την πρόληψη των βασανιστηρίων.

Σε διεθνές επίπεδο, δημιουργήθηκε δεκαμελής Υποεπιτροπή για την Πρόληψη, στην οποία τα κράτη-μέλη οφείλουν να επιτρέπουν τη διενέργεια επισκέψεων σε χώρους στέρησης της ελευθερίας και να παρέχουν κάθε απαραίτητη πληροφορία, ενώ από πλευράς της, η Υποεπιτροπή έχει το καθήκον να συμβουλεύει και να υποστηρίζει τους εθνικούς μηχανισμούς πρόληψης.

Σε εθνικό επίπεδο, ιδρύθηκε η Ανεξάρτητη Αρχή Πρόληψης των Βασανιστηρίων, η οποία λειτουργεί εντός των δομών του Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως. Ειδικότερα, βάσει του Νόμου 2(ΙΙΙ)/2009:

- i. Ο Επίτροπος Διοικήσεως ορίζεται ως το εθνικό Σώμα επισκέψεων και εξουσιοδοτείται να επισκέπτεται ελεύθερα, σε τακτικά χρονικά διαστήματα, τους χώρους κράτησης, κατόπιν γραπτής ειδοποίησης, με σκοπό τον έλεγχο της τήρησης των προνοιών της Σύμβασης. Κατά τις επισκέψεις του, ο Επίτροπος δικαιούται να έχει ελεύθερη πρόσβαση σε όλους τους χώρους και τις εγκαταστάσεις κάθε τόπου κράτησης και να έχει εμπιστευτικές κατ' ιδίαν συνεντεύξεις με οποιοδήποτε πρόσωπο κρίνει σκόπιμο.
- ii. Οι αρμόδιες Αρχές τους κράτους υποχρεούνται να παραχωρούν στον Επίτροπο τις πληροφορίες που αναφέρονται στο Πρωτόκολλο.
- iii. Ο Επίτροπος Διοικήσεως μπορεί να υποβάλλει, προς κάθε υπεύθυνη για χώρο κράτησης Αρχή, συστάσεις και εκθέσεις, ενώ ακολούθως η αρμόδια Αρχή οφείλει να υποβάλλει έκθεση σχετικά με τα μέτρα που πήρε στη βάση της έκθεσης ή των συστάσεων που της υποβλήθηκαν.
- iv. Ο Επίτροπος Διοικήσεως εξουσιοδοτείται να υποβάλλει εισηγήσεις για βελτίωση της νομοθεσίας και να εκφράζει απόψεις στη Βουλή των Αντιπροσώπων κατά την εξέταση σχετικών νομοσχεδίων.
- v. Ο Επίτροπος Διοικήσεως οφείλει να θέτει υπόψη του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας και της Ανεξάρτητης Αρχής Διερεύνησης Ισχυρισμών και Παραπόνων κατά της Αστυνομίας, οποιουσδήποτε ισχυρισμούς κρατουμένων για παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- vi. Ο Επίτροπος Διοικήσεως υποβάλλει στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας Ετήσια Έκθεση, την οποία κοινοποιεί στο Υπουργικό Συμβούλιο, τη Βουλή των Αντιπροσώπων και τον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, και ακολούθως τη δημοσιεύει.

4. Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Με το Νόμο 58(Ι) του 2011, τροποποιήθηκε ο περί Επιτρόπου Διοικήσεως Νόμος και δόθηκαν στον Επίτροπο Διοικήσεως αρμοδιότητες, οι οποίες προηγουμένως ασκούνταν από τον Εθνικό Οργανισμό Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Με την τροποποίηση αυτή, ο Επίτροπος Διοικήσεως μετονομάζεται σε «Επίτροπο Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων» και του παραχωρείται η εξουσία να ετοιμάζει αυτεπάγγελτα εκθέσεις με απόψεις, εισηγήσεις και προτάσεις σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, που δεν εμπίπτουν στις ανάλογες εξουσίες που έχει, βάσει άλλων Νόμων.

Πιο συγκεκριμένα, εξουσιοδοτείται:

- i. Να εξετάζει αυτεπάγγελτα και να ετοιμάζει εκθέσεις με απόψεις, εισηγήσεις και προτάσεις για θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- ii. Να ετοιμάζει αυτεπάγγελτα εκθέσεις με απόψεις, εισηγήσεις και προτάσεις σε περίπτωση που, κατά τη διερεύνηση παραπόνου για παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων, διαπιστώνει ότι υπάρχει τέτοια ανάγκη.
- iii. Για τους πιο πάνω σκοπούς, να έχει επαφές και διαβουλεύσεις με μη Κυβερνητικούς Οργανισμούς, οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και άλλα οργανωμένα σύνολα.
- iv. Να παρίσταται σε συναντήσεις ή άλλες εκδηλώσεις διεθνών οργανισμών ή εθνικών οργανισμών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και να συνεργάζεται με αυτούς.

5. Μηχανισμός για την Προώθηση, Προστασία και Παρακολούθηση της Σύμβασης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες

Στις 13 Δεκεμβρίου 2006, υιοθετήθηκαν από τον ΟΗΕ η Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες και το Προαιρετικό Πρωτόκολλό της, τα οποία αποτελούν σταθμό στην ιστορική διαδρομή για την προώθηση, προστασία και διασφάλιση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία, αφού συνιστούν την πρώτη παγκόσμια διεθνή συνθήκη που αναφέρεται αποκλειστικά και εξ ολοκλήρου στα άτομα με αναπηρία, κατοχυρώνοντας, κατά τρόπο δεσμευτικό και αναλυτικό, όχι μόνο τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, αλλά και τις υποχρεώσεις που μπορούν να καταστήσουν την υλοποίηση των δικαιωμάτων και την παρακολούθηση των σχετικών εξελίξεων πραγματική. Η Σύμβαση έχει, δε, οριζόντια εφαρμογή, αφού καλύπτει όλο το φάσμα των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία (π.χ. ισότητα και μη διάκριση, προσβασιμότητα στο φυσικό περιβάλλον, μέσα μεταφοράς, πληροφορίες, επικοινωνίες, εκπαίδευση, υγεία, εργασία και απασχόληση, κοινωνική προστασία, απαλλαγή από βασανιστήρια, ελευθερία της έκφρασης).

Η Σύμβαση και το Πρωτόκολλο υπογράφηκαν από την Κυπριακή Δημοκρατία στις 30 Μαρτίου 2007 και κυρώθηκαν με το Νόμο 8(III)/2011 της 4ης Μαρτίου 2011. Βάσει του άρθρου 33 της Σύμβασης, που προνοεί για τη σύσταση Μηχανισμού παρακολούθησης της εφαρμογής της Σύμβασης, το Υπουργικό Συμβούλιο, στις 9 Μαΐου 2012, ανέθεσε τις εν λόγω αρμοδιότητες στον Επίτροπο Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Ειδικότερα, ο Ανεξάρτητος Μηχανισμός, μεταξύ άλλων:

- i. Διεξάγει έρευνες και συλλέγει στοιχεία, με σκοπό την παρακολούθηση της εφαρμογής της Σύμβασης και την πλήρη και ίση απόλαυση όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών των ατόμων με αναπηρίες.
- ii. Εξετάζει αυτεπάγγελτα, είτε μετά από παράπονα ή καταγγελίες από άτομα με αναπηρίες ή οργανώσεις ατόμων με αναπηρίες, περιπτώσεις μη εφαρμογής της Σύμβασης. Στα πλαίσια της ισχύουσας νομοθεσίας διαβουλεύεται με τα εμπλεκόμενα μέρη και δύναται να επιβάλλει ποινές για άνιση μεταχείριση και παραβίαση δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρίες.

- iii. Υποβάλλει εκθέσεις προς τις κρατικές Υπηρεσίες και άλλους εμπλεκόμενους φορείς, με συστάσεις για την εφαρμογή της Σύμβασης.
- iv. Συνεργάζεται με Συμβουλευτική Επιτροπή για την Παρακολούθηση της Σύμβασης, στην οποία συμμετέχουν άτομα με αναπηρίες και εκπρόσωποι των αντιπροσωπευτικών τους οργανώσεων, όπως συμφωνείται μεταξύ του Ανεξάρτητου Μηχανισμού και της Κυπριακής Συνομοσπονδίας Οργανώσεων Αναπήρων.
- v. Συνεργάζεται με τον Συντονιστικό Μηχανισμό για την παρακολούθηση της εφαρμογής του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την υλοποίηση της Σύμβασης.
- vi. Διαφωτίζει, ευαισθητοποιεί και προωθεί την προστασία και πραγμάτωση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρίες και την εφαρμογή της Σύμβασης, σε συνεργασία με το Κεντρικό Σημείο.

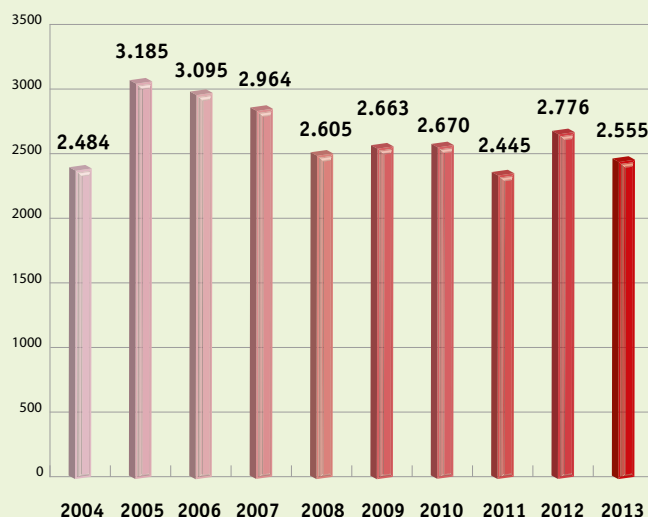
III. ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

III. ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

1. Ανάλυση παραπόνων που υποβλήθηκαν κατά το 2013

Κατά τη διάρκεια του 2013 υποβλήθηκαν στο Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων 2.555 παράπονα, γεγονός που καταδεικνύει μείωση στην υποβολή παραπόνων σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια. Ας σημειωθεί, ωστόσο, ότι καταγγελίες/παράπονα υποβάλλονται, από το 2004, και στις δύο Αρχές που λειτουργούν κάτω από την ομπρέλα του Γραφείου Επιτρόπου και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, και συγκεκριμένα την Αρχή Ισότητας και την Αρχή Κατά των Διακρίσεων, η καταμέτρηση των οποίων, όμως, γίνεται ξεχωριστά από τα παράπονα που λαμβάνει το Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως. Ο αριθμός αυτών των παραπόνων κατά το 2013 ανήλθε συνολικά σε 151.

Συνολικά, από την έναρξη λειτουργίας του Γραφείου, τον Μάρτιο του 1991, και μέχρι την 31η Δεκεμβρίου, 2013, υποβλήθηκαν στο Γραφείο 40.624 παράπονα. Συγκριτική εικόνα των παραπόνων που υποβλήθηκαν κατ' έτος στο Γραφείο κατά τα τελευταία δέκα έτη φαίνεται στο ραβδόγραμμα που ακολουθεί:

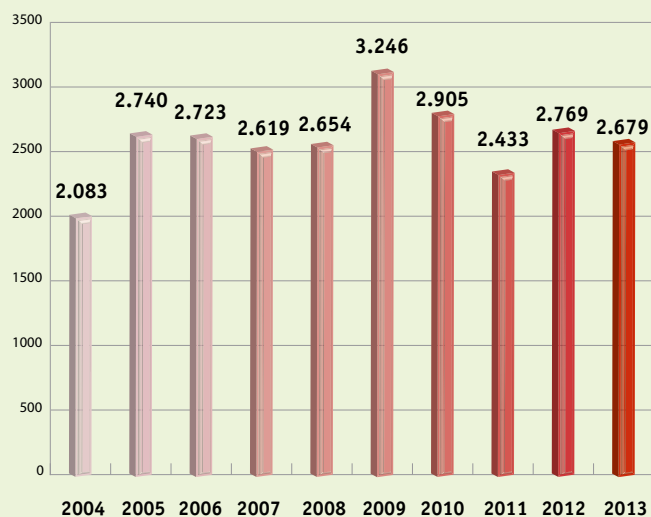

Από το σύνολο των 2.555 παραπόνων που υποβλήθηκαν το 2013, τα 2.114 (ή ποσοστό περίπου 82,7%,) κρίθηκε ότι εμπίπτουν στις αρμοδιότητες του Επιτρόπου Διοικήσεως και αποφασίστηκε να ερευνηθούν, τα 390 (ή ποσοστό 15,3%,) κρίθηκε ότι δεν εμπίπτουν στις αρμοδιότητες του Επιτρόπου Διοικήσεως και δεν διερευνήθηκαν, ενώ άλλα 51 παράπονα (ή ποσοστό 2%) με βάση τη διακριτική εξουσία που παρέχουν στον Επίτροπο Διοικήσεως οι περί Επιτρόπου Διοικήσεως Νόμοι, αποφασίστηκε να μην ερευνηθούν. Τα ποσοστά αυτά ήταν παρόμοια με εκείνα του προηγούμενου έτους.

2. Αναφορά στην εργασία που διεκπεραιώθηκε κατά το 2013

Ο συνολικός αριθμός των παραπόνων που ήταν προς διεκπεραίωση κατά το 2013 ήταν 4.460 παράπονα, αφού, πέραν των 2.555 παραπόνων που υποβλήθηκαν το έτος αυτό, εκκρεμούσαν από προηγούμενα χρόνια άλλα 1.897 παράπονα, ενώ στις περιπτώσεις άλλων 8 παραπόνων που είχαν διεκπεραιωθεί σε προηγούμενα έτη, οι παραπονούμενοι επανήλθαν.

Από τα 4.460 αυτά παράπονα, κατά τη διάρκεια του 2013 ολοκληρώθηκε η εξέταση 2.679 παραπόνων, με το μηνιαίο μέσο όρο διεκπεραιωθέντων παραπόνων στα 223 παράπονα. Συγκριτική εικόνα των διεκπεραιωθέντων κατ' έτος παραπόνων κατά την περίοδο των δέκα ετών φαίνεται στο ραβδόγραμμα που ακολουθεί:

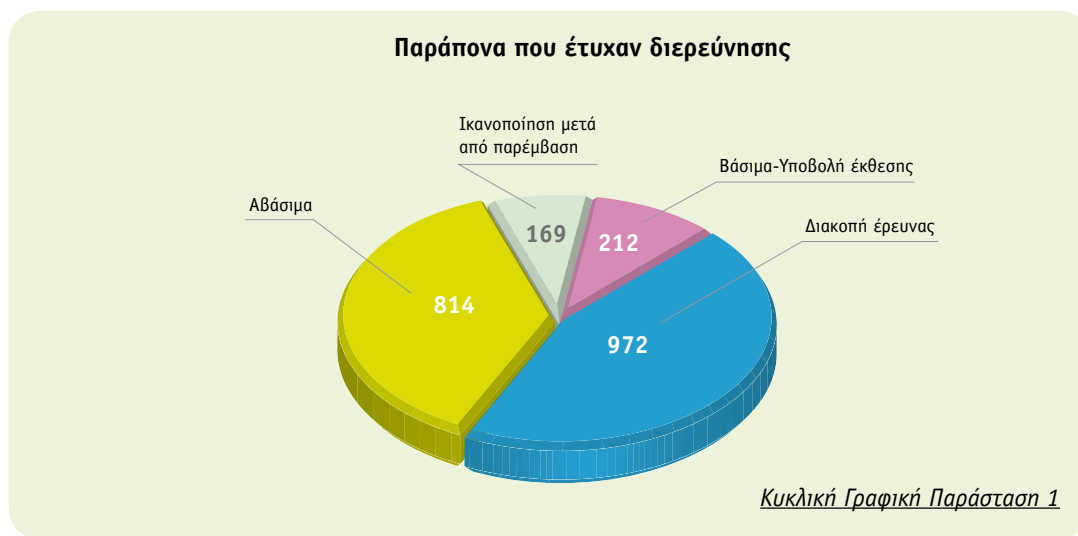
Από τα 2.679 παράπονα που διεκπεραιώθηκαν κατά το έτος 2013:

- 512 παράπονα αποφασίστηκε να μην ερευνηθούν για λόγους που φαίνονται στον Πίνακα 1.

Πίνακας 1

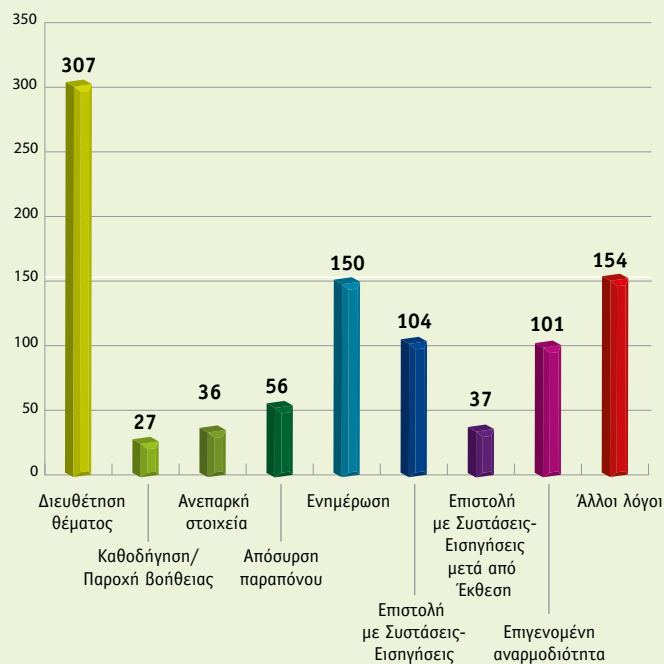
ΠΑΡΑΠΟΝΑ ΠΟΥ ΔΕΝ ΔΙΕΡΕΥΝΗΘΗΚΑΝ ΛΟΓΩ ΑΝΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ	
Εκπρόθεσμο παράπονο	22
Ιδιωτικής Φύσεως Διαφορές/Αστικής Φύσεως Διαφορές	79
Εναντίον Υπηρεσιών που δεν υπόκεινται στον έλεγχο του Επιτρόπου Διοικήσεως	87
Εκκρεμεί Δικαστική Διαδικασία/Ιεραρχική Προσφυγή	69
Πρώρο Παράπονο	38
Εναντίον Ενεργειών που δεν υπόκεινται στον έλεγχο του Επιτρόπου Διοικήσεως	65
Γενικό και Αόριστο Παράπονο	21
Απόφαση Υπουργικού Συμβουλίου	17
Αρμόδια άλλη Υπηρεσία	24
Αντικείμενο Ένστασης/Ιεραρχικής Προσφυγής	10
Εξειδικευμένο Θέμα Επιστημονικής/Τεχνικής Φύσης	4
Μη Άμεσος και Προσωπικός Επηρεασμός	17
ΣΥΝΟΛΟ	453
ΠΑΡΑΠΟΝΑ ΠΟΥ ΔΕΝ ΔΙΕΡΕΥΝΗΘΗΚΑΝ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗ ΔΙΑΚΡΙΤΙΚΗ ΕΥΧΕΡΕΙΑ	
Έκδηλα Αβάσιμη Υπόθεση	10
Ύπαρξη Συμφερόντων Τρίτων (Διορισμοί, Προαγωγές, Προσφορές)	6
Ανώνυμα Παράπονα	30
Άλλοι Λόγοι	13
ΣΥΝΟΛΟ	59
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΡΑΠΟΝΩΝ ΠΟΥ ΔΕΝ ΔΙΕΡΕΥΝΗΘΗΚΑΝ	512

- 2.167 παράπονα έτυχαν διερεύνησης, όπως φαίνεται και στην Κυκλική Γραφική Παράσταση 1

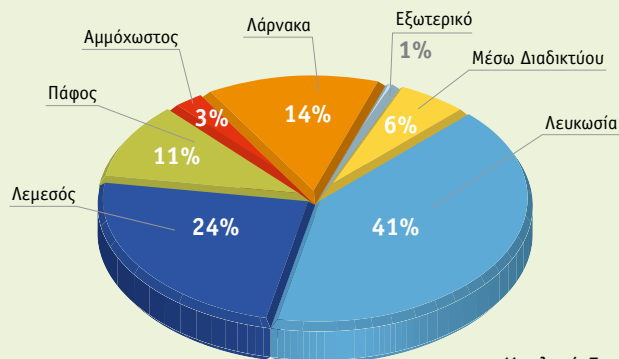
Συγκεκριμένα:

- Σε 1.786 περιπτώσεις η έρευνα διακόπηκε, είτε επειδή διαπιστώθηκε επιγενόμενη αναρμοδιότητα (101 παράπονα), είτε επειδή το ζήτημα διευθετήθηκε (307 παράπονα), είτε για άλλους λόγους (154 παράπονα), είτε για καθοδήγηση/παροχή βοήθειας (27 παράπονα), είτε για ανεπαρκή στοιχεία (36 παράπονα), είτε απόσυρση παραπόνου (56 παράπονα), είτε ενημέρωση (150 παράπονα), είτε με επιστολή συστάσεις εισηγήσεις (104 παράπονα), είτε με επιστολή συστάσεις εισηγήσεις μετά από έκθεση (37 παράπονα), με κυριότερο το ότι το παράπονο κρίθηκε ως αβάσιμο (814 παράπονα).
- Σε 169 περιπτώσεις η έρευνα διακόπηκε μετά από παρέμβαση, είτε ικανοποίηση του παραπονουμένου είτε χωρίς ικανοποίηση του παραπόνου.
- Σε 212 περιπτώσεις υποβλήθηκε στην αρμόδια υπηρεσία Έκθεση (από αυτές σε 6 περιπτώσεις έγιναν εισηγήσεις προς την εμπλεκόμενη υπηρεσία και σε 206 περιπτώσεις οι Εκθέσεις περιείχαν επιπρόσθετα και κριτική).

Αναλυτικό γράφημα για τη Διακοπή Έρευνας σε 972 παράπονα

3. Παράπονα που υποβλήθηκαν κατά Επαρχία

Όπως φαίνεται και στην κυκλική γραφική παράσταση που ακολουθεί, τα περισσότερα παράπονα που υποβλήθηκαν στον Επίτροπο Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Παράπονα που υποβλήθηκαν κατά Επαρχία

Κυκλική Γραφική Παράσταση 2

προήλθαν, όπως και τα προηγούμενα χρόνια, από άτομα, εταιρείες ή οργανωμένα σύνολα που δήλωσαν διεύθυνση διαμονής ή έδρας τους, τη Λευκωσία (42%). Τα ποσοστά των Επαρχιών παρέμειναν σχετικά σταθερά σε σύγκριση με τα προηγούμενα έτη.

4. Ανάλυση παραπόνων ανά θέμα

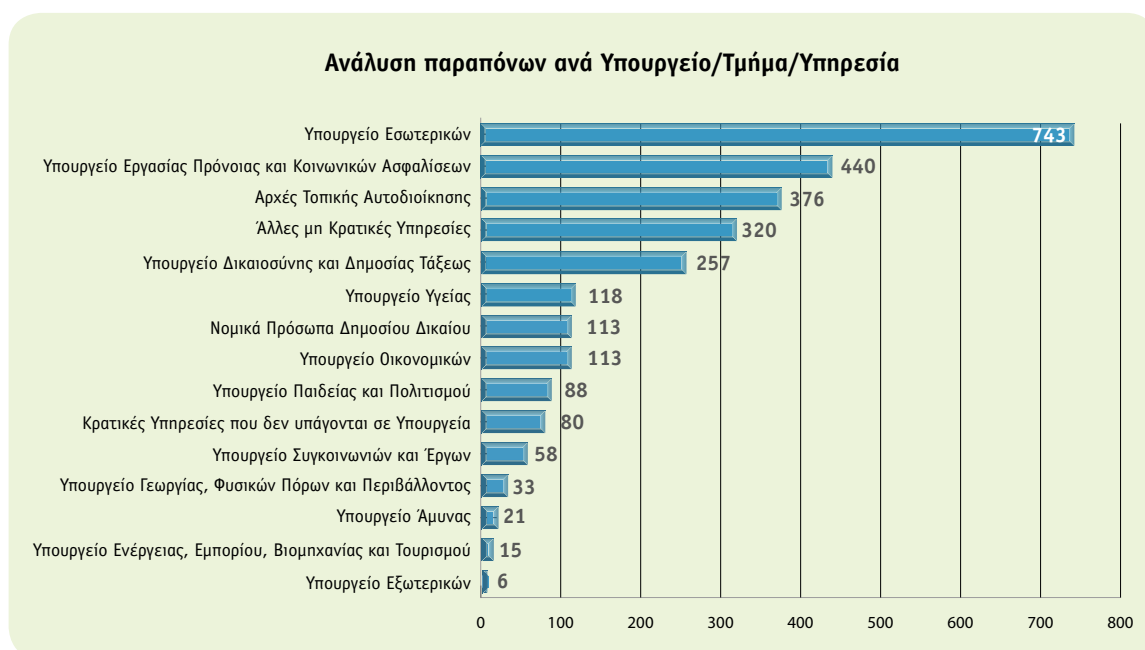
Σταθερά μεγάλος παραμένει ο αριθμός παραπόνων που έχουν ως αντικείμενο την ακίνητη ιδιοκτησία, που σχετίζονται, δηλαδή, με την ανάπτυξη γης ή και το περιβάλλον, και στρέφονται κατά του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως, του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας ή των Επαρχιακών Διοικήσεων. Μεγάλο ποσοστό παραπόνων αφορούν, επίσης, σε υπαλληλικές σχέσεις, κυρίως εκπαιδευτικών ή μελών του ωρομίσθιου προσωπικού ή εργαζομένων σε φορείς Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Σημαντικό αριθμό παραπόνων καταλαμβάνουν τα παράπονα που σχετίζονται με το καθεστώς εισόδου, παραμονής, εργοδότησης, δικαιωμάτων και πρόσβασης σε υπηρεσίες αλλοδαπών (μεταναστών, αιτητών ασύλου και προσφύγων). Τέλος, σε υψηλό ποσοστό παραμένουν και τα παράπονα που έχουν ως αντικείμενο κοινωνικές παροχές, όπως δημόσια βοηθήματα και χορηγίες.

Αναλυτικά η κατάσταση παραπόνων ανά θέμα φαίνεται στο Ραβδόγραμμα που ακολουθεί:

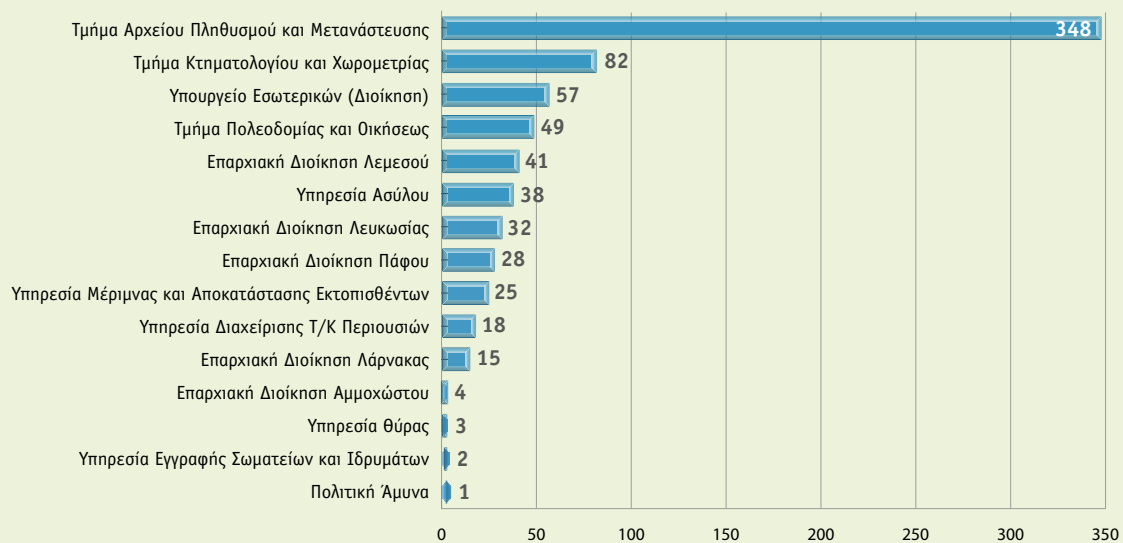

5. Ανάλυση παραπόνων ανά Υπουργείο/Τμήμα/Υπηρεσία

Όπως συνέβη και κατά τα προηγούμενα έτη, ένας μεγάλος αριθμός παραπόνων που υποβλήθηκαν κατά το 2013 (ποσοστό περίπου 27% του συνόλου) στρεφόταν κατά Υπηρεσιών του Υπουργείου Εσωτερικών. Αντίθετα, μικροί αριθμοί παραπόνων αφορούν τα Υπουργεία Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, Εξωτερικών και Άμυνας. Αναλυτικά η κατάσταση φαίνεται στο Ραβδόγραμμα που ακολουθεί:

Ο συγκριτικά πολύ μεγάλος αριθμός παραπόνων εναντίον Τμημάτων και Υπηρεσιών του Υπουργείου Εσωτερικών, είναι, εν μέρει, φυσιολογικός, δεδομένου ότι πρόκειται για Τμήματα, όπως το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως, το Τμήμα Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης κ.λ.π., ή Υπηρεσίες, όπως οι Επαρχιακές Διοικήσεις, που έχουν, εξ ορισμού, αυξημένου βαθμού επαφή με το κοινό και δέχονται και εξετάζουν πολλά αιτήματά του. Από τα στοιχεία που παρουσιάζονται στο παρακάτω Ραβδόγραμμα, το οποίο αναλύει τα παράπονα κατά του Υπουργείου Εσωτερικών ανά Τμήμα στο οποίο αφορούν, προκύπτει ότι, τα περισσότερα παράπονα στράφηκαν κατά του Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης, του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας και του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως.

Ανάλυση παραπόνων ανά Τμήμα/Υπηρεσία Υπουργείου Εσωτερικών

IV. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

IV. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Γενικά σχόλια

Κριτήριο αποτελεσματικότητας του θεσμού αποτελεί η συμμόρφωση των υπηρεσιών στις εισηγήσεις του και η τροχοδρόμηση διαδικασιών για επίλυση συστημικών προβλημάτων και αναβάθμιση της παρεχόμενης προς τον πολίτη εξυπηρέτησης. Απαραίτητα εργαλεία για την αποτελεσματικότητα του θεσμού αποτελεί τόσο η πειστικότητα της επιχειρηματολογίας που προβάλλει για στήριξη των θέσεών του, όσο και η σχέση συνεργασίας με τις υπηρεσίες που καλούνται να ανταποκριθούν στις εισηγήσεις του.

Όπως και στα προηγούμενα έτη, κατά το έτος 2011 αριθμός παρεμβάσεων της Επιτρόπου είχαν ως αποτέλεσμα την αναθεώρηση άδικων αποφάσεων της διοίκησης ή τη λήψη διορθωτικών αποφάσεων εκ μέρους της, την επίσπευση της εξέτασης αιτήσεων η οποία εκκρεμούσε για μεγάλο χρονικό διάστημα και την αντιμετώπιση συστημικών αδυναμιών.

A. ΤΟΜΕΑΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

I. Γενικές Παρατηρήσεις

Η δράση του Τομέα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, κατά το 2013, επηρεάστηκε καθοριστικά από τις νέες αρμοδιότητες του Επιτρόπου Διοικήσεως ως Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, στα πλαίσια των οποίων εκπονήθηκαν σημαντικές Τοποθετήσεις σε σχέση με ένα ευρύ φάσμα ζητημάτων που αφορούν στα ανθρώπινα δικαιώματα.

Αντιπροσωπευτικές είναι οι Τοποθετήσεις αναφορικά με το νομικό καθεστώς μεταναστών με μακρά και εδραιωμένη παραμονή στην Κύπρο, το καθεστώς των οικιακών εργαζόμενων στην Κύπρο, την ενδοοικογενειακή βία εναντίον των γυναικών, την εμπορία προσώπων, αλλά και το δικαίωμα της πρόσβασης του κοινού σε πληροφορίες. Ιδιαίτερη μνεία θα πρέπει, επιπλέον, να γίνει και στη διαδικασία διαβούλευσης που πραγματοποιήθηκε με πρωτοβουλία της Επιτρόπου Διοικήσεως ως Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, κατά την οποία κλήθηκαν σε διάλογο όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς σε

σχέση με το καθεστώς της πορνείας στην Κύπρο, με απώτερο στόχο την κατάληξη σε συγκεκριμένες απόψεις και εισηγήσεις αναφορικά με το εγχώριο θεσμικό πλαίσιο που διέπει την πορνεία¹.

Πολυδιάστατη, εκτενής και ουσιαστική ήταν, και το 2013, η παρεμβατική δράση του Τομέα στις παραδοσιακές θεματικές του, όπως αυτή της Μετανάστευσης, του Σωφρονιστικού Συστήματος, των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας και της δράσης της Αστυνομίας, ενώ σημαντική υπήρξε η συμμετοχή και συμβολή του Τομέα σε εργασίες Κοινοβουλευτικών Επιτροπών, τόσο στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων του Επιτρόπου Διοικήσεως όσο και της Εθνικής Ανεξάρτητης Αρχής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Άξια αναφοράς είναι και η συνεισφορά του Τομέα στην ετοιμασία του «Οδηγού Συμπεριφοράς και Δεοντολογίας Δημοσίων Υπαλλήλων», κείμενο που εκπονήθηκε στα πλαίσια συνεργασίας του Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως, του Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού και της Κυπριακής Ακαδημίας Δημόσιας Διοίκησης.

II. Μετανάστευση

Οι ευρύτερες μεταναστευτικές πολιτικές και πρακτικές του κράτους αποτέλεσαν, κατά το 2013, μεγάλο μέρος της ενασχόλησης του Τομέα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι εργασίες του Τομέα στα ζητήματα αυτά, επηρεάστηκαν σημαντικά από τις δυσκολίες που, όχι για πρώτη φορά, προέκυψαν στη συνεργασία του Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης (ΤΑΠΜ) με το Γραφείο, αντίθετα με την νομική υποχρέωση των υπηρεσιών να παρέχουν κάθε συνδρομή στις έρευνες που ο εκάστοτε Επίτροπος διενεργεί. Οι δυσχέρειες αυτές επισημάνθηκαν επανειλημμένα από την Επίτροπο, ενώ, με αφορμή την εξέταση ατομικών παραπόνων, τονίστηκε ότι, βασικό στοιχείο στην λειτουργία του θεσμού του Ombudsman, τόσο στην Κύπρο όσο και διεθνώς, είναι η καλή συνεργασία με τους φορείς/υπηρεσίες που εμπίπτουν στο πεδίο ελέγχου του και η έγκαιρη και ουσιαστική συνδρομή τους, στις έρευνες που διενεργεί².

1. Τη διαδικασία διαβούλευσης ακολούθησε η εκπόνηση και υποβολή σχετικής Έκθεσης, ημερομ. 13 Ιανουαρίου 2014.

2. Έκθεση Επιτρόπου Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αναφορικά με την καθυστέρηση/μηπρωώθηση εξέτασης αιτήσεων για απόκτηση της κυπριακής υπηκοότητας δυνάμει καταγωγής, και, την ελλιπή ανταπόκριση του Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης να συνδράμει στην έρευνα των υποθέσεων από την Επίτροπο, ημερομ. 10 Οκτωβρίου 2013 [Αρ. Φακ.: Α/Π 834/2012 κ.α]

Μετά από την υποβολή σημαντικού αριθμού καταγγελιών, εξετάστηκε το θέμα των καθυστερήσεων μέχρι και έξι και πλέον χρόνια- που παρατηρούνται από πλευράς ΤΑΠΜ, στη διεκπεραίωση αιτήσεων που υποβάλλονται για απόκτηση της ιδιότητας του κύριου πολίτη, δυνάμει πολιτογράφησης ή εγγραφής. Η Επίτροπος αναγνώρισε τις δυσκολίες στην έγκαιρη προώθηση των σχετικών αιτημάτων, δεδομένου του όγκου τους αλλά και των διαδικασιών εξέτασής τους που καθορίζονται από τη νομοθεσία, σημείωσε, παρόλα αυτά, ότι οι καθυστερήσεις που παρατηρούνται δεν συνάδουν με τις αρχές του διοικητικού δικαίου, αλλά ούτε και με την πρακτική άλλων ευρωπαϊκών χωρών σε σχέση με την εξέταση αιτήσεων για υπηκοότητα³. Ακόμη πιο αδικαιολόγητη κρίθηκε η ύπαρξη καθυστερήσεων αυτής της έκτασης, στην εξέταση αιτημάτων απόκτησης της υπηκοότητας δυνάμει καταγωγής, διαδικασία κατά την οποία η έρευνα της διοίκησης, περιορίζεται βασικά στο να ελέγξει/τεκμηριώσει την κυπριακή καταγωγή των αιτούντων⁴. Μετά την υποβολή των σχετικών Εκθέσεων, ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Εσωτερικών, υπέβαλε, προς το ΤΑΠΜ, συγκεκριμένες εισηγήσεις για λήψη μέτρων με σκοπό τη μείωση των καθυστερήσεων στη διεκπεραίωση αιτήσεων πολιτογράφησης ή εγγραφής, ενώ, από την ενημέρωση που είχε η Επίτροπος κατά την παρακολούθηση της υλοποίησης των εισηγήσεών της, διαπιστώθηκε ότι υπήρξαν διαφωνίες από πλευράς ΤΑΠΜ αναφορικά με το χειρισμό του θέματος.

Μέσα από την εμπειρία του Τομέα, διαπιστώθηκε η έντονη επιφυλακτικότητα με την οποία η πολιτεία αντιμετωπίζει τους μετανάστες με μακρόχρονη συνεχή παραμονή στην Κύπρο, ειδικότερα σε σχέση με την παραχώρηση σε αυτούς κυπριακής υπηκοότητας. Σημαντικές ήταν οι επισημάνσεις του Τομέα μετά από την εξέταση περίπτωσης κατά την οποία, αιτήσεις ζευγαριού από τη Σρι Λάνκα με πολύχρονη διαμονή και τη δημιουργία οικογένειας στην Κύπρο, για ανανέωση των άδειων παραμονής και εργασίας τους και για πολιτογράφησή τους εκκρεμούσαν στο ΤΑΠΜ από το 2009 και 2004 αντίστοιχα. Υπό το φώς και της σύλληψης για το σκοπό της απέλασης του παραπονούμενου, εκφράστηκαν προβληματισμοί αναφορικά με τους χειρισμούς του ΤΑΠΜ, δεδομένου, μάλιστα, ότι για την περίπτωση και των δύο παραπονούμενων, είχαν ήδη τελεσφορήσει σχετικές

3. Έκθεση Επιτρόπου Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αναφορικά με τις καθυστερήσεις που παρατηρούνται στην εξέταση αιτήσεων για απόκτηση της κυπριακής υπηκοότητας, δυνάμει πολιτογράφησης και εγγραφής, ημερομ. 18 Ιανουαρίου 2013 [Αρ. Φακ.: Α/Π 2295/2009 κ.α].

4. Βλ. υποσημείωση 1.

προσφυγές τους στο Ανώτατο Δικαστήριο⁵. Αδικοιολόγητη κρίθηκε και η παραμονή, για τρία χρόνια, σε εκκρεμότητα αιτήματος για άδεια παραμονής πολίτη τρίτης χώρας που διέμενε στην Κύπρο για 18 χρόνια, από την ηλικία των 8 ετών. Τονίστηκε, εμφαντικά, η για τρία χρόνια αδικοιολόγητη ταλαιπωρία του ενδιαφερόμενου, διάστημα κατά το οποίο παρέμενε στην Κύπρο υπό άτυπο και αβέβαιο καθεστώς παραμονής, χωρίς δυνατότητα εργασίας ή πρόσβασης σε κρατικές υπηρεσίες, ακόμα και χωρίς δυνατότητα να ταξιδέψει στο εξωτερικό προκειμένου να συναντηθεί με την οικογένεια του⁶.

Κριτική ασκήθηκε και σε απόφαση του ΤΑΠΜ να απορρίψει αίτημα πολίτη τρίτης χώρας που κατοικεί στην Κύπρο μόνιμα από την ηλικία των 13 ετών και για 22 τουλάχιστον χρόνια, για απόκτηση της κυπριακής υπηκοότητας (με πολιτογράφηση) έξι, μάλιστα, χρόνια μετά την υποβολή του. Η απόρριψη του αιτήματος του ενδιαφερόμενου στη βάση του εξωγενούς κριτηρίου της επάρκειας πόρων και της ενδεχόμενης αναζήτησης κρατικού επιδόματος, κρίθηκε ότι, μεταξύ άλλων, εκπίπτει από το πλαίσιο του ευρωπαϊκού και του διεθνούς δικαίου, περιλαμβανομένων των Συστάσεων του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία των μακροχρόνια διαμενόντων μεταναστών (long-term migrants)⁷.

Σημαντική ήταν η παρέμβαση του Τομέα σε περίπτωση δύο παιδιών, ηλικίας 13 και 5 ετών, που βρίσκονταν στην Κύπρο έχοντας εξασφαλίζει καθεστώς συμπληρωματικής προστασίας, και τα οποία είχαν αιτηθεί ταξιδιωτικά έγγραφα για σκοπούς μετάβασης και θεραπείας στο εξωτερικό, δεδομένου ότι είχαν διαγνωσθεί με μια σοβαρή, δυνητικά απειλητική για τη ζωή τους, ασθένεια. Η, για ένα έτος, παράλειψη του ΤΑΠΜ να ανταποκριθεί σε ένα τόσο σοβαρό θέμα, κρίθηκε ότι εξέπιπτε από τη νομική υποχρέωση του ΤΑΠΜ να λαμβάνει αποφάσεις σε «εύλογο χρόνο», ενόψει μάλιστα των σοβαρών ή ακόμα και μη αντιστρέψιμων επιπτώσεων στην υγεία και στην ποιότητα της ζωής των ενδιαφερόμενων παιδιών, από ενδεχόμενη μη έγκαιρη εξέταση του αιτήματός τους⁸. Το αίτημα για έκδοση

5. Έκθεση Επιτρόπου Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αναφορικά με το χειρισμό αιτημάτων ζευγαριού, πολιτών τρίτης χώρας, ημερομ. 31 Ιουλίου 2013 [Αρ. Φακ.: Α/Π 1564/2011].

6. Έκθεση Επιτρόπου Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αναφορικά με παράπονο που στρέφεται κατά του Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης, ημερομ. 17 Μαΐου 2013 [Α/Π 1932/2010].

7. Έκθεση Επιτρόπου Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αναφορικά με το χειρισμό και την απόρριψη αιτήματος για απόκτηση κυπριακής υπηκοότητας (με πολιτογράφηση), 45χρονου πολίτη τρίτης χώρας που κατοικεί μόνιμα στην Κύπρο από την ηλικία των 13 χρόνων, ημερομ. 27 Δεκεμβρίου 2013 [Αρ. Φακ.: Α/Π 693/2008].

8. Έκθεση Επιτρόπου Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αναφορικά με παράλειψη του Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης να εκδώσει ταξιδιωτικά έγγραφα σε παιδιά κατόχου συμπληρωματικής προστασίας για σκοπούς ιατρικής περιθαλψής στο εξωτερικό, ημερομ. 20 Φεβρουαρίου 2013 [Αρ. Φακ.: Α/Π 1890/2012].

ταξιδιωτικών εγγράφων για τα παιδιά εγκρίθηκε, εν τέλει, μετά την υποβολή της σχετικής Έκθεσης της Επιτροπής.

Ο Τομέας, στα πλαίσια εξέτασης αριθμού καταγγελιών, τοποθετήθηκε, εκ νέου, σχετικά με τα προβλήματα της ακολουθούμενης διαδικασίας έκδοσης πιστοποιητικού βεβαίωσης γάμου (ΠΒΓ) σε πολίτες τρίτων χωρών, τα οποία παρεμβάλλονται στην τέλεση γάμων ανάμεσα σε αυτούς και τους Κύπριους ή Ευρωπαίους συντρόφους τους. Επισημάνθηκε ιδιαίτερα το ότι η διαπιστωμένη πρακτική του ΤΑΠΜ να συνδέει τη δυνατότητα σύναψης γάμου με το νομικό καθεστώς των προσώπων που πρόκειται να τελέσουν γάμο και να εξαρτά απόλυτα τη χορήγηση ΠΒΓ από τη διευθέτηση της παραμονής του αιτητή, βρίσκεται σε ευθεία αντίθεση με το δικαίωμα του γάμου και τη νομοθεσία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΔΑ) η οποία απαγορεύει τέτοιου είδους συστηματικές και καθολικές απαγορεύσεις⁹. Παρά την υποβολή εισηγήσεων αναφορικά με την ανάγκη τερματισμού της πιο πάνω πρακτικής αλλά και την αναθεώρηση της διαδικασίας χορήγησης του ΠΒΓ σε ορισμένες κατηγορίες αιτητών, οι σχετικοί χειρισμοί του ΤΑΠΜ, δεν φαίνεται να έχουν, ουσιαστικά, διαφοροποιηθεί.

Εξετάστηκαν, επίσης, δύο περιπτώσεις κράτησης, για σκοπούς απέλασης, γυναικών, μίας Ευρωπαϊκής πολίτιδας και μίας υπηκόου τρίτης χώρας, που ήταν μητέρες ανήλικων παιδιών. Έμφαση δόθηκε στο σχετικό νομοθετικό πλαίσιο σύμφωνα με το οποίο, το μέτρο της κράτησης για το σκοπό της απέλασης καθίσταται προβληματικό, όταν δεν στοιχειοθετείται ότι εφαρμόστηκε μετά από την εξέταση κατά πόσο αυτό ήταν αναγκαίο και, ανά περίπτωση, ανάλογο, και εφόσον δεν προκύπτει ότι εξετάστηκε επαρκώς το κατά πόσο η διασφάλιση της απέλασης του υπηκόου τρίτης χώρας μπορεί να διασφαλιστεί με λιγότερο επαχθή και αναγκαστικά μέτρα¹⁰. Τονίστηκε, επίσης, το γεγονός ότι με τη σύλληψη και κράτηση των ενδιαφερόμενων γυναικών, διακυβεύονταν τα δικαιώματα και συμφέροντα ανήλικων παιδιών τα οποία, ένεκα της κράτησης των μητέρων τους, ζούσαν ξεχωριστά από αυτή, υπό συνθήκες αδιευκρίνιστες¹¹. Βασική θέση της Επιτροπής και στις

9. Έκθεση Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως για τη Διαδικασία Έκδοσης Πιστοποιητικού Βεβαίωσης Γάμου σε Πολίτες Τρίτων Χωρών σε σχέση με το Καθεστώς της Παραμονής τους και την Πρόληψη Εικονικών Γάμων, ημερομ. 27 Φεβρουαρίου 2013 [Αρ. Φακ.: Α/Π 1435/2009 κ.α].

10. Έκθεση Επιτρόπου Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αναφορικά με την κράτηση για το σκοπό της απέλασης Ευρωπαϊκής υπηκόου, μητέρας ενός ανήλικου παιδιού, ημερομ. 2 Δεκεμβρίου 2013 [Αρ. Φακ.: Α/Π 1575/2013].

11. Έκθεση Επιτρόπου Διοικήσεως σχετικά με κράτηση υπηκόου Σρι-Λάνκα, με μακρόχρονη παραμονή στη χώρα, μητέρας ενός παιδιού, ημερομ. 30 Ιουλίου 2013 [Αρ. Φακ.: Α/Π 442/2013].

δύο περιπτώσεις ήταν ο άμεσος τερματισμός της κράτησης των γυναικών, ώστε να επανενωθούν με τα παιδιά τους.

Σημαντική ήταν και η διαμεσολαβητική δράση του Τομέα σε αρκετά εξατομικευμένα μεταναστευτικά ζητήματα που τέθηκαν υπόψη του. Ειδικότερα, μετά από σχετικές παρεμβάσεις, επιτεύχθηκε η αποτροπή απελάσεων ατόμων εναντίον των οποίων εκκρεμούσε διάταγμα απέλασης¹² όπως και ο τερματισμός κράτησης προσώπων που κρατούνταν για το σκοπό αυτό¹³. Μετά από ενέργειες του Τομέα κατέστη, επιπλέον, δυνατή η παραχώρηση αδειών παραμονής για ανθρωπιστικούς λόγους¹⁴ η έκδοση ή ανανέωση αδειών παραμονής σε υπηκόους τρίτων χωρών¹⁵, Ευρωπαίους πολίτες ή μέλη των οικογενειών τους¹⁶ και σε συζύγους Κυπρίων πολιτών ή μέλη των οικογενειών τους¹⁷, η παραχώρηση αδειών εισόδου στη Δημοκρατία¹⁸ και η παραχώρηση της κυπριακής υπηκοότητας σε ενδιαφερόμενα πρόσωπα¹⁹.

Αρκετές ήταν η περιπτώσεις κατά τις οποίες, μετά από μεσολάβηση του Τομέα, αφαιρέθηκαν στοιχεία παραπονούμενων από τον κατάλογο απαγορευμένων προσώπων (stop-list)²⁰. Αποτελεσματικές ενέργειες έγιναν και για σκοπούς επανανοίγματος φακέλου από την Αναθεωρητική Αρχή Προσφύγων²¹ ή και την Υπηρεσία Ασύλου²², για την επίσπευση εξέτασης, σε δεύτερο βαθμό, αιτήματος για άσυλο²³, όπως και για την έγκριση αίτησης αναγνωρισμένου πρόσφυγα για αλλαγή ονόματος²⁴.

12. Α/Π 579/2012.

13. Α/Π 608/2013, 2265/2012, Α/Π 2566/2012, Α/Π 1664/2012, Α/Π 2263/2012, Α/Π 2365/2012, Α/Π 2725/2012, Α/Π 1482/2013.

14. Α/Π 2147/2013.

15. Α/Π 579/2012, Α/Π 1669/2012, Α/Π 1300/2013, Α/Π 749/2013, Α/Π 274/2011. Α/Π 1115/2012, Α/Π 272/2013, Α/Π 351/2012, Α/Π 874/2012, Α/Π 1220/2012, Α/Π 1340/2012, Α/Π 2584/2012, Α/Π 1637/2012, Α/Π 1949/2012, Α/Π 2131/2012, Α/Π 2464/2012, Α/Π 2721/2012.

16. Α/Π 1559/2012, Α/Π 357/2013, Α/Π 855/2013, Α/Π 1227/2013, Α/Π 1245/2013, Α/Π 677/2013, Α/Π 1279/2010, Α/Π 424/2011, Α/Π 839/2013, Α/Π 1956/2011.

17. Α/Π 579/2012.

18. Α/Π 734/2013, Α/Π 85/2011.

19. Α/Π 2291/2011, 1206/2012.

20. Α/Π 830/2012, Α/Π 562/2012, Α/Π 1236/2009, Α/Π 424/2011, Α/Π 2360/2012.

21. Α/Π 1726/2013, Α/Π 2263/2012, Α/Π 2730/2012, Α/Π 462/2013, Α/Π 613/2013, Α/Π 1478/2013

22. Α/Π 2731/2012

23. Α/Π 1385/2010,

24. Α/Π 1335/2010

III. Φυλακές- Σωφρονιστικό Σύστημα

Μετά από εξέταση ατομικού παραπόνου κρατουμένου που εξέτιε ποινή φυλάκισης, και που υποστήριζε ότι αριθμός αιτημάτων του να συναντηθεί με τη δικηγόρο του, απορρίφθηκαν από το Τμήμα Φυλακών, ο Τομέας ασχολήθηκε με το δικαίωμα επικοινωνίας κρατουμένων -στις Κεντρικές Φυλακές- με δικηγόρους, κυρίως υπό το φώς των δικαιωμάτων που πηγάζουν από το βασικό ανθρώπινο δικαίωμα για δίκαιη δίκη. Υπογραμμίστηκε ότι το δικαίωμα επικοινωνίας δικηγόρου-κρατούμενου, συνδέεται με τις στοιχειώδεις αρχές ενός δικαιοκτικού συστήματος και του κράτους δικαίου, συνιστά καίρια ασφαλιστική δικλίδα σε ζητήματα κακομεταχείρισης κρατουμένων εντός των φυλακών, ενώ αποτελεί αναγκαιότητα και καταλυτικό παράγοντα, σε ζητήματα ετοιμασίας της υπερασπιστικής γραμμής κατηγορούμενων και, ευρύτερα, σε ό,τι αφορά την εφαρμογή του άρθρου 6 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων που κατοχυρώνει το δικαίωμα ατόμων εναντίον των οποίων έχουν προσαφθεί ποινικές κατηγορίες να έχουν πρόσβαση σε δικηγόρο, αλλά και του ευρύτερου Ευρωπαϊκού θεσμικού πλαισίου²⁵.

IV. Αστυνομία

Ως ιδιαίτερα σοβαρές κρίθηκαν από τον Τομέα παραλείψεις της Αστυνομίας κατά το χειρισμό και τη διερεύνηση υπόθεσης απόκρυψης τοκετού, με αποτέλεσμα την επιφανειακή μόνο διερεύνηση μιας πτυχής του περιστατικού, αφήνοντας αδιευκρίνιστες τις πιο σοβαρές πτυχές της υπόθεσης αυτής. Η ενασχόληση του Τομέα με το θέμα αυτό προέκυψε στα πλαίσια εξέτασης παραπόνου που υποβλήθηκε από Μη Κυβερνητική Οργάνωση, και αφορούσε τη σύλληψη γυναίκας, υπηκόου Βουλγαρίας που εργαζόταν σε αγρόκτημα στην Σωτήρα ενώ βρισκόταν στις τελευταίες εβδομάδες της εγκυμοσύνης της, για το αδίκημα της απόκρυψης τοκετού και της ανθρωποκτονίας -κατηγορία που μετέπειτα δεν προωθήθηκε δεδομένου ότι το βρέφος της γυναίκας διαπιστώθηκε ότι γεννήθηκε νεκρό. Διαπιστώθηκε, μεταξύ άλλων, ότι η Αστυνομία δεν συνεκτίμησε, στον απαραίτητο βαθμό, στοιχεία που οδηγούσαν σε εύλογες υποψίες όσον αφορά την πιθανότητα η γυναίκα να ήταν θύμα εμπορίας προσώπων για εργασιακή ή σεξουαλική εκμετάλλευση,

25. Έκθεση Επιτρόπου Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων Αναφορικά με την επικοινωνία κρατουμένων, στις Κεντρικές Φυλακές, με δικηγόρο της επιλογής τους, ημερομ. 5 Σεπτεμβρίου 2013 [Αρ. Φακ.: Α/Π 168/2013].

ενώ δεν διαφάνηκε να προβληματίστηκε καθόλου σε σχέση με τις συνθήκες εργασίας και διαμονής της, όντας έγκυος. Κριτική ασκήθηκε και σε σχέση με το γεγονός ότι δεν υπήρξε εμπλοκή οποιασδήποτε άλλης Υπηρεσίας σχετικά με το περιστατικό, όπως το Τμήμα Εργασίας το οποίο ουδέποτε ενημερώθηκε από την Αστυνομία, όπως και το ότι δεν παρασχέθηκε οποιαδήποτε ψυχολογική στήριξη στην γυναίκα, κατά την διάρκεια της κράτησης της²⁶. Μετά την υποβολή της σχετικής Έκθεσης, ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας διαβίβασε το φάκελο της υπόθεσης στο Γραφείο Καταπολέμησης Εμπορίας Προσώπων της Αστυνομίας για περαιτέρω διερεύνηση του ενδεχομένου η ενδιαφερόμενη να ήταν θύμα εμπορίας προσώπων.

Σημαντικές θέσεις εκφράστηκαν μετά από διερεύνηση αριθμού παραπόνων πολιτών τρίτων χωρών που κατάγγελλαν χρήση υπέρμετρης βίας εναντίον τους από μέλη της Υπηρεσίας Αλλοδαπών & Μετανάστευσης (YAM) της Αστυνομίας σε διάφορα στάδια της διαδικασίας απέλασής τους. Κρίθηκε ότι ο αριθμός των παραπόνων, η σοβαρότητα των καταγγελιών, η συχνότητά τους και οι συγκλίνοντες ισχυρισμοί που διατυπώνονται για χρήση υπέρμετρης βίας, ήταν στοιχεία που συνηγορούσαν υπέρ της βασιμότητάς τους και που ήγειραν σοβαρά ζητήματα άσκησης αντικανονικής συμπεριφοράς εκ μέρους των αστυνομικών και παραβίασης θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών των ενδιαφερομένων. Επισημάνθηκε ότι η χρήση βίας σε όλα τα επίπεδα αστυνομικής δράσης θα πρέπει να αποτελέσει πηγή έντονου προβληματισμού και να οδηγήσει σε ανάληψη δράσεων από την ηγεσία της Αστυνομίας για την πληρέστερη ενημέρωση και εκπαίδευση των μελών της, ώστε να αποφεύγεται η αυθαίρετη και υπέρμετρη χρήση της. Η Επίτροπος εισηγήθηκε, μεταξύ άλλων, τη σύνταξη ενός Κώδικα Πρακτικής, που να θέτει τις προϋποθέσεις και τα μέσα χρήσης βίας καθώς και τις βασικές αρχές επαγγελματικής δεοντολογίας στο ζήτημα αυτό σε κάθε στάδιο αστυνομικής δράσης²⁷. Την υποβολή της σχετικής Έκθεσης, ακολούθησε η έκδοση Οδηγίας από τον Διοικητή της YAM, μέσω της οποίας διευκρινίζονται διάφορα ζητήματα αναφορικά με τη χρήση βίας, υπό το φως των εισηγήσεων της Επιτροπής.

26. Έκθεση Επιτρόπου Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αναφορικά με το χειρισμό και τη διερεύνηση από την Αστυνομία υπόθεσης απόκρυψης τοκετού, ημερομ. 27 Αυγούστου 2013 [Αρ. Φακ.: Α/Π 327/2013].

27. Έκθεση Επιτρόπου Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων σχετικά με ισχυρισμούς κακοποίησης αλλοδαπών από μέλη της YAM κατά τη σύλληψη, κράτηση και απέλασή τους, ημερομ. 18 Σεπτεμβρίου 2013 [Αρ. Φακ.: Α/Π 738/2013 κ.α.].

Κατά την εξέταση παραπόνου που αφορούσε σε, παραδεκτά, λανθασμένη καταχώρηση των στοιχείων της παραπονούμενης στον κατάλογο απαγορευμένων προσώπων (stop-list), με αποτέλεσμα να μην της επιτραπεί να ταξιδεύσει στη χώρα καταγωγής της και να συναντηθεί με την ετοιμοθάνατη μητέρα της, έγιναν εισηγήσεις όπως εξεταστεί το ενδεχόμενο χρηματικής αποκατάστασης της παραπονούμενης τουλάχιστον για την οικονομική βλάβη που υπέστη εξαιτίας του ότι δεν της επιτράπηκε να αναχωρήσει με την πτήση για την οποία είχε προπληρώσει θέση. Η Αστυνομία υποστήριξε ότι δεν υπήρχε αυτή η δυνατότητα. Επειδή ο τρόπος με τον οποίο είχε, στην προκειμένη περίπτωση, ενεργήσει η Αστυνομία, ενδεχομένως να θεμελιώνει αστική ευθύνη του δημοσίου, θέση της Επιτροπής ήταν όπως επανεξεταστεί το ενδεχόμενο χρηματικής αποκατάστασης της παραπονούμενης, ενώ σημειώθηκε ότι, σε αντίθετη περίπτωση, η παραπονούμενη μπορούσε να αναζητήσει νομική συμβουλή για καταχώρηση αγωγής στο αρμόδιο δικαστήριο²⁸.

Υπόψη του Τομέα τέθηκε και υπόθεση που αφορούσε στην παράλειψη της Αστυνομίας να συμμορφωθεί με απόφαση του Ανώτατου Δικαστηρίου, η οποία ακύρωνε απόφαση του Συμβουλίου Εφέσεων που επέβαλλε στον παραπονούμενο, Ειδικό Αστυφύλακα, την πειθαρχική ποινή του εξαναγκασμού σε παραίτηση. Επισημάνθηκε ότι από την ημέρα έκδοσης της απόφασης του Ανωτάτου και μέχρι την εκδίκαση της υπόθεσης από νέο Συμβούλιο Εφέσεων -η σύνθεση του οποίου θα προέκυπτε μετά από τροποποίηση των σχετικών Κανονισμών- ισχύ και εφαρμογή είχε η απόφαση της Πειθαρχικής Επιτροπής, η οποία επέβαλε στον παραπονούμενο την ποινή της αναβολής ετήσιας προσαύξησης για επτά χρόνια και της πειθαρχικής μετάθεσης. Ως εκ τούτου, κρίθηκε ότι η παραμονή του παραπονούμενου σε διαθεσιμότητα μετά την εν λόγω ακυρωτική απόφαση του Ανωτάτου δεν ήταν δυνατή και έγινε εισήγηση όπως αρθεί η απόφαση της Αστυνομίας να μην επιτραπεί στον παραπονούμενο να επιστρέψει στα καθήκοντά του ως Ειδικού Αστυνομικού²⁹. Η εισήγηση της Επιτροπής υλοποιήθηκε και ο παραπονούμενος επέστρεψε στα καθήκοντά του μερικούς μήνες μετά την υποβολή της σχετικής Έκθεσης.

Στα πλαίσια της διαμεσολαβητικής δράσης του Τομέα επιτεύχθηκε, σε εξατομικευμένες περιπτώσεις, η παρέμβαση της Αστυνομίας σε υπόθεση δημόσιας άσκησης πορνείας και

28. Έκθεση Επιτρόπου Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων Αναφορικά με Λανθασμένες Ενέργειες της Αστυνομίας και το Ενδεχόμενο Χρηματικής Αποκατάστασης του Ζημιωθέντος Προσώπου, ημερομ. 10 Οκτωβρίου 2013 [Αρ. Φακ.: Α/Π 2351/2012].

29. Έκθεση Επιτρόπου Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αναφορικά με την παράλειψη της Αστυνομίας να συμμορφωθεί με απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου, ημερομ. 16 Δεκεμβρίου 2013 [Αρ. Φακ.: Α/Π 828/2011].

η εξέταση ενδεχόμενης υπόθεσης εμπορίας προσώπων³⁰, η προώθηση αστυνομικής έρευνας που βρισκόταν σε εκκρεμότητα³¹, όπως και η ανανέωση άδειας λειτουργίας εταιρείας παροχής υπηρεσιών ασφάλειας.³²

V. Άλλες Παραβιάσεις Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Μετά από εξέταση ατομικού παραπόνου, ο Τομέας τοποθετήθηκε σε σχέση με τον χειρισμό, από πλευράς Υπουργείου Υγείας, αιτήματος φορέα HIV/AIDS για μετακίνησή του σε άλλη ωρομίσθια θέση στα κρατικά νοσηλευτήρια. Κρίθηκε ότι η παράλειψη της Υπηρεσίας να ενημερώσει τον παραπονούμενο για την ύπαρξη συγκεκριμένης θέσης, παρότι ο ίδιος είχε εκδηλώσει έντονο ενδιαφέρον για άμεση μετακίνηση του σε οποιαδήποτε άλλη θέση, οδήγησε στον αποκλεισμό του από τη διαδικασία επιλογής για την εν λόγω θέση, στην οποία θα προωθούνταν κατά προτεραιότητα, ως φορέας HIV/AIDS. Η στάση που τήρησε η αρμόδια αρχή έναντι του παραπονούμενου κρίθηκε παραπλανητική, με αποτέλεσμα να προκαλέσει ιδιαίτερη ταλαιπωρία στον ίδιο, κατά παράβαση της αρχής της χρηστής διοίκησης και της καλής πίστης³³. Μετά την υποβολή της Έκθεσης, ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Υγείας κάλεσε τις Ιατρικές Υπηρεσίες και Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας να προβούν στις απαραίτητες ενέργειες ώστε ο παραπονούμενος να συμπεριληφθεί στον κατάλογο όλων των ωρομίσθιων θέσεων που τον ενδιαφέρουν, ώστε, σε περίπτωση κενής θέσης, να κληθεί ως υποψήφιος.

Οι θέσεις της Επιτρόπου αναφορικά με το πνεύμα της νομοθεσίας που διέπει την παροχή του επιδόματος μονογονεϊκής οικογένειας, τέθηκαν υπόψη του Υπουργείου Οικονομικών, με την υποβολή σχετικής Έκθεσης. Κρίθηκε ότι η απαίτηση της αρμόδιας υπηρεσίας (Υπηρεσία Χορηγιών) για αναγνώριση της πατρότητας παιδιού για το οποίο η ενδιαφερόμενη μητέρα υπέβαλε τη σχετική αίτηση, δεν σχετίζεται με τη φύση και το σκοπό του εν

30. Α/Π 594/2012.

31. Α/Π 2759/2012.

32. Α/Π 2112/2012.

33. Έκθεση Επιτρόπου Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αναφορικά με το χειρισμό από το Υπουργείο Υγείας αιτήματος φορέα HIV/AIDS για μετακίνηση του σε άλλη ωρομίσθια θέση στα κρατικά νοσηλευτήρια, ημερομ. 30 Ιουλίου 2013 [Αρ. Φακ.: Α/Π 2309/2010].

λόγω επιδόματος, που είναι η στήριξη των μόνων γονέων που αποδεδειγμένα αδυνατούν να συντηρήσουν τα παιδιά τους λόγω χαμηλών εισοδημάτων³⁴.

Σε υπόθεση απόρριψης αιτήματος για δημόσιο βοήθημα που είχε υποβληθεί από αιτητή ασύλου, εξαιτίας της άρνησης του τελευταίου να μεταβεί στο Κέντρο Υποδοχής Αιτητών Ασύλου στην Κοφίνου, όπου υπήρχαν διαθέσιμες θέσεις, η Επίτροπος τόνισε την ανάγκη για εξατομικευμένη αξιολόγηση της ιδιαίτερης περίπτωσης του αιτητή -ο οποίος αντιμετώπιζε σοβαρά ψυχολογικά προβλήματα και που, σύμφωνα με τη γνωμάτευση του ψυχολόγου του, οποιαδήποτε αλλαγή στο περιβάλλον του ενδεχομένως να επιδείωνε την κατάστασή του. Εισήγησή της ήταν η επανεξέταση της αίτησης του ενδιαφερόμενου από τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας, όπως και η λεπτομερής και προσεκτική εξέταση του αιτήματός του για άσυλο από την Υπηρεσία Ασύλου³⁵. Μετά την υποβολή της Έκθεσης, ο παραπονούμενος αναγνωρίστηκε ως πρόσφυγας και εγκρίθηκε, εν τέλει, η αίτησή του για δημόσιο βοήθημα.

Δεδομένης της μη υλοποίησης εισηγήσεων που είχαν περιληφθεί σε Έκθεση της Επιτρόπου ημερομ. 28 Σεπτεμβρίου 2011, αναφορικά με το θέμα της υποχρεωτικής νοσηλείας σε ψυχιατρικό νοσοκομείο, ατόμων που εκτίουν ποινή φυλάκισης, κρίθηκε σκόπιμη η εκπόνηση σχετικής Ειδικής Έκθεσης, με βάση τους περί Επιτρόπου Διοικήσεως Νόμους [άρθρο 6(8)]. Η βασική θέση που είχε εκφραστεί στην αναφερόμενη αρχική Έκθεση, ήταν ότι, η διαδικασία που ακολουθείται για την υποχρεωτική μεταφορά και εισαγωγή κρατούμενων στο Νοσοκομείο Αθαλάσσας, με μόνη την εμπλοκή του Ψυχιάτρου, του Διευθυντή των Φυλακών και του Υπουργού Υγείας και χωρίς την πραγματοποίηση δικαστικής ή άλλης διαδικασίας που να περιλαμβάνει αυστηρές, τυπικές και ουσιαστικές, δικαιοκρατικές εγγυήσεις για τον κρατούμενο, δεν βρίσκεται σε συμφωνία με τα διεθνή και ευρωπαϊκά πρότυπα σε σχέση με τα δικαιώματα των ψυχικά ασθενών ατόμων. Στα πλαίσια της παρακολούθησης του θέματος, η Επίτροπος διαπίστωσε ότι δεν υπήρξε προθυμία εκ μέρους της εμπλεκόμενης υπηρεσίας να προωθήσει τη λήψη μέτρων για την εναρμόνιση του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου αναφορικά με το θέμα της υποχρεωτικής νοσηλείας προσώπων που εκτίουν ποινή φυλάκισης, με τα όσα επιβάλλουν οι βασικές

34. Έκθεση Επιτρόπου Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων σχετικά με την εξέταση αίτησης για παραχώρηση επιδόματος σε μονογονεϊκή οικογένεια, ημερομ. 16 Απριλίου 2013 [Αρ. Φακ.: Α/Π 100/2013].

35. Έκθεση Επιτρόπου Διοικήσεως σχετικά με το χειρισμό περίπτωσης αιτητή ασύλου από τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας, ημερομ. 4 Ιουνίου 2013 [Αρ. Φακ.: Α/Π 2230/2012].

αρχές προστασίας των δικαιωμάτων των ψυχικά ασθενών, και, ως εκ τούτου, κρίθηκε αναγκαία η υποβολή της Εδικής Έκθεσης στο Υπουργικό Συμβούλιο και στη Βουλή των Αντιπροσώπων³⁶. Στο παρόν στάδιο, η τροποποίηση του σχετικού νομοθετικού πλαισίου είναι υπό συζήτηση.

VI. Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Η Επίτροπος Διοικήσεως, υπό την ιδιότητά της ως Εθνικής Ανεξάρτητης Αρχής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, υπέβαλε, κατά το 2013, πέντε συνολικά Τοποθετήσεις. Εκπονήθηκε, παράλληλα, Έγγραφο Διαβούλευσης, μέσω του οποίου κλήθηκαν σε διάλογο όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς σε σχέση με συγκεκριμένο ζήτημα το οποίο η Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, έκρινε αναγκαίο να εξετάσει αυτεπάγγελα.

1. Ενδοοικογενειακή βία εναντίον των γυναικών

Σε Τοποθέτηση³⁷ σχετικά με την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας εναντίον των γυναικών, η Επίτροπος σημείωσε τα θετικά στοιχεία που περιλαμβάνονται στο νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο το οποίο διέπει την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας στην Κύπρο, επισημαίνοντας, ωστόσο, ότι σε αυτό, παρουσιάζονται αδυναμίες που σχετίζονται είτε με τη συστηματική δομή του, είτε με τη λειτουργική του αποτελεσματικότητα. Υπογραμμίστηκε, μεταξύ άλλων, το γεγονός ότι, στο εν λόγω πλαίσιο, δεν λαμβάνεται επαρκώς υπόψη η διάσταση του φύλου, το ότι παρουσιάζονται ερμηνευτικές δυσχέρειες στους ορισμούς που διαλαμβάνονται σε αυτό, το γεγονός ότι τα ποσοστά καταγγελιών είναι πάρα πολύ χαμηλά, όπως και τις ρυθμιστικές ελλείψεις σε ό,τι αφορά την κάλυψη των πραγματικών αναγκών ενός θύματος. Τονίστηκε, επιπρόσθετα, η έλλειψη συνεργασίας μεταξύ των συναρμόδιων Τμημάτων, όπως και το κενό πρόνοιας και προστασίας για τα πρόσωπα εκείνα τα οποία, παρότι είναι θύματα βίας, δεν επιθυμούν να υποβά-

36. Ειδική Έκθεση Επιτρόπου Διοικήσεως (με βάση το εδάφιο (8) του άρθρου 6 των περί Επιτρόπου Διοικήσεως Νόμων του 1991 μέχρι 2011) αναφορικά με το παρόνομο με αρ. Α/Π 894/2011, σε σχέση με τη μεταφορά και υποχρεωτική νοσηλεία ατόμων που εκτίουν ποινή φυλάκισης στο Νοσοκομείο Αθαλάσσης, ημερομ. 3 Ιανουαρίου 2013 [Αρ. Φακ.: Α/Π 894/2011].

37. Τοποθέτηση Επιτρόπου Διοικήσεως ως Εθνικής Ανεξάρτητης Αρχής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων Αναφορικά με την Αντιμετώπιση της Ενδοοικογενειακής Βίας Εναντίον των Γυναικών στην Κύπρο, Δράση 4/2012, 22 Ιανουαρίου 2013.

λουν καταγγελία, καθώς και για τις γυναίκες υπηκόους τρίτων χωρών που είναι θύματα ενδοοικογενειακής βίας.

Η Επίτροπος εισηγήθηκε την κύρωση και εφαρμογή της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης, η οποία καθορίζει άρτια και ολοκληρωμένα τις πολιτικές και τα μέτρα που πρέπει να ακολουθηθούν στον τομέα αυτό. Επεσήμανε, παράλληλα, ότι ακόμη και χωρίς ή και μέχρι την κύρωση της Σύμβασης, το πνεύμα της Σύμβασης, καθώς και αρκετές από τις προβλέψεις της, σε συνδυασμό με τις πρόνοιες της Οδηγίας 2012/29/ΕΕ, για την προστασία των θυμάτων εγκληματικών ενεργειών, θα πρέπει να διαπνέουν τις ενέργειες και τις πολιτικές που ακολουθούνται για την πρόληψη και την καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας κατά των γυναικών στην Κύπρο. Ακολουθώντας, προέβη σε συγκεκριμένες εισηγήσεις που μπορούν να εφαρμοστούν για την καλύτερη αντιμετώπιση του πολύπλοκου αυτού ζητήματος.

2. Οικιακές Εργαζόμενες

Το καθεστώς των οικιακών εργαζόμενων στην Κύπρο αποτέλεσε αντικείμενο σχετικής Τοποθέτησης³⁸ υπό το φως της συσσωρευμένης εμπειρίας του Γραφείου πάνω στο θέμα μέσα από τη διερεύνηση πληθώρας σχετικών παραπόνων που υποβλήθηκαν από οικιακές εργαζόμενες και από Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Η διερεύνηση του ζητήματος επεκτάθηκε, πέραν των ατομικών υποθέσεων, και στη συνολική μελέτη του νομοθετικού και θεσμικού πλαισίου που διέπει την είσοδο, παραμονή και αναχώρηση από την Κύπρο οικιακών εργαζόμενων, της έμφυλης διάστασης του ζητήματος, της ρύθμισης των εργασιακών τους σχέσεων, των διαδικασιών διεκδίκησης των δικαιωμάτων τους, της ένταξής τους στην τοπική κοινωνία, και άλλα.

Παρατέθηκε ένα εκτενές πλαίσιο εισηγήσεων αναφορικά με την αντιμετώπιση των ζητημάτων που προκύπτουν σε σχέση με το καθεστώς των οικιακών εργαζόμενων, μεταξύ των οποίων είναι η επικύρωση από την Κυπριακή Δημοκρατία της Σύμβασης της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας για την Αξιοπρεπή Εργασία των Οικιακών εργαζομένων, η υλοποίηση της απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου για μεταφορά της αρμοδιότητας για το

38. Τοποθέτηση Επιτρόπου Διοικήσεως ως Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων Αναφορικά με το Καθεστώς των Οικιακών Εργαζόμενων στην Κύπρο, ημερομ. 2 Ιουλίου 2013 [Αρ. Φακ.: Α/Δ 3/2013]

καθεστώς εργασίας των οικιακών εργαζομένων στο Τμήμα Εργασίας, η νομική αναγνώριση της οικιακής εργασίας ως πραγματικής εργασίας και τη διασφάλιση του συνδικαλισμού και άλλων θεμελιωδών δικαιωμάτων για τις οικιακές εργαζόμενες, η ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στο ρυθμιστικό πλαίσιο, η αποφασιστική αντιμετώπιση της σεξουαλικής παρενόχλησης, της κακομεταχείρισης και της βίας που πηγάζει από τις σχέσεις υποταγής και κυριαρχίας στην έμμισθη οικιακή εργασία, και η αναθεώρηση του συστήματος εξέτασης των εργατικών διαφορών.

3. Εμπορία Προσώπων

Αντικείμενο της σχετικής Τοποθέτησης³⁹ που εκπονήθηκε, ήταν το νομοθετικό και θεσμικό πλαίσιο, στο σύνολό του, όπως και οι δράσεις που αφορούν στην καταπολέμηση και πρόληψη της εμπορίας προσώπων στην Κύπρο. Η διερεύνηση του θέματος κατέδειξε, μεταξύ άλλων, προβλήματα στον τομέα της καταπολέμησης του εγκλήματος της εμπορίας προσώπων και στην απονομή δικαιοσύνης, στη στήριξη και την προστασία των θυμάτων, στο συντονισμό των εμπλεκόμενων φορέων και την εκπαίδευση των δημόσιων λειτουργών, όπως και στην αξιοποίηση της εμπειρίας και τεχνογνωσίας σχετικών με το θέμα Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.

Η Επίτροπος διατύπωσε συγκεκριμένες και ιδιαίτερα εκτενείς και αναλυτικές εισηγήσεις αναφορικά με τρεις βασικούς άξονες του ζητήματος της εμπορίας προσώπων. Αυτών της ποινικής δίωξης, της προστασίας και της πρόληψης, καθώς και της συνεργασίας και συντονισμού των εμπλεκόμενων φορέων.

Μετά την υποβολή της Τοποθέτησης, πραγματοποιήθηκε Συζήτηση Στρογγυλής Τραπέζης (round table discussion) με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, με σκοπό την παρουσίαση και συζήτηση των συμπερασμάτων, παρατηρήσεων και εισηγήσεων που διαλαμβάνονται στην Τοποθέτηση. Επιπλέον στόχος ήταν και η ανάδειξη ενός ευρύτερου προβληματισμού επί του θεσμικού πλαισίου και των ακολουθούμενων πρακτικών πρόληψης και καταπολέμησης του εγκλήματος της εμπορίας και στήριξης των θυμάτων, όπως και η συζήτηση τρόπων βελτίωσής του και ενίσχυσης της αποτελεσματικότητας της εφαρμογής του.

39. Τοποθέτηση Επιτρόπου Διοικήσεως ως Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων Αναφορικά με το Πλαίσιο Πρόληψης και Καταπολέμησης της Εμπορίας Προσώπων στην Κύπρο, ημερομ. 17 Οκτωβρίου 2013 [Αρ. Φακ.: Α/Δ 4/2013].

Θα πρέπει, επιπλέον, να σημειωθεί ότι το Γραφείο της Επιτρόπου συμμετείχε ενεργά και ουσιαστικά στις συζητήσεις της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αναφορικά με τη νέα νομοθεσία για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Εμπορίας και Εκμετάλλευσης Προσώπων και την Προστασία των Θυμάτων.

4. Μετανάστες με Μακρά και Εδραιωμένη Παραμονή στην Κύπρο Δικαίωμα Πρόσβασης σε Πληροφορίες

Αντικείμενο κριτικής αποτέλεσε η διαπιστωμένη απουσία οποιωνδήποτε ουσιαστικών δυνατοτήτων νομιμοποίησης του καθεστώτος παραμονής μεταναστών και των οικογενειών τους, που είναι εδραιωμένες και ενταγμένες στην κυπριακή πραγματικότητα, με αποτέλεσμα να παρατηρείται το φαινόμενο οικογένειες με τα πιο πάνω χαρακτηριστικά, ή και παιδιά που γεννήθηκαν, μεγάλωσαν ή ακόμα και ενηλικιώθηκαν στην Κύπρο, να εξαναγκάζονται να την εγκαταλείψουν ή να υπόκεινται σε εξευτελιστικές διαδικασίες απέλασης. Στην Έκθεση⁴⁰ που εκπονήθηκε διατυπώθηκε η θέση ότι, η τακτοποίηση της νομιμότητας ανθρώπων που έχουν εγκαταστήσει, στεριώσει και θεμελιώσει τη ζωή τους στην Κύπρο, αποτελεί θέμα ζωτικής σημασίας και έγινε εισήγηση για σχεδιασμό, υλοποίηση και εφαρμογή ενός ξεκάθਾਰου κανονιστικού πλαισίου που θα επαναφέρει σε ένα καθεστώς νόμιμης παραμονής μετανάστες ή οικογένειες μεταναστών, με μακρά και εδραιωμένη παρουσία στη χώρα, η οποία αναπτύχθηκε σε καθεστώς νομιμότητας.

5. Το δικαίωμα πρόσβασης σε Πληροφορίες

Αφορμή για την Τοποθέτηση⁴¹ αποτέλεσε η διαδικασία διαβούλευσης που λαμβάνει χώρα σε σχέση με Νομοσχέδιο που Ρυθμίζει το Δικαίωμα Πρόσβασης σε Πληροφορίες. Σε αυτήν παρατέθηκαν οι βασικές αρχές που διέπουν το δικαίωμα πρόσβασης σε πληροφορίες, σε διεθνές, ευρωπαϊκό αλλά και ημεδαπό επίπεδο, και που, συνακόλουθα, θα πρέπει να κατοχυρώνονται σε μία σχετική με το δικαίωμα ειδική νομοθεσία. Τονίστηκε, συγκεκριμένα, ότι η διοίκηση, θα πρέπει να αποδίδει τη μέγιστη δυνατή εμβέλεια στο

40. Έκθεση Επιτρόπου Διοικήσεως ως Εθνικής Ανεξάρτητης Αρχής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων Αναφορικά με την Ανάγκη Ρύθμισης του Νομικού Καθεστώτος Μεταναστών με Μακρά και Εδραιωμένη Παραμονή στην Κύπρο, Δράση 7/2013, 10 Οκτωβρίου 2013.

41. Τοποθέτηση Επιτρόπου Διοικήσεως ως Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αναφορικά με το Δικαίωμα Πρόσβασης σε Πληροφορίες, Δράση 9/2013, 9 Δεκεμβρίου 2013.

δικαίωμα του κοινού για πρόσβαση σε πληροφορίες και δημόσια έγγραφα ώστε να εξασφαλίζεται η διαφάνεια του έργου της και, κατ' επέκταση, να περιορίζεται η δυσπιστία και η καχυποψία των πολιτών έναντί της. Η πρωτοβουλία υιοθέτησης σχετικής ειδικής νομοθεσίας χαιρέτιστηκε, εκφράστηκαν, ωστόσο, προβληματισμοί σε σχέση με τη διαφαινόμενη απουσία συνόλων πολιτών ή/και μη κυβερνητικών οργανώσεων από τη διαδικασία διαβούλευσης του νομοσχεδίου. Επιπρόσθετα, επισημάνθηκαν σημεία στα οποία το προτεινόμενο νομοσχέδιο χρήζει, κατά την άποψη της Επιτρόπου, βελτίωσης τόσο ως προς τη μορφή του όσο και σε σχέση με το περιεχόμενό του.

6. Το θεσμικό πλαίσιο που διέπει την πορνεία στην Κύπρο

Η διαπιστωμένη ανεπάρκεια του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου που διέπει την πορνεία στην Κύπρο, οι σοβαροί κίνδυνοι που οι εκδιδόμενες γυναίκες αντιμετωπίζουν, όπως και η ενδεχόμενη παραβίαση μιας σειράς θεμελιωδών δικαιωμάτων που συνεπάγεται η άσκηση της πορνείας -με ή χωρίς το στοιχείο του εξαναγκασμού-, ήταν οι λόγοι για τους οποίους κρίθηκε αναγκαία η σχετική με το θέμα παρέμβαση της Επιτρόπου, ως Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρώπινων Δικαιωμάτων. Ως εκ τούτου, υποβλήθηκε Κείμενο Διαβούλευσης⁴² με το οποίο κλήθηκαν σε διάλογο όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς σε σχέση με το καθεστώς της πορνείας στην Κύπρο.

Μετά από προσεκτική εξέταση των απόψεων που υποβλήθηκαν στα πλαίσια των διαβουλεύσεων, αλλά και ύστερα από ενδελεχή μελέτη των εφαρμοζόμενων μοντέλων στις άλλες χώρες, έγινε εισήγηση για κατάρτιση ενός Σχεδίου Δράσης για την πορνεία, που θα έχει ως άμεσο στόχο αφενός την προστασία και τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των γυναικών που εκδίδονται, και, αφετέρου, την ευαισθητοποίηση και ενημέρωση του κοινού για το θέμα, με απώτερο στόχο την αποτροπή της ζήτησης των «σεξουαλικών υπηρεσιών». Εκφράστηκε, επιπλέον η θέση για ποινικοποίηση της αγοράς υπηρεσιών από θύματα εμπορίας προσώπων, όπως και η εξέταση του ενδεχομένου ποινικοποίησης των σεξουαλικών υπηρεσιών εν γένει.

42. Κείμενο Διαβούλευσης Επιτρόπου Διοικήσεως ως Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρώπινων Δικαιωμάτων και πρόσκληση σε διάλογο με εμπλεκόμενους φορείς αναφορικά με το καθεστώς της πορνείας στην Κύπρο, ημερομ. 20 Μαρτίου 2013 [Αρ.Φακ.: ΑΥΤ 5/2012].

Β. ΤΟΜΕΑΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΥ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΩΘΗΣΗ, ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΤΟΥ ΟΗΕ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ

Με τη συμπλήρωση ενάμιση χρόνου λειτουργίας της, το 2013, η Ανεξάρτητη Αρχή Προώθησης Δικαιωμάτων Ατόμων με Αναπηρίες (ΑΑΠΔΑ) διαθέτει, ήδη, σημαντικά δείγματα δράσης, στο τριπλό έργο που ανατέθηκε στο Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, να προωθεί, να προστατεύει και να παρακολουθεί την εφαρμογή της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, υπό την ιδιότητα του ανεξάρτητου μηχανισμού.

Δεδομένης της ευρύτητας τόσο των αρμοδιοτήτων της Αρχής όσο και του φάσματος των δικαιωμάτων που κατοχυρώνει η Σύμβαση, αποδείχθηκε ιδιαίτερα σημαντική η οριζόντια διερεύνηση των ζητημάτων που ανέδειξαν τα παράπονα που υποβλήθηκαν στο Γραφείο και οι επαφές Λειτουργών της Αρχής, με οργανωμένα σύνολα ατόμων με αναπηρίες και φορείς που αναπτύσσουν δράση στον τομέα αυτό. Ταυτόχρονα, για το σκοπό αυτό και για την πληρέστερη ενημέρωση της Αρχής για τις εξελίξεις στα θέματα αναπηρίας, πραγματοποιήθηκαν, σε μηνιαία βάση, συναντήσεις και διαβουλεύσεις, τόσο με τους προαναφερθέντες φορείς όσο και με το κεντρικό σημείο επαφής για την παρακολούθηση της Σύμβασης (Τμήμα Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Ατόμων με Αναπηρίες - ΤΚΕΑΑ), τον κοινωνικό εταίρο της Σύμβασης (Κυπριακή Συνομοσπονδία Οργανώσεων Αναπήρων (ΚΥ.Σ.Ο.Α) και τις, ανά θέμα, αρμόδιες δημόσιες υπηρεσίες.

Συναφής με την αρμοδιότητα της παρακολούθησης του μηχανισμού, είναι η συμμετοχή Λειτουργών της Αρχής, ως παρατηρητές, σε όλες τις Θεματικές Τεχνικές Επιτροπές, που λειτούργησαν το 2013, υπό την εποπτεία του ΤΚΕΑΑ. Αρκετά είναι τα επιμέρους ζητήματα που απασχόλησαν την Αρχή, στα πλαίσια της συμμετοχής στις Επιτροπές. Κεντρικό, όμως, ρόλο στις εργασίες της παρακολούθησης, διαδραμάτισε η Πρώτη Έκθεση της Κύπρου για την Εφαρμογή της Σύμβασης, που καταχωρήθηκε στον ΟΗΕ, τον Ιούλιο του 2013 και ειδικότερα, η παρακολούθηση της πορείας υλοποίησης των δράσεων που περιλήφθηκαν στο Πρώτο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Αναπηρία 2013-2015 της Έκθεσης. Οι δράσεις αυτές έχουν συμφωνηθεί, από το ΤΚΕΑΑ και τους εμπλεκόμενους φορείς του δημόσιου τομέα, σε κάθε μία από τις συσταθείσες Επιτροπές. Μέσω των Επιτροπών, οι θεματικοί

τομείς που καλύπτονται από την προσπάθεια αυτή είναι η προσβασιμότητα στο δομημένο και φυσικό περιβάλλον, τις μεταφορές και την πληροφόρηση, η ανεξάρτητη διαβίωση και κοινωνική ενσωμάτωση, η κοινωνική προστασία, η εκπαίδευση, η απασχόληση, η υγεία και η αποκατάσταση.

Ενεργός, στα πλαίσια του εποπτικού της ρόλου, υπήρξε επίσης η συμμετοχή της Αρχής, με σχετικές παρατηρήσεις και προτάσεις, σε εν εξελίξει διαδικασίες τροποποίησης νομοθεσιών και διαμόρφωσης πολιτικών, οι οποίες, άμεσα ή έμμεσα, αφορούν στα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες (π.χ. «Εγκριμένο Έγγραφο Προσβασιμότητα και Ασφάλεια στη Χρήση» - Κανονισμός 61.Η των περί Οδών και Οικοδομών Κανονισμών, περί Ατόμων με Αναπηρίες Νόμος του 2000, Σχέδιο Παροχής Επιδόματος Φροντίδας σε Παραπληγικά Άτομα ανεξαρτήτως Εισοδημάτων και Ηλικίας).

Συνεχίστηκε, παράλληλα, η στενή συνεργασία της Αρχής με την ΚΥ.Σ.Ο.Α., μέσω της λειτουργίας της Συμβουλευτικής Επιτροπής για την Παρακολούθηση της Σύμβασης που συστάθηκε το 2012. Στις Συνεδρίες αυτής, συζητήθηκαν και, ενίοτε, λήφθηκαν αποφάσεις, σε ζητήματα που αφορούσαν, μεταξύ άλλων, τις δράσεις για διαφώτιση και ενημέρωση, την επιμόρφωση και εκπαίδευση δημοσίων υπαλλήλων για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες, τις νομοθετικές και θεσμικές εξελίξεις που σημειώθηκαν στον τομέα αυτό, καθώς και τους προβληματισμούς που, κατά καιρούς, εκφράστηκαν από την ΚΥ.Σ.Ο.Α ή από την ευρύτερη αναπηρική κοινότητα, σε σχέση με τις εν λόγω εξελίξεις. Στο ίδιο πλαίσιο, στις 25 Ιουνίου 2013, διοργανώθηκε, από κοινού με την ΚΥ.Σ.Ο.Α., Ημερίδα με θέμα «Η μετάβαση από το ιατρικό στο κοινωνικό μοντέλο της αναπηρίας», ενώ, ως μέρος των δράσεων προώθησης των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρίες, μέσω της ενημέρωσης και διαφώτισης στο ευρύ κοινό, το Δεκέμβριο 2013 εκδόθηκε το Ενημερωτικό Έντυπο της Αρχής⁴³.

Τον Οκτώβριο του 2013, Λειτουργός του Γραφείου συμμετείχε στο 4ο Φόρουμ Εργασίας για τη Σύμβαση στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όπου και παρουσίασε την εμπειρία της Αρχής, ως του κυπριακού ανεξάρτητου μηχανισμού παρακολούθησης της εφαρμογής της Σύμβασης, σε ό,τι αφορά τον τομέα της προστασίας, τον ένα, δηλαδή, από τους τρεις πυλώνες αρμοδιοτήτων του με βάση τη Σύμβαση.

43. <http://bit.ly/OIGqau>.

Από τη μία η ανομοιογένεια που χαρακτηρίζει τον αναπηρικό κόσμο και από την άλλη οι οικονομικοί περιορισμοί που ανέκυψαν λόγω της οικονομικής κρίσης, αποτέλεσαν μερικές από τις προκλήσεις στο εποπτικό και διαμεσολαβητικό έργο της Αρχής. Ταυτόχρονα, όμως, οι παράγοντες αυτοί αποτέλεσαν λόγο εντατικοποίησης των προσπάθειών της να ανταποκριθεί αποτελεσματικά στο ρόλο του ανεξάρτητου μηχανισμού, εμμένοντας στην ανάγκη ουσιαστικής διασφάλισης των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρίες και εμπέδωσης των προεκτάσεων που έχει η αρχή της ίσης μεταχείρισης στα θέματα αναπηρίας. Συνοπτικά, μέσα από την οριζόντια δράση της Αρχής, η ενασχόληση των θεματικών τομέων και Ανεξάρτητων Αρχών του Γραφείου⁴⁴, στον τομέα της αναπηρίας, σηματοδοτήθηκε από τις πιο κάτω παρεμβάσεις:

1. Κοινωνική Προστασία, Πρόνοια - Επιδοματικές Παροχές και Διευκολύνσεις

Υπό το φως των σημερινών δημοσιο-οικονομικών δεδομένων, αλλά και των θεσμικών εξελίξεων που σχετίζονται με την τεκμηρίωση της αναπηρίας, σημαντικό μέρος της δράσης του Γραφείου στα θέματα αναπηρίας κατέλαβαν ζητήματα που αφορούν στο περιεχόμενο και την εφαρμογή των επιδοματικών πολιτικών του κράτους, καθώς και πολιτικών παροχής διευκολύνσεων, σε συνδυασμό, ιδίως, με την αναδιοργάνωση του συστήματος κοινωνικής προστασίας που προωθείται.

Προβληματικότητα εντόπισε η Επίτροπος στους χειρισμούς των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας (ΥΚΕ), όπως αυτοί αναδείχθηκαν με αφορμή επτά περιπτώσεις ληπτών δημοσίου βοηθήματος⁴⁵ για τις οποίες τερματίστηκε, το 2013, η παροχή αναπηρικού επιδόματος. Από την έρευνα διαπίστωσε ότι οι εν λόγω αποφάσεις, εκτός από το να έχουν γενικό και αόριστο χαρακτήρα, βασίστηκαν σε αυθαίρετα και ατεκμηρίωτα συμπεράσματα, παραβιάζοντας την περί γενικών αρχών διοικητικού δικαίου νομοθεσία και τις νομολογιακές αρχές του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Αναλύοντας τις ρυθμίσεις για την παροχή δημόσιου βοηθήματος, υπό το φως των αρχών και των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρίες που κατοχυρώνονται στη Σύμβαση, η Επίτροπος κάλεσε τις ΥΚΕ να επανεξετάσουν και όπου αρμόζει, να εγκρίνουν αναδρομική καταβολή του επιδόματος, με βάση τις παρατηρήσεις

44. Οι παρεμβάσεις που παρατίθενται πιο κάτω αφορούν επίσης στις αρμοδιότητες του Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Τομέας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Τομέα Υγείας, Τομέας Θεμάτων Οικονομικής Υφής), της Αρχής Ισότητας, της Αρχής κατά των Διακρίσεων και της Αρχής Πρόληψης των Βασανιστηρίων.

45. Α/Π 234/2013, Α/Π 400/2013, Α/Π 519/2013, Α/Π 1814/2013, Α/Π 2069/2013, Α/Π 2116/2013, Α/Π 2123/2013.

της στη σχετική Έκθεση. Μεταξύ άλλων, αυτές αφορούσαν: (α) Στην ερμηνεία του όρου «ανάπηρος», στο Νόμο⁴⁶, όπου δεν περιλαμβάνεται η έννοια της λειτουργικότητας, (β) Στις ενδείξεις θετικής εξέλιξης/βελτίωσης στην κατάσταση του λήπτη οι οποίες, από μόνες τους, δεν δικαιολογούν τον τερματισμό του επιδόματος, (γ) Στην ανάγκη για ορθολογική διαχείριση των κονδυλίων που αφορούν στις παροχές δημόσιου βοηθήματος, στα πλαίσια των παραμέτρων που θέτει η Σύμβαση, για την υποχρέωση των κρατών για κοινωνική προστασία των ατόμων με αναπηρίες που δεν διαθέτουν επάρκεια πόρων διαβίωσης, (δ) Στην προβληματικότητα της πρακτικής τερματισμού της παροχής του αναπηρικού επιδόματος και της παραπομπής του λήπτη στη Συμβουλευτική Πολυθεματική Ομάδα μόνο εάν και όταν αυτός αποταθεί εκ νέου, με ένσταση, στις ΥΚΕ, σε σχέση με τη διασφάλιση δικαιωμάτων και την αρχή της χρηστής διοίκησης. Εισήγηση, τέλος, της Επιτρόπου, ήταν όπως, από πλευράς του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, ληφθούν υπόψη οι κρατικές υποχρεώσεις που προκύπτουν από τη Σύμβαση, κατά τη διαμόρφωση των νέων νομοθετικών ρυθμίσεων που ανακοινώθηκε ότι προωθούσε.

Στο ίδιο πνεύμα με τις πιο πάνω εισηγήσεις, εκπονήθηκε άλλη μία παρέμβαση της Επιτρόπου⁴⁷, σε σχέση με την απόρριψη των αιτήσεων λήπτριας δημόσιου βοηθήματος για αναπηρικό επίδομα από τις ΥΚΕ, παρά το ότι η ίδια, επανειλημμένα έθεσε υπόψη των εκάστοτε αρμόδιων Λειτουργών Ευημερίας, στοιχεία που καταδείκνυαν ότι κατέστη άτομο με αναπηρία λόγω της υποβολής της σε μαστεκτομή το 2006. Το αίτημα της παραπονούμενης για αναπηρικό επίδομα εγκρίθηκε μόνο μετά την υποβολή σχετικού παραπόνου στο Γραφείο, ενώ, όπως διαπιστώθηκε στη σχετική Έκθεση, οι χειρισμοί από μέρους των ΥΚΕ υπήρξαν πρόχειροι και οδήγησαν σε πλημμελείς ενέργειες σε σχέση, μεταξύ άλλων, με την ορθή ενημέρωσή τους, την καλόπιστη εξέταση και τη διάθεση να προβούν σε δέουσα έρευνα στοιχείων που αφορούσαν στην υγεία και την αναπηρία της παραπονούμενης.

Στην Έκθεσή της⁴⁸ με αντικείμενο τις καθυστερήσεις που διαπιστώθηκαν στη διεκπεραίωση των αιτήσεων που υποβάλλονται κάτω από το Σχέδιο Παροχής Οικονομικής Βοήθειας στα Άτομα με Αναπηρίες για την Προμήθεια Τεχνικών Μέσων, Οργάνων και άλ-

46. Περί Δημοσίων Βοηθημάτων και Υπηρεσιών Νόμος του 2006.

47. Α.Κ.Ι. 131/2011, Α/Π 295/2013.

48. Α/Π 152/2013, Α/Π 361/2013.

λων Βοηθημάτων, η Επίτροπος επεσήμανε ότι αυτές επηρεάζουν δυσμενώς την ποιότητα ζωής, την αξιοπρεπή διαβίωση και άλλα δικαιώματα που κατοχυρώνονται στη Σύμβαση, καθώς επίσης και την ποιότητα της ζωής των συγγενικών και φιλικών προσώπων των ατόμων με αναπηρίες. Η βασικότερη εισήγηση της Επιτρόπου για λήψη μέτρων προς την κατεύθυνση της τήρησης της αρχής του εύλογου χρόνου, υιοθετήθηκε από το Τμήμα.

Προκειμένου να διασφαλιστούν τα πιο πάνω δικαιώματα, την Επίτροπο απασχόλησε η πορεία υλοποίησης των εισηγήσεων που περιλήφθηκαν σε παλαιότερη παρέμβασή της⁴⁹, προς το ΤΚΕΑΑ, για την παροχή συγκεκριμένων διευκολύνσεων⁵⁰ στην ιδιαίτερα ευάλωτη κοινωνική ομάδα των ατόμων με νοητική αναπηρία. Για το σκοπό αυτό, το 2013 τόνισε εκ νέου ότι, παραμένει επιτακτική ανάγκη η άρση όλων των δυσχερειών που ανακύπτουν σχετικά με την πρόσβαση και τη συμμετοχή των ατόμων αυτών στο κοινωνικό περιβάλλον. Στο πνεύμα της Σύμβασης, η ανάγκη αυτή προκύπτει δυνάμει της αρχής της προσβασιμότητας, του δικαιώματος στη διακίνηση, την αναπλήρωση και την ανάπτυξη της αυτονομίας του ατόμου, ενώ, ταυτόχρονα, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη και η «αρχή της διάκρισης από συσχετισμό» (associative discrimination) όπως κατοχυρώθηκε στη νομολογία του Δικαστηρίου Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και σημαίνει ότι η αρχή της ίσης μεταχείρισης στην απασχόληση καλύπτει, εκτός από τα ίδια τα άτομα με αναπηρία και τα άτομα που έχουν την κύρια ευθύνη για τη φροντίδα τους.

Συμμόρφωση υπήρξε στην εισήγηση όπου κατέληξε η Επίτροπος⁵¹, με αφορμή τη διερεύνηση παραπόνου από άτομο με τη νόσο του κινητικού νευρώνα, όπως το ΤΚΕΑΑ διευρύνει το πεδίο εφαρμογής του Σχεδίου Παροχής Επιδόματος Φροντίδας σε Παραπληγικά Άτομα Ανεξαρτήτως Εισοδημάτων, για να καλύπτονται με αυτό και οι περιπτώσεις ατόμων με υψηλού βαθμού αναπηρία στα άνω άκρα. Η τροποποίηση του Σχεδίου, υπογράμμισε, κατέστη αναγκαία προκειμένου να υπάρξει συμβατότητα του συστήματος κοινωνικής προστασίας και φροντίδας με τις αρχές και τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες βάσει της Σύμβασης και του κοινωνικού μοντέλου αναπηρίας που κατοχυρώνεται με αυτή.

49. ΑΚΡ 95/2009.

50. Η Έκθεση εστίασε στα αιτήματα των καταγγελλόντων για παροχή γενικού επιδόματος διακίνησης και ειδικού επιδόματος μεταφοράς για άτομα με αναπηρίες που φοιτούν σε παιδοκομικούς σταθμούς, σχολεία, κέντρα φροντίδας κτλ, καθώς και χορηγίας για αναπηρικό αυτοκίνητο.

51. Α/Π 1189/2012.

2. Εύλογες προσαρμογές, προσβασιμότητα και δυσμενής μεταχείριση στην εργασία

Η ανεπάρκεια κατάλληλων προσαρμογών που να διασφαλίζουν την προσβασιμότητα στο χώρο εργασίας των ατόμων με αναπηρίες που εργάζονται στο Νοσοκομείο Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ' Λευκωσίας, απασχόλησε την Επίτροπο σε σχετική Έκθεση που εκπονήθηκε, με αφορμή καταγγελία εκ μέρους του Κλάδου Τηλεφωνητών ΠΑ.ΣΥ.Δ.Υ.⁵² Πέρα από τη διαπίστωση ότι δεν καλύπτονταν οι ανάγκες των ατόμων με αναπηρίες, δημιουργώντας, έτσι, διάκριση σε βάρος τους, επισήμανση της Επιτρόπου ήταν ότι οι δομικές και σχεδιαστικές ελλείψεις στο συγκεκριμένο χώρο εργασίας, συνέτειναν στη δημιουργία εχθρικού εργασιακού περιβάλλοντος που μπορεί να οδηγήσει σε χαμηλή αποδοτικότητα και αυτοεκτίμηση και εν τέλει, στην περιθωριοποίησή τους. Καταλήγοντας, η Επίτροπος κάλεσε άμεσα όλες τις εμπλεκόμενες αρμόδιες αρχές, να εντατικοποιήσουν τις προσπάθειές τους για την εκτέλεση των απαραίτητων έργων στο Νοσοκομείο, σύμφωνα με τις σχετικές υποδείξεις της υπεύθυνης του Γραφείου Σχεδιασμού του Υπουργείου Συγκοινωνιών και Έργων, εισήγηση στην οποία υπήρξε συμμόρφωση. Τούτο, σημείωσε, έπρεπε να γίνει στην κατεύθυνση της εξασφάλισης της προσβασιμότητας στους χώρους στάθμευσης και της επέκτασης και αναβάθμισης του τηλεφωνικού κέντρου με στόχο την εξάλειψη των υφιστάμενων εμποδίων, τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας των εργαζομένων και τη διασφάλιση του συνόλου των δικαιωμάτων τους.

Παραμένοντας στον τομέα της απασχόλησης, η Επίτροπος εξέτασε καταγγελία⁵³ για δυσμενή μεταχείριση λόγω αναπηρίας, σε ό,τι αφορά τη μετάθεση εκπαιδευτικού με οπτική αναπηρία, χωρίς να του δοθεί χρόνος για τις απαιτούμενες διευθετήσεις και εύλογες προσαρμογές, από το Γυμνάσιο Ριζοκαρπάσου, όπου μπορούσε να αντεπεξέρχεται στις απαιτήσεις και τα καθήκοντα της θέσης του, χωρίς την ανάγκη βοηθού. Η εισήγηση της Επιτρόπου, στην οποία η Επιτροπή Εκπαιδευτικής Υπηρεσίας ανταποκρίθηκε, μετά από διαβουλεύσεις, ήταν όπως οι ενστάσεις του καταγγέλλοντος ικανοποιηθούν. Η θέση αυτή βασίστηκε στο ότι πέραν της νομοθεσίας και των Κανονισμών που ρυθμίζουν τις τοποθετήσεις/μετακινήσεις/μεταθέσεις των εκπαιδευτικών λειτουργών, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις της Επιτροπής αναφορικά με τις μεταθέσεις, οριοθετούνται και από τις

52. Α.Κ.Ι. 89/2012, Α/Π 1310/2012.

53. Α.Κ.Ι. 44/2013.

διατάξεις των περί Ατόμων με Αναπηρία Νόμων του 2000 καθώς και του κυρωτικού, της Σύμβασης Νόμου, στα πλαίσια των οποίων έπρεπε να ληφθεί υπόψη και το δικαίωμα του καταγγέλλοντος στην απασχόληση με εύλογες προσαρμογές.

3. Ειδικός Κατάλογος Διοριστέων Εκπαιδευτικών με Αναπηρίες

Αρκετές ήταν οι καταγγελίες που υποβλήθηκαν στο Γραφείο, το 2013, σχετικά με την τήρηση των ποσοτώσεων του Ν. 146 (Ι) του 2009⁵⁴, για την απασχόληση ατόμων με αναπηρίες, σε σχέση, ειδικότερα, με την κατάρτιση του Ειδικού Καταλόγου Διοριστέων Εκπαιδευτικών με Αναπηρίες από την Επιτροπή Εκπαιδευτικής Υπηρεσίας (ΕΕΥ). Αντικείμενο, στις δύο παρεμβάσεις⁵⁵ της Αρχής Ισότητας που, ενδεικτικά, παρατίθενται πιο κάτω, αποτέλεσαν αποφάσεις της ΕΕΥ να μην συμπεριλάβει τους καταγγέλλοντες στον Ειδικό Κατάλογο, παρότι, σύμφωνα με τις εκθέσεις της Ειδικής Πολυθεματικής Επιτροπής του ΤΚΕΑΑ, είχε κριθεί ότι αυτοί ενέπιπταν στον ορισμό «άτομο με αναπηρίες» με βάση το συγκεκριμένο Νόμο. Την ίδια στιγμή σχολιάστηκε αρνητικά το παράδοξο ότι οι ίδιοι υποψήφιοι, παρά τις πιο πάνω αποφάσεις της ΕΕΥ, περιλήφθηκαν στους συνήθεις Πίνακες Διοριστέων Εκπαιδευτικών.

Ως λόγο απόρριψης της αίτησης για συμπερίληψη στον Ειδικό Κατάλογο στην πρώτη περίπτωση⁵⁶, η ΕΕΥ επικαλέστηκε ότι, επειδή ο καταγγέλλων εργαζόταν ως υπάλληλος αορίστου χρόνου σε Υπουργείο, «το είδος της αναπηρίας του δεν απέκλειε και δεν μείωνε ουσιωδώς τη δυνατότητα εξεύρεσης και διατήρησης κατάλληλης εργασίας». Βασικότερη διαπίστωση της Επιτροπής στη σχετική Έκθεση, ήταν ότι η αιτιολογία αυτή ήταν αυθαίρετη και εκτός των προνοιών του Νόμου, βάσει των οποίων η αρμοδιότητα της ΕΕΥ περιορίζεται αποκλειστικά στη διαμόρφωση τελικής απόφασης ως προς την καταλληλότητα του υποψήφιου ατόμου να εκτελέσει τα καθήκοντα της υπό πλήρωση θέσης και όχι ως προς το κατά πόσο αυτός/αυτή εμπίπτει ή όχι στον ορισμό «άτομο με αναπηρίες»⁵⁷. Το τελευταίο αυτό ζήτημα, τόνισε, εμπίπτει στην αρμοδιότητα της Ειδικής Πολυθεματικής

54. Περί Πρόσληψης ατόμων με Αναπηρίες στον Ευρύτερο Δημόσιο Τομέα (Ειδικές Διατάξεις) Νόμος.

55. Α.Κ.Ι 25/2013, Α.Κ.Ι. 39/2012.

56. Α.Κ.Ι 25/2013.

57. «Άτομο με αναπηρίες», σύμφωνα με το άρθρο 2 του Νόμου είναι το «άτομο το οποίο μετά από αξιολόγηση από την ειδική πολυθεματική επιτροπή, διαπιστώνεται ότι έχει ανεπάρκεια ή μειονεξία η οποία προκαλεί μόνιμο ή απροσδιόριστης διάρκειας σωματικό, διανοητικό ή ψυχική περιορισμό που μειώνει ουσιωδώς ή αποκλείει τη δυνατότητα εξεύρεσης και διατήρησης κατάλληλης απασχόλησης».

Επιτροπής, ως του καθ' ύλη αρμόδιου οργάνου, η γνωμοδότηση της οποίας υπήρξε σαφής. Ασκώντας περαιτέρω κριτική, η Επίτροπος σημείωσε ότι η ΕΕΥ, με την πιο πάνω αιτιολογία, παραγνώρισε το δικαίωμα του καταγγέλλοντος να διεκδικήσει διαφορετικής θέσης απασχόληση, με βελτιωμένους όρους και συνθήκες εργασίας από αυτήν που κατείχε, ενώ, παράλληλα, υιοθέτησε προσέγγιση η οποία δεν συμβάλλει στην επίτευξη ουσιαστικής ισότητας μεταξύ των ατόμων με αναπηρίες.

Σε ό,τι αφορά τη μη συμπερίληψη στον Ειδικό Κατάλογο, στη δεύτερη περίπτωση, διαπίστωση της Επιτροπής ήταν ότι, αν και η ΕΕΥ δεν αναφέρθηκε ρητά στο λόγο για τον οποίο έκρινε, μετά από ολιγόλεπτη συνέντευξη, ότι οι καταγγέλλουσες (δίδυμες αδερφές) «δεν είναι σε θέση να χειριστούν ικανοποιητικά τους έφηβους μαθητές σε δημόσια σχολεία μέσης εκπαίδευσης», από τα στοιχεία που εξετάστηκαν προέκυψε αβίαστα ότι αυτός αφορούσε στο χαμηλό τους ανάστημα. Εύρημα και πάλιν της Επιτροπής ήταν ότι η παρασχεθείσα αιτιολογία της ΕΕΥ, υπήρξε αυθαίρετη, για το λόγο ότι η ακαταλληλότητα των υποψήφιων για διορισμό εκπαιδευτικών έπρεπε, στο πνεύμα του Νόμου, να συνδέεται αποκλειστικά με την εκτέλεση των καθηκόντων της υπό πλήρωση θέσης, από απόψεως ικανοτήτων κατάλληλων για επαγγελματικό ανταγωνισμό. Σε τούτη, δε, την κρίση, σημείωσε, δεν θα πρέπει να παρεισφρέουν υποκειμενικές εκτιμήσεις που αναπαράγουν προκαταλήψεις και στερεότυπα και αντικατοπτρίζουν τις αντιλήψεις μιας συντηρητικής κοινωνίας, ενώ, η αμηχανία που δεν αποκλείεται να δημιουργηθεί απέναντι στη μία ή την άλλη αναπηρία, δεν μπορεί να αποτελέσει νόμιμη αιτιολογία αποκλεισμού και περιθωριοποίησης των ατόμων με αναπηρίες από τη διεκδίκηση των εργασιακών τους δικαιωμάτων. Αντίθετα, ο αποκλεισμός, εκ προοιμίου, της όποιας δυνατότητας των καταγγελλουσών να ανταποκριθούν στα καθήκοντα του εκπαιδευτικού όπως οποιοσδήποτε άλλος εκπαιδευτικός και ο προκαθορισμός, αρνητικά, των αντιδράσεων των μαθητών, δεν δικαιολογείται και δεν συνάδει με το σκοπό του περί ποσοτώσεων Νόμου, τις αρχές και τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες, το σεβασμό για την αυτονομία, την ισότητα ευκαιριών τους και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια.

4. Αποϊδρυματοποίηση ατόμων με νοητική αναπηρία

Στην Έκθεση της⁵⁸ αναφορικά με επίσκεψη που διενεργήθηκε στο Θάλαμο 14 του Ψυχιατρικού Νοσοκομείου Αθαλάσσης τον Ιούλιο του 2013, η Επίτροπος εξέφρασε μεν την ικανοποίησή της σε σχέση με τις εξελίξεις που σημειώθηκαν, μετά από παλαιότερη επίσκεψη της στο Νοσοκομείο, παράλληλα, όμως, υπογράμμισε την ανησυχία της για την απουσία σαφούς χρονοδιαγράμματος και την καθυστέρηση που παρατηρήθηκε για την ολοκλήρωση της διαδικασίας αποϊδρυματοποίησης 8 ατόμων που διαμένουν στο Θάλαμο 14, με νοητική αναπηρία και διαταραχές συμπεριφοράς. Από τη συνολική εκτίμηση του θέματος, η Επίτροπος εξέφρασε την πεποίθηση ότι η Πτέρυγα 14 πρέπει να αναστείλει το συντομότερο τη λειτουργία της καθώς είναι παντελώς ακατάλληλη για τη φιλοξενία και τη φροντίδα των ατόμων αυτών, ενώ, έκρινε σκόπιμο να συνεχίσει να παρακολουθεί το ζήτημα έως την ολοκλήρωση της διαδικασίας.

5. Πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας, φροντίδας - Δικαίωμα στην υγεία και στην ποιότητα ζωής

Αφορμή για παρέμβαση της Αρχής αποτέλεσε παράπονο που υποβλήθηκε εκ μέρους ατόμου με κυφοσκολίωση⁵⁹, το οποίο διακινείται με τροχοκάθισμα, για ισχυριζόμενη πλημμελή περίθαλψη και ανεπαρκή επικοινωνία, κατά την επίσκεψή του στο Τμήμα Ατυχημάτων και Επειγόντων Περιστατικών του Γενικού Νοσοκομείου Λεμεσού λόγω σοβαρής αναπνευστικής ανεπάρκειας, μετά από την οποία επίσκεψη το εν λόγω άτομο κατέστη τετραπληγικό. Το παράπονο εξετάστηκε υπό το φως των αρχών που θεμελιώνονται στη Σύμβαση και στη βάση της αρχής της ίσης μεταχείρισης των ατόμων με αναπηρίες με τον υπόλοιπο πληθυσμό. Μετά από εντοπισμό σειράς προβλημάτων που ανέδειξαν οι χειρισμοί από πλευράς του προσωπικού των Πρώτων Βοηθειών και οι ελλείψεις ως προς την παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών περίθαλψης και υγείας, προσαρμοσμένων στις ανάγκες των ατόμων με αναπηρίες, η Επίτροπος κατέληξε στην εισήγηση όπως οι αρμόδιοι εκπρόσωποι του Υπουργείου Υγείας συνεργαστούν με εκπρόσωπους της ΚΥ.Σ.Ο.Α. προκειμένου να συζητηθούν και να εντοπισθούν οι ανάγκες για σχεδιασμό ειδικά προσαρμοσμένων για

58. ΕΜΠ 3.

59. Α/Π 1947/2012.

τα άτομα με αναπηρίες υπηρεσιών. Ξεχωριστή, δε μνεία, έκανε στην εισήγησή της, στην ανάγκη κατάρτισης εκπαιδευτικών για το προσωπικό των νοσοκομείων προγραμμάτων.

Με γνώμονα όλες τις παραμέτρους του δικαιώματος στην υγεία βάσει της Σύμβασης, ιδίως της διάστασης της ανακουφιστικής φροντίδας και άλλων εγγυήσεων που συμβάλλουν στην διατήρηση και προαγωγή της ποιότητας ζωής των χρόνιων ασθενών, που είναι συνάμα και άτομα με αναπηρίες, η Επίτροπος εισηγήθηκε την κατάρτιση στρατηγικής/ σχεδίου δράσης για την αντιμετώπιση των χρόνιων ασθενών στη βάση των εισηγήσεων που περιλήφθηκαν στη σχετική της Έκθεση.⁶⁰ Οι εισηγήσεις αυτές έγιναν προς το Υπουργείο Υγείας και όλους τους εμπλεκόμενους φορείς υγείας, είχαν ως αφορμή τις διαπιστώσεις της Επιτροπής σε σχέση με την περίπτωση νεαρού χρόνιου ασθενή με τη νόσο του κινητικού νευρώνα που φιλοξενείτο στο Νοσοκομείο Αρχ. Μακαρίου III. Μεταξύ άλλων, αφορούσαν: (α) Στη θέσπιση νομοθετική πλαισίου ρύθμισης που να διασφαλίζει τη διαθεσιμότητα ποιοτικών και προσβάσιμων υπηρεσιών υγείας και ανακουφιστικής φροντίδας, (β) Την κατάρτιση καλών πρακτικών και προτύπων, κανόνων δεοντολογίας και προγραμμάτων υποστήριξης των συγκεκριμένων ασθενών και των οικογενειών τους, (γ) Την εκπαίδευση και τη βελτίωση της γνώσης των επαγγελματιών υγείας σε θέματα δικαιωμάτων των χρόνιων ασθενών με αναπηρίες (δ) Την εξάλειψη, στο σύστημα υγείας, των διακρίσεων λόγω αναπηρίας και την υιοθέτηση, όπου είναι αναγκαίο, εύλογων προσαρμογών που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των ασθενών με αναπηρίες.

6. Προσβασιμότητα σε παραλίες

Η υποβολή παραπόνου για την παράλειψη των αρχών της τοπικής αυτοδιοίκησης να τηρήσουν τις νομικές τους υποχρεώσεις⁶¹ για διασφάλιση της προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρίες στις παραλίες, οδήγησε την Επίτροπο σε Έκθεση,⁶² με την οποία εισηγήθηκε την αναζήτηση λύσεων και την ανάπτυξη δράσεων και πρωτοβουλιών για τη μέγιστη δυνατή πραγμάτωση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρίες με βάση τη Σύμβαση. Ειδικότερα, η Επίτροπος έκανε μνεία στην ατομική αυτονομία, την προσβασιμότητα και στην ανάγκη να επιτευχθεί ισότιμη εξυπηρέτηση των ατόμων αυτών, στον τομέα των

60. Α/Π 91/2013.

61. Περί Προστασίας της Παραλίας Νόμος (Κεφ. 59).

62. ΑΚΡ 99/2011.

υπηρεσιών και της ψυχαγωγίας. Στην εισήγηση, αυτή κατέληξε μετά από τη διαπίστωση ότι, παρά τα θετικά βήματα που έγιναν από τους εμπλεκόμενους φορείς⁶³ στην πιο πάνω κατεύθυνση, δεν επιδείχθηκε το αναγκαίο ενδιαφέρον από πλευράς των Δήμων και δεν διατέθηκαν στις αρμόδιες αρχές οι αναγκαίοι ανθρώπινοι και οικονομικοί πόροι που να ικανοποιούν τις πιο πάνω υποχρεώσεις. Συνεπώς, σημείωσε, η εφαρμογή των υφιστάμενων νομοθετικών ρυθμίσεων, παραμένει προσανατολισμένη στην εξυπηρέτηση του μη ανάπηρου/ εμποδιζόμενου χρήστη ενώ, συνεχίζουν να εντοπίζονται μεγάλα κενά στο σχεδιασμό και στη διασφάλιση κατάλληλων νομικών και πραγματικών δομών. Δομών, οι οποίες να καθιστούν πλήρη και ισότιμη τη συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία, σε όλες τις μορφές και εκδηλώσεις της ατομικής, κοινωνικής, οικονομικής, πολιτιστικής και πολιτικής ζωής.

Τέλος, η Επίτροπος επεσήμανε ότι, δεδομένης της στενότητας που παρατηρείται στη διάθεση πόρων, είναι επιβεβλημένη ανάγκη να ενδυναμωθούν οι βασικές αρχές για την προστασία των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία και να μεγιστοποιηθούν οι προσπάθειες για απάμβλυνση των δυσμενών συνεπειών της κρίσης.

Γ. ΤΟΜΕΑΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Γενικές παρατηρήσεις

Η διερεύνηση παραπόνων που εμπίπτουν στον Τομέα Περιβάλλοντος, Ανάπτυξης και Ιδιοκτησίας, επιβεβαίωσε και κατά το 2013 ότι σημαντικά δικαιώματα των πολιτών, όπως το δικαίωμα της ιδιοκτησίας και της διαβίωσης σε φιλικό και ποιοτικό περιβάλλον, παραβιάζονται. Δεν δίδεται ιδιαίτερη σημασία στο φαινόμενο των παράνομων οικοδομικών εργασιών και παρατηρείται αδυναμία αντιμετώπισης του. Αιτήσεις και αιτήματα εκκρεμούν στις αρμόδιες αρχές για αδικαιολόγητα μεγάλο χρονικό διάστημα ή ο χειρισμός τους δεν είναι ικανοποιητικός. Σε ορισμένες περιπτώσεις λαμβάνονται παράνομες αποφάσεις και οι ενδιαφερόμενοι ταλαιπωρούνται ή παρακωλύεται η ανάπτυξη της ιδιοκτησίας τους.

63. Γραφείο Σχεδιασμού για τα Άτομα με Αναπηρίες, Τεχνική Επιτροπή Προσβασιμότητας Παραλιών, ΚΟΤ (σχετικά με την ανάπτυξη «προσβάσιμου τουρισμού») και Κεντρική Επιτροπή Παραλιών.

1. Καθυστερόσηψη καταβολής αποζημιώσεων για απαλλοτρίωση ιδιωτικής ιδιοκτησίας

Από τη διερεύνηση αρκετών παραπόνων επιβεβαιώθηκε ότι ιδιοκτήτες στερήθηκαν με απαλλοτρίωση ιδιωτική ιδιοκτησία τους χωρίς να αποζημιωθούν. Το πρόβλημα αυτό προέκυψε κυρίως εξαιτίας της διάστασης που έλαβαν οι απαλλοτριώσεις ιδιωτικής ιδιοκτησίας τις τελευταίες δυο δεκαετίες, την ψηλή αγοραία αξία της ιδιοκτησίας και την αδυναμία του δημόσιου να ανταποκριθεί στο κόστος, τον ουσιώδη χρόνο που οι αποζημιώσεις κατέστησαν απαιτητές, δυνάμει των διατάξεων του περί Αναγκαστικής Απαλλοτριώσεως Νόμου.

Πρωτεύοντο η εκτέλεση έργων, που δεν αμφισβητείται αφενός ότι ήταν δημόσιας ωφέλειας, αφετέρου, όμως, το κόστος των αναγκαίων απαλλοτριώσεων δεν συνυπολογιζόταν σωστά. Η έμφαση δινόταν στα έργα καθαυτά και στη δημοσίευση των γνωστοποιήσεων και διαταγμάτων απαλλοτρίωσης, ως εάν η πτυχή των αποζημιώσεων να ήταν δευτερεύουσας σημασίας.

Οι συσσωρευμένες οφειλές αποζημιώσεων είναι πλέον υπερβολικές και το διαθέσιμο ετήσιο κονδύλι του προϋπολογισμού ανεπαρκές. Παράλληλα, επειδή, στις πλείστες περιπτώσεις η απαλλοτριωθείσα ιδιοκτησία χρησιμοποιήθηκε για το σκοπό δημόσιας ωφέλειας που προορίστηκε και επειδή οι ιδιοκτήτες της την στερήθηκαν χωρίς να αποζημιωθούν, παραβιάζονται το άρθρο 23 του Συντάγματος, διατάξεις του περί Αναγκαστικής Απαλλοτριώσεως Νόμου, το άρθρο 1 του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ και το άρθρο 17 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ.

Η παραβίαση των εν λόγω διατάξεων δεν αντισταθμίζεται με την πληρωμή τόκου προς 9% επί των οφειλόμενων αποζημιώσεων ούτε διορθώνεται αναδρομικά, όταν εντέλει καταβληθεί η αποζημίωση, συνιστά κακοδιοίκηση και εξασθενεί την ικανότητα του δημόσιου να αξιώνει από τους πολίτες την εκπλήρωση των δικών τους υποχρεώσεων έναντι του, όπως οι φορολογικές και άλλες παρόμοιες.

Συνακολούθα εξακολουθεί να είναι επίμαχο ζήτημα το πώς και υπό τις παρούσες συνθήκες δημοσιονομικής κρίσης, το δημόσιο θα εκπληρώσει όσο το δυνατό πιο σύντομα τις υποχρεώσεις του έναντι των δικαιούχων αποζημιώσεων στους οποίους εκκρεμεί η καταβολή

τους. Το ετήσιο διαθέσιμο κονδύλι θα συνεχίσει τουλάχιστον τα επόμενα χρόνια να είναι κατά πολύ χαμηλότερο των αναγκών που ήδη προέκυψαν. Το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας έθεσε πέντε κριτήρια για να λαμβάνονται υπόψη κατά τη διάθεση του κονδυλίου, με στόχευση την ταξινόμηση των προτεραιοτήτων. Πλην όμως, όπως έχουν τεθεί τα κριτήρια, αφενός με σειρά, αφετέρου χωρίς επεξηγήσεις, είναι αδιευκρίνιστος ο τρόπος εφαρμογής τους και η αιτιολογική βάση τους, κυρίως οι λόγοι κατάταξης τους και δεν αποκλείεται τα αποτελέσματα της εφαρμογής τους να κριθούν άδικοι και ανεπιεικείς.

Γι' αυτούς τους λόγους, έγινε εισήγηση από την Επίτροπο Διοικήσεως προς το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, να διευρύνει κατ' αρχήν την ενημέρωση του κοινού αναφορικά με τα κριτήρια, να αποσαφηνίσει την πρακτική εφαρμογή τους, να αιτιολογεί κάθε καταβολή αποζημιώσεων βάσει των κριτηρίων και να είναι έτοιμο οποτεδήποτε να τεκμηριώνει την αντικειμενικότητα και αμεροληψία κάθε απόφασής του. Παράλληλα, ζητήθηκε από το Τμήμα ο έλεγχος της αποδοτικότητας των κριτηρίων, ενόψει της εμπειρίας που αποκτήθηκε αφότου υιοθετήθηκαν τον Οκτώβριο 2012, καθώς και η επαναξιολόγηση τους, για να διασφαλιστεί η ορθολογικότητά τους, αν διαπιστωθούν αδυναμίες ή άδικοι αποτελέσματα. Περαιτέρω και για την τήρηση της αρχής της διαφάνειας, προτάθηκε στο Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας η κατάρτιση πινάκων ανά χρονική περίοδο, τριμηνία / τετραμηνία με την καταβολή των αποζημιώσεων που έγιναν, ποια έργα αφορούσαν, το έτος δημοσίευσης των γνωστοποιήσεων απαλλοτρίωσης και την ημερομηνία αποδοχής των προσφορών αποζημιώσεων ή των δικαστικών αποφάσεων καθορισμού τους, χωρίς αναφορά σε ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα. Μια τέτοια διαφανής πρακτική, θεωρείται απαραίτητη λόγω της επικρατούσας δυστυχώς γενικότερης δυσπιστίας αναφορικά με την τήρηση της σειράς προτεραιότητας όπου απαιτείται, βάσει κριτηρίων ή άλλων λόγων.

Μια άλλη πτυχή του όλου θέματος, είναι η αύξηση του συνολικού οφειλομένου ποσού αποζημιώσεων, η οποία δεν συμβαίνει μόνο επειδή το ύψος του τόκου είναι 9% αλλά και επειδή καθυστερούν οι προσφορές αποζημιώσεων, οι αποδοχές των προσφορών, η κατάληξη των διαπραγματεύσεων για συμβιβασμό επί των προσφερόμενων αποζημιώσεων και η καταχώρηση στα Δικαστήρια αιτήσεων / παραπομπών για καθορισμό του ύψους των αποζημιώσεων. Οι δικαστικές αποφάσεις στις παραπομπές μπορεί να εκδοθούν δυο ή και περισσότερα χρόνια μετά.

Υπό το φως των ανωτέρω, επισημάνθηκε από την Επίτροπο Διοικήσεως ότι χρειάζονται διορθωτικές ενέργειες, που θα αντιμετωπίζουν τις αδυναμίες της νομοθεσίας για να επιτυγχάνεται το συντομότερο δυνατόν ότι (α) το κόστος κάθε απαλλοτρίωσης θα υπολογίζεται προτού αρχίσει η διαδικασία απαλλοτρίωσης (β) δε θα αυξάνεται λόγω παρατεταμένης εκκρεμότητας της διαδικασίας και (γ) θα τηρείται αυστηρά η αρχή της καταβολής των αποζημιώσεων μόλις καταστούν απαιτητές, όπως προνοεί το άρθρο 23 του Συντάγματος. Ειδικότερα:

- ▶ Κάθε απαλλοτρίωση χρειάζεται να προωθείται από τα Υπουργεία μόνο αν το έργο δημόσιας ωφέλειας που αφορά, είναι σημαντικής σημασίας. Αν έχει προηγηθεί ο σχεδιασμός του έργου και προγραμματιστεί ο χρόνος έναρξης της εκτέλεσης του. Αν έχει αξιολογηθεί το ενδεχόμενο χρήσης / αξιοποίησης κρατικής γης και έχει εκτιμηθεί / υπολογιστεί από το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας το κόστος των αποζημιώσεων που θα οφείλονται, περιλαμβανομένου και του τόκου που θα προκύπτει.
- ▶ Η αποζημίωση στους επηρεαζόμενους να γίνουν διευθετήσεις / ενέργειες για να είναι πρακτικά εφικτό να προσφέρεται έγκαιρα αφότου δημοσιεύεται γνωστοποίηση απαλλοτρίωσης.
- ▶ Να εξεταστεί το ενδεχόμενο να τεθεί προθεσμία στη νομοθεσία εντός της οποίας θα δηλώνεται στο Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας η αποδοχή της αποζημίωσης με ή χωρίς επιφύλαξη του δικαιώματος προσφυγής στο Δικαστήριο για καθορισμό της ή η πρόθεση του δικαιούχου για διαπραγμάτευση του ύψους της.
- ▶ Η διαπραγμάτευση να αρχίζει εντός καθορισμένης προθεσμίας από την ημερομηνία της σχετικής δήλωσης του δικαιούχου αποζημίωσης και να διέπεται από κανόνες για να αποκλείεται το ενδεχόμενο αδικαιολόγητης παράτασης της ή αδικαιολόγητων / χωρίς στοιχειοθέτηση απαιτήσεων για αύξηση της προσφερεθείσας αποζημίωσης.
- ▶ Αν δικαιούχος αποζημίωσης δεν ενδιαφερθεί εντός της καθορισμένης προθεσμίας να δηλώσει αποδοχή της προσφοράς με ή χωρίς επιφύλαξη ή να δηλώσει πρόθεση για διαπραγμάτευση, αμέσως μετά, η απαλλοτριούσα Αρχή να υποχρεούται να

αποτείνεται στο Δικαστήριο για τον καθορισμό της αποζημίωσης. Το ίδιο ενδεχομένως να πρέπει να ισχύει όταν περάσει η περίοδος διαπραγμάτευσης χωρίς καταληκτική συμφωνία⁶⁴.

2. Απαλλοτρίωση τεμαχίου χωρίς χρησιμοποιηθεί για το σκοπό της απαλλοτρίωσης

Το 2000 και το 2001, το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού δημοσίευσε γνωστοποίηση και διάταγμα απαλλοτρίωσης αντίστοιχα, τεμαχίου εταιρείας στη Μέσα Γειτονιά, με σκοπό να χρησιμοποιηθεί για την ανέγερση δημοτικού σχολείου. Για τον καθορισμό του ύψους της αποζημίωσης, η εταιρεία αποτάθηκε στο Δικαστήριο το 2006 κατά της απαλλοτριούσας Αρχής και το 2010 εκδόθηκε εκ συμφώνου απόφαση, η απαλλοτριούσα αρχή να καταβάλει στην εταιρεία αποζημίωση με τόκους προς 9% ετησίως από το 2000 μέχρι εξοφλήσεως, πλέον έξοδα της παραπομπής κ.τ.λ.

Μέχρι και τον Οκτώβριο 2011, δυνάμει της δικαστικής απόφασης, το συνολικό οφειλόμενο ποσό στην εταιρεία, ήταν 1.362.101.17 ευρώ και συνεχιζόταν η αύξηση του, καθότι, δεν πληρώθηκε στην εταιρεία. Το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας δεν είχε στη διάθεση του επαρκείς γι' αυτό το σκοπό πιστώσεις. Παράλληλα, το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού εξακολουθούσε να είναι ανέτοιμο να χρησιμοποιήσει το τεμάχιο για την ανέγερση σχολείου.

Με αυτά τα δεδομένα, το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας εισηγήθηκε στο Υπουργείο να εξετάσει το ενδεχόμενο ανάκλησης της απαλλοτρίωσης του τεμαχίου, όπως εισηγήθηκε ο δικηγόρος της εταιρείας το 2011. Το Υπουργείο απέρριψε την εισήγηση.

Στην έκθεση που υποβλήθηκε στο Υπουργείο, τονίστηκε από την Επίτροπο Διοικήσεως ότι δεν επιτρέπεται το δημόσιο να επιβαρύνεται από αρμόδια Αρχή με το κόστος απαλλοτρίωσης, οι πολίτες να στερούνται της ιδιοκτησίας τους λόγω της απαλλοτρίωσης χωρίς να έχουν αποζημιωθεί και χωρίς επιπρόσθετα να έχουν ετοιμαστεί τα προαπαιτούμενα εκτέλεσης του έργου που αφορά η απαλλοτρίωση. Οι δημόσιοι πόροι, η μη αλόγιστη

64. Α/Π 1188/2008 και άλλα 19 παράπονα.

αλλά η συνετή και ορθολογική χρήση τους όπως και το δικαίωμα της ιδιοκτησίας είναι ιδιαίτερης σημασίας και ανάλογη χρειάζεται να είναι η προσέγγιση τους από την απαλλοτριούσα αρχή.

Η εισήγηση της Επιτρόπου Διοικήσεως στο Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, ήταν η ανάκληση της απαλλοτρίωσης αμέσως, εάν στον προϋπολογισμό του έτους 2014, δεν υπάρχει κονδύλι για την έναρξη των εργασιών ανέγερσης του σχολείου ή εάν το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας δεν εξασφαλίσει την έγκριση του Υπουργείου Οικονομικών για να πληρώσει στην εταιρεία την αποζημίωση της το πρώτο τρίμηνο του 2014.

Επίσης, επισημάνθηκε στην έκθεση, ότι στο εξής, το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού δεν θα πρέπει να απαλλοτριώνει ιδιωτική ιδιοκτησία χωρίς να αποδεικνύει με τεκμήρια την αναγκαιότητα της, χωρίς να προσδιορίζει το χρόνο έναρξης του έργου δημόσιας ωφέλειας που αφορά και χωρίς να διασφαλίζει την αποζημίωση των επηρεαζόμενων⁶⁵.

3. Συμπεριφορά δημοσίων λειτουργών

Απασχόλησε την Επίτροπο Διοικήσεως στα πλαίσια της διερεύνησης παραπόνων, η συμπεριφορά δημοσίων λειτουργών στους οποίους οι παραπονούμενοι είχαν αποταθεί για να εξυπηρετηθούν αναφορικά με ζητήματα που αφορούσαν ιδιοκτησία τους. Επιβεβαιώθηκε από την έρευνα ότι τα παράπονα ήταν βάσιμα. Ήταν επίσης ενδεικτικά μιας γενικότερης απροθυμίας / διστακτικότητας να διερευνηθούν από τους προϊσταμένους οι σχετικές καταγγελίες. Στην έκθεση της η Επίτροπος Διοικήσεως εισηγήθηκε τη γραπτή απολογία στους παραπονούμενους από τους λειτουργούς που αφορούσαν οι καταγγελίες.

Επίσης, τονίστηκε η σημασία του Οδηγού Συμπεριφοράς και Δεοντολογίας των Δημοσίων Υπαλλήλων, ως σημαντικού εργαλείου στο πλαίσιο των καθημερινών επαφών των λειτουργών με τους πολίτες και για τη διαμόρφωση μιας νέας κουλτούρας συμπεριφοράς, πιο φιλικής και απαραίτητης για καλύτερες και ποιοτικότερες σχέσεις δημόσιας διοίκησης - πολιτών. Εξίσου σημαντικά κρίθηκαν τα εκπαιδευτικά σεμινάρια της Ακαδημίας Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού για ζητήματα επαγγελματισμού και επικοινωνίας

65. Α/Π 2364/2012.

και η Επίτροπος Διοικήσεως εισηγήθηκε η διοργάνωση τους από την Ακαδημία να προωθηθεί για τους δημόσιους λειτουργούς όλων των κλάδων.

Ωστόσο, παράλληλα, χρειάζεται να δοθεί και προτεραιότητα στο πώς το ταχύτερο θα βελτιωθεί η απόδοση της δημόσιας διοίκησης όσο και η ποιότητα των υπηρεσιών που παρέχει, επειδή, η δυσaréσκεια που εκφράζει το κοινό γι' αυτά τα ζητήματα έχει πραγματικά ερείσματα, που επισημάνθηκαν επανειλημμένα, όπως η σοβαρή καθυστέρηση στην εξέταση αιτημάτων, αιτήσεων και καταγγελιών και η παράλειψη να δίδονται γραπτώς αιτιολογημένες, ικανοποιητικές, σαφείς και ακριβείς απαντήσεις στους ενδιαφερόμενους⁶⁶.

4. Καθυστέρηση εξέτασης αιτήματος για αποζημίωση λόγω επίταξης ιδιοκτησίας για σκοπούς άμυνας

Το Υπουργείο Εσωτερικών καθυστέρησε να εξυπηρετήσει παραπονούμενη, μόνιμο κάτοικο εξωτερικού, σε σχέση με αίτημα της για αποζημίωση λόγω επίταξης τεμαχίων του αποβιώσαντος Τουρκοκύπριου πατέρα της για σκοπούς άμυνας. Ειδικότερα, όπως διαπιστώθηκε από τη διερεύνηση του παραπόνου, το Υπουργείο παρέλειψε να εξετάσει το αίτημα της παραπονούμενης μέσα σε λογικό χρονικό διάστημα μετά την υποβολή του, το 2009. Εξαιτίας τούτου, ο αδελφός της παραπονούμενης και αργότερα η ίδια, υποχρεώθηκαν να αποταθούν σε τρίτους αποβλέποντας με τον τρόπο αυτό στην έκβαση του αιτήματος. Η παράλειψη του Υπουργείου δεν δικαιολογείται από οτιδήποτε. Δεν προέκυψε ότι υπήρχαν βάσιμοι λόγοι στους οποίους οφειλόταν η καθυστέρηση του να επιληφθεί του αιτήματος, ενώ, δυνάμει της νομοθεσίας και της αρχής της χρηστής διοίκησης, υποχρεούταν να ενεργήσει το ταχύτερο δυνατό και να κοινοποιήσει την απόφαση του Κηδεμόνα Τουρκοκυπριακών Περιουσιών στην παραπονούμενη.

Η Επίτροπος Διοικήσεως στην έκθεση της, σημείωσε ότι, δεν ήταν η πρώτη φορά που διαπιστωνόταν παράλειψη του Υπουργείου Εσωτερικών να επιληφθεί αιτήματος αναφορικά με τουρκοκυπριακή ιδιοκτησία. Πρόσθεσε ότι, σε σχέση με παρόμοια αιτήματα και ιδιαίτερα όταν οι αιτητές διαμένουν μόνιμα στο εξωτερικό, χρειάζεται στενή συνεργασία μαζί τους. Εκτός από την ενημέρωση των αιτητών για τη λήψη των αιτημάτων τους, πρέπει να μεριμνά το Υπουργείο και για την απάντηση σε μεταγενέστερες επιστολές τους με τις

66. Α/Π 597/2012, Α/Π 1113/2012 και Α/Π 1298/2012.

οποίες μπορεί να επιδιώκουν να πληροφορηθούν για τις εξελίξεις αναφορικά με την εξέταση τους. Οποιαδήποτε περαιτέρω στοιχεία μπορεί να είναι απαραίτητο να υποβληθούν, πρέπει να εντοπίζονται εξαρχής, για να είναι εφικτό να ζητούνται από τους αιτητές χωρίς αχρείαστη καθυστέρηση. Γενικότερα, κατέληξε η Επίτροπος Διοικήσεως, το Υπουργείο έχει ευθύνη να διασφαλίζει ότι κάθε αιτητής είναι ενήμερος προσωπικά τόσο για τη διαδικασία εξέτασης του αιτήματος του όσο και για την πρόοδο της όπως και για την σύντομη διεκπεραίωση της⁶⁷.

5. Καθυστερήση εξέτασης αιτήσεων από το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας

Συνεχίζεται η υποβολή παραπόνων κατά όλων των Επαρχιακών Κτηματολογικών Γραφείων με αντικείμενο την μεγάλη καθυστέρηση στη διεκπεραίωση αιτήσεων, με συνέπεια να εκκρεμούν για αρκετά χρόνια. Τα παράπονα είναι βάσιμα. Υπάρχει διαχρονικά, αδυναμία των εν λόγω Γραφείων, να εξυπηρετούν έγκαιρα τους αιτητές. Συνακόλουθα, οι αιτητές ταλαιπωρούνται, παραβιάζονται οι αρχές της χρηστής διοίκησης, του εύλογου χρόνου εντός του οποίου πρέπει να λαμβάνεται απόφαση σε σχέση με κάθε αίτηση και συντηρείται ο κίνδυνος παρεμβάσεων ώστε να δίδεται προτεραιότητα στην εξέταση ορισμένων αιτήσεων έναντι άλλων.

Αίτηση για οριοθέτηση τεμαχίου υποβλήθηκε στο Επαρχιακό Κτηματολογικό Γραφείο Λεμεσού το 2007 και συμπληρώθηκε η εξέταση της μετά από πέντε χρόνια. Άλλη αίτηση για οριοθέτηση, που έγινε στο ίδιο Γραφείο από το 2005, εξετάστηκε επιτόπου μετά από 8 χρόνια και η συμπλήρωση της διαδικασίας που την αφορά ακόμα εκκρεμεί.

Η Επίτροπος Διοικήσεως επεσήμανε στην έκθεση της ότι με τέτοια δεδομένα δεν αμβλύνονται αλλά ενισχύονται οι ανησυχίες που εκφράστηκαν πολλές φορές από παραπονούμενους για μη τήρηση χρονολογικής σειράς εξέτασης των αιτήσεων, ανάλογα, δηλαδή, με το έτος υποβολής τους καθώς και οι ενδείξεις για μη ικανοποιητικό προγραμματισμό της επιτόπιας εργασίας του προσωπικού των Επαρχιακών Κτηματολογικών Γραφείων κατά τρόπο αποδοτικό ως προς το αποτέλεσμα.

67. Α/η 697/2012.

Υπό το φως της δυσλειτουργίας των Επαρχιακών Κτηματολογικών Γραφείων, εξακολουθεί να είναι ζητούμενο ο εκσυγχρονισμός του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας και η ικανοποιητική εξυπηρέτηση του κοινού, σε εύλογο χρόνο, ζητήματα στα οποία δε δόθηκε ακόμα η δέουσα βαρύτητα, παρά τις επανειλημμένες εισηγήσεις που έγιναν⁶⁸.

6. Παράλειψη έγκαιρου και ορθού χειρισμού αίτησης για καθορισμό δικαιώματος διόδου

Στο Επαρχιακό Κτηματολογικό Γραφείο Λεμεσού εκκρεμούσε από το 2003 αίτηση για καθορισμό δικαιώματος διόδου προς όφελος τεμαχίου. Στον παραπονούμενο είχαν δοθεί διαβεβαιώσεις τόσο από τον Επαρχιακό Κτηματολογικό Λειτουργό όσο και από το Υπουργείο Εσωτερικών, το 2004 και το 2011 αντίστοιχα, ότι η διαδικασία εξέτασης της αίτησης του ήταν σε εξέλιξη. Σ' αυτό όμως το διάστημα των επτά ετών, το Επαρχιακό Κτηματολογικό Γραφείο δεν είχε ακόμα αξιολογήσει το αποτέλεσμα επιτόπιας έρευνας σε σχέση με την αίτηση, που είχε γίνει κατά το 2003. Το 2012, το εν λόγω Γραφείο ενεργοποίησε την μέχρι τότε αδρανούς διαδικασία ζητώντας από τον παραπονούμενο να προβεί σε επίδοση ειδοποιήσεων αναφορικά με την αίτηση του, σε ιδιοκτήτες παρακείμενων τεμαχίων. Ο παραπονούμενος αφενός δεν αρνήθηκε την επίδοση, αφετέρου, ζήτησε από το Επαρχιακό Κτηματολογικό Γραφείο διευκρινίσεις για την αναγκαιότητα της επίδοσης οι οποίες ήταν εύλογες. Ωστόσο, το Επαρχιακό Κτηματολογικό Γραφείο δεν απάντησε στις σχετικές επιστολές του και εν τέλει απέρριψε την αίτηση του θεωρώντας ότι δεν ανταποκρίθηκε στην επίδοση των ειδοποιήσεων.

Η Επίτροπος Διοικήσεως χαρακτήρισε την εν λόγω απόφαση του Επαρχιακού Κτηματολογικού Γραφείου αντιδεοντολογική, αντιεπαγγελματική και αυθαίρετη, τονίζοντας ότι είχε υποχρέωση να απαντήσει στις επιστολές του παραπονούμενου. Σύμφωνα με την Επίτροπο, ο όλος χειρισμός της αίτησης που στέρησε από τον παραπονούμενο δίοδο προς όφελος τεμαχίου του, στην οποία έχει δικαίωμα δυνάμει του περί Ακινήτου Ιδιοκτησίας Νόμου, δημιουργεί σοβαρές ανησυχίες για την ποιότητα της εξυπηρέτησης που παρέχεται στο κοινό, κατά πόσο διέπεται από τους κανόνες της νομιμότητας, του σεβασμού και της δεοντολογίας που είναι προϋποθέσεις της καλής διοίκησης⁶⁹.

68. Α/Π 768/2012.

69. Α/Π 2655/2012.

7. Καθυστέρηση προώθησης αίτησης για ανταλλαγή κρατικής δασικής γης με ιδιωτική ιδιοκτησία

Αίτηση για ανταλλαγή μέρους ιδιωτικού τεμαχίου με κρατική δασική γη, αντιμετωπίστηκε θετικά από το Τμήμα Δασών, καθότι κρίθηκε ότι, εφόσον το μέρος του ιδιωτικού τεμαχίου ήταν εγκλωβισμένο στο δάσος, αν περιερχόταν με την ανταλλαγή στην ιδιοκτησία της Δημοκρατίας, θα βελτιωνόταν η οροθετική γραμμή του δάσους. Ωστόσο, το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας καθυστέρησε 10 χρόνια να ετοιμάσει την εκτίμηση της αγοραίας αξίας των υπό ανταλλαγή εκτάσεων και ακολούθως, το Τμήμα Δασών καθυστέρησε τέσσερα χρόνια να ενημερώσει τους παραπονούμενους για την εκτίμηση και το σχέδιο ανταλλαγής που είχε ετοιμαστεί.

Τα εν λόγω Τμήματα παρέλειψαν να ασκήσουν σε εύλογο χρόνο την αρμοδιότητα που το καθένα είχε ώστε και η απόφαση της αρμόδιας αρχής στην αίτηση του Υπουργικού Συμβουλίου, να ήταν επίκαιρη σε σχέση με τα πραγματικά ή και νομικά γεγονότα που την αφορούσαν. Παράλληλα, παραβιάστηκε η αρχή της χρηστής διοίκησης και δε διασφαλίστηκε το δημόσιο συμφέρον, το οποίο, σύμφωνα με το Τμήμα Δασών, θα εξυπηρετείτο με την ανταλλαγή.

Ο γενικότερος χειρισμός της υπό αναφορά αίτησης για ανταλλαγή, όπως προέκυπτε μέσα από τα στοιχεία τα οποία συγκεντρώθηκαν κατά τη διερεύνηση του παραπόνου, δεν ήταν νόμιμος, στο πλαίσιο που προσδιορίζουν οι διατάξεις του περί Γενικών Αρχών του Διοικητικού Δικαίου Νόμου ούτε δεοντολογικά έναντι των παραπονούμενων ορθός. Ως αποτέλεσμα, η αίτηση ουδέποτε τέθηκε ενώπιον του Υπουργικού Συμβουλίου για λήψη απόφασης το οποίο και στερήθηκε της δυνατότητας να αξιολογήσει τη σημασία της ανταλλαγής για το δημόσιο συμφέρον.

Η εισήγηση της Επιτρόπου Διοικήσεως στο Τμήμα Δασών ήταν η ετοιμασία αιτιολογημένης έκθεσης σε σχέση με την αίτηση και όλα όσα την αφορούν για να τεθεί στο Υπουργικό Συμβούλιο.

Καθυστέρηση εξέτασης αίτησης για οικονομική βοήθεια επιδιόρθωσης κατοικίας βάσει στεγαστικού σχεδίου για τους εκτοπισθέντες

Η αίτηση είχε υποβληθεί τον Απρίλιο 2012 στην αρμόδια αρχή, την Υπηρεσία Μερίμνης και Αποκαταστάσεως Εκτοπισθέντων και η εξέταση της συμπληρώθηκε τον Αύγουστο του ίδιου έτους. Πλην όμως, εξακολουθούσε να εκκρεμεί για το σκοπό της λήψης απόφασης μέχρι τον Ιούνιο 2013. Γι' αυτό το λόγο, παραβιάστηκαν οι Γενικές Αρχές του Διοικητικού Δικαίου, ειδικότερα, η αρχή του εύλογου χρόνου μέσα στον οποίο πρέπει να λαμβάνεται από την αρμόδια αρχή κάθε απόφαση σε αίτηση και η αρχή της χρηστής διοίκησης, που επιβάλλει, μεταξύ άλλων, να αποφεύγεται η ταλαιπωρία των αιτητών.

Η Επίτροπος Διοικήσεως εισηγήθηκε όπως ο Αν. Διευθυντής της Υπηρεσίας Μερίμνης φροντίσει για την άμεση διευθέτηση της εκκρεμότητας που αφορούσε την αίτηση καθώς και για την πραγματοποίηση τακτικών συνεδριάσεων, αναγκαίων για την τελική διεκπεραίωση παρόμοιων αιτήσεων χωρίς να προκύπτει καθυστέρηση.⁷⁰

8. Παράλειψη συμμόρφωσης με δικαστική απόφαση

Τον Ιανουάριο 2012 το Ανώτατο Δικαστήριο ακύρωσε την απόφαση της Επαρχιακής Διοίκησης Λευκωσίας να απορρίψει αίτηση της παραπονούμενης για παραχώρηση τουρκοκυπριακών υποστατικών για επαγγελματική χρήση, λόγω μη επαρκούς έρευνας που έγινε σε σχέση με την αίτηση πριν από την απόρριψη της.

Ακολούθως, υπήρξε καθυστέρηση της Επαρχιακής Διοίκησης να επανεξετάσει την αίτηση, δηλαδή, παράλειψη ενεργούς συμμόρφωσης της με τη δικαστική απόφαση, όπως προβλέπει το άρθρο 146 του Συντάγματος, οπότε παραβιάστηκε το άρθρο αυτό. Η παραπονούμενη για περισσότερο από ένα χρόνο μετά τη δικαστική απόφαση εξακολουθούσε να αναμένει την επανεξέταση της αίτησης της, ενώ συνδεόταν στενά με τις προσπάθειες της για επαγγελματική δραστηριοποίηση σε μια δύσκολη οικονομική συγκυρία.

Στην έκθεση που υποβλήθηκε στον Έπαρχο Λευκωσίας, επισημάνθηκε η σημασία της συμμόρφωσης με τις δικαστικές αποφάσεις που προϋποθέτει έγκαιρη επανεξέταση των διοικητικών αποφάσεων που αφορούν, με τη σύσταση να ολοκληρωθεί η επανεξέταση της επίμαχης αίτησης σε ένα μήνα⁷¹.

70. Α/Π 511/2013.

71. Α/Π 754/2013.

9. Παράλειψη λήψης μέτρων σε σχέση με επικίνδυνη οικοδομή κηρυγμένη αρχαίο μνημείο

Η Επαρχιακή Διοίκηση Λευκωσίας διαπιστώθηκε ότι παρέλειπε από το 2005, να ενεργήσει δυνάμει της εξουσίας που της παρέχει το άρθρο 15 Α του περί Ρυθμίσεως Οδών και Οικοδομών Νόμου, αναφορικά με επικίνδυνη οικοδομή που κηρύχθηκε αρχαίο μνημείο Πίνακα Β και να συνεισφέρει πρακτικά στις προσπάθειες του Τμήματος Αρχαιοτήτων για στήριξη και συντήρηση της. Για τον εν λόγω σκοπό, ήταν αναγκαίο να συμβάλει η Επαρχιακή Διοίκηση, στα πλαίσια της αρμοδιότητας που της παρέχει το πιο πάνω άρθρο, όχι μόνο για την προστασία των διερχόμενων και των ενοίκων γειτονικής κατοικίας αλλά και για τη διάσωση του μνημείου ως πολιτιστικού αγαθού.

Η Επίτροπος Διοικήσεως, με τη σχετική έκθεση της, κάλεσε την Επαρχιακή Διοίκηση να φροντίσει εν τέλει για την εκτέλεση των απαραίτητων εργασιών στήριξης και συντήρησης του μνημείου και να επιδιώξει να ανακτήσει το κόστος από τον ιδιοκτήτη, αφού το υπό αναφορά άρθρο παρέχει αυτή τη δυνατότητα.

Περαιτέρω, η Επίτροπος Διοικήσεως επεσήμανε ότι η κακή κατάσταση του συγκεκριμένου αρχαίου μνημείου για πολλά χρόνια, καταδεικνύει αδυναμίες του περί Αρχαιοτήτων Νόμου. Δεν παρέχει εξουσία στο Τμήμα Αρχαιοτήτων να διεξάγει εργασίες στήριξης και συντήρησης μνημείου που περιλαμβάνεται στο Πίνακα Β' όταν ο ιδιοκτήτης αρνείται ή παραλείπει ενώ αυτές οι εργασίες είναι απαραίτητες. Η πάροδος του χρόνου λειτουργεί σε βάρος του μνημείου, ενώ πρέπει να διασφαλίζεται διαρκώς ότι δεν διατρέχει οποιοδήποτε κίνδυνο που οφείλεται στην οικοδομική του κατάσταση. Ενόψει τούτων, η Επίτροπος Διοικήσεως εισηγήθηκε στο Τμήμα Αρχαιοτήτων να εξετάσει το ενδεχόμενο προώθησης της τροποποίησης του περί Αρχαιοτήτων Νόμου, για να ενισχυθούν οι αρμοδιότητες του αναφορικά με τα μνημεία Πίνακα Β και να είναι δυνατή και αποτελεσματική η παρέμβαση του οποτεδήποτε χρειάζονται στήριξη και συντήρηση προτού καταστούν επικίνδυνα και επισφαλή⁷².

72. Α/Π 1867/2012.

10. Απόρριψη αίτησης για ανέγερση δεύτερης κατοικίας σε τεμάχιο εκτός του ορίου υδατοπρομήθειας

Κοινοτικό Συμβούλιο έκρινε ότι υπήρχε δυνατότητα υδροδότησης προτεινόμενης κατοικίας σε τεμάχιο στα όρια της κοινότητας, από την κοινοτική υδατοπρομήθεια, παρόλον ότι το τεμάχιο ήταν εκτός του ορίου υδατοπρομήθειας. Η προσέγγιση του Επαρχιακού Γραφείου του Τμήματος Αναπτύξεως Υδάτων επί του ίδιου θέματος ήταν θετική, καθότι επεσήμανε τη διαδικασία που θα έπρεπε να ακολουθηθεί για την υδροδότηση. Ωστόσο, ο Έπαρχος Λεμεσού δεν συνέστησε την υδροδότηση της προτεινόμενης κατοικίας, βασιζόμενος αποκλειστικά στα κοινωνικοοικονομικά δεδομένα του παραπονούμενου, δηλαδή, σε εξωγενές σε σχέση με τον εφαρμοστέο Κανονισμό, κριτήριο. Ειδικότερα, ο Έπαρχος δεν εξέτασε το επίμαχο, σύμφωνα με τον Κανονισμό ζήτημα, αν οι ανάγκες σε κοινοτικό πόσιμο νερό επέτρεπαν την υδροδότηση. Κατά συνέπεια, ο Κανονισμός παραβιάστηκε και αυτό αντανάκλυνε στο κύρος της απόφασης του Επαρχου. Δεν ήταν νόμιμη η άρνηση του να συστήσει την υδροδότηση της κατοικίας και επειδή έγινε δεκτή από την Πολεοδομική Αρχή, δεν ήταν νόμιμη ούτε η απόφαση της να απορρίψει την αίτηση του παραπονούμενου για πολεοδομική άδεια ανέγερσης της κατοικίας στο τεμάχιο.

Οι πιο πάνω ενέργειες είχαν ως αποτέλεσμα να στερηθεί ο παραπονούμενος το δικαίωμα εξέτασης της αίτησης του για πολεοδομική άδεια στο νόμιμο πλαίσιο, επειδή, ο Έπαρχος έδωσε υπέρμετρη βαρύτητα σε απόφαση που είχε ληφθεί προγενέστερα, το 2007, στο Υπουργείο Εσωτερικών, η οποία ήταν αντίθετη με τον εφαρμοστέο Κανονισμό και η Πολεοδομική Αρχή υιοθέτησε ανενδοίαστα την άρνηση του να συστήσει την υδροδότηση χωρίς να προβεί σε περαιτέρω έρευνα, κατά πόσον αυτή η άρνηση ήταν εύλογη και δικαιολογημένη.

Η Επίτροπος Διοικήσεως στην έκθεση της υπέβαλε δυο εισηγήσεις: (α) αν ο παραπονούμενος ενδιαφερθεί ξανά για την ανέγερση δεύτερης κατοικίας στο τεμάχιο του, ο Έπαρχος και η Πολεοδομική Αρχή να ενεργήσουν σύμφωνα με τις πιο πάνω επισημάνσεις και ειδικότερα ο Έπαρχος, δυνάμει του ισχύοντος Κανονισμού και (β) το Υπουργείο Εσωτερικών να ενημερώσει γραπτώς τους Επαρχούς ότι τερματίζεται η εφαρμογή της απόφασης που είχε ληφθεί το 2007, επειδή, είναι αντίθετη με τον υπό αναφορά ισχύοντα Κανονισμό⁷³.

73. Α/Π 1197/2010.

11. Διοικητικές αποφάσεις και παραλείψεις εξαιτίας των οποίων επηρεάστηκε ιδιωτική ιδιοκτησία

Με δυο άδειες που χορήγησε ο Δήμος Πόλης Χρυσοχούς το 1990 και 1993, προσαρμόστηκε η ανάπτυξη τεμαχίου των παραπονούμενων με τρόπο ώστε να εξυπηρετείται από νέα πρόσβαση μέσω προβλεπόμενου δρόμου που ήταν ήδη σχεδιασμένος από το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως και προγραμματιζόταν η κατασκευή του. Ωστόσο, ενώ οι παραπονούμενοι στερήθηκαν μέρος του τεμαχίου τους, ο δρόμος αυτός δεν έχει ακόμα κατασκευαστεί και οι οικοδομές που ανήγειραν στο τεμάχιο εξακολουθούν να εξυπηρετούνται μέσω προσωρινής πρόσβασης και από μέρος του τεμαχίου που παραχώρησαν στο δημόσιο για άλλο σκοπό και συγκεκριμένα για τη δημιουργία χώρου πρασίνου.

Παράλληλα, εξαιτίας της μη κατασκευής του προβλεπόμενου δρόμου, δεν απόκτησε πρόσβαση δεύτερο τεμάχιο των παραπονούμενων και είναι επίσης αβέβαιο κατά πόσο θα αποκτήσει πρόσβαση ακόμα και αν ο προβλεπόμενος δρόμος κατασκευαστεί.

Η Επίτροπος Διοικήσεως στην έκθεση της ανέφερε ότι υπό τις περιστάσεις οφείλεται τουλάχιστον στους παραπονούμενους πλήρης ενημέρωση (α) για τους λόγους μη κατασκευής του προβλεπόμενου δρόμου, (β) για τους λόγους που στο μεταξύ μειώθηκε σημαντικά το πλάτος του, από 25 σε 15 μέτρα (γ) για το πότε προγραμματίζεται η κατασκευή του δρόμου αυτού και (δ) για τους λόγους που δρόμος ο οποίος κατασκευάστηκε στα πλαίσια ανάπτυξης γειτονικών τεμαχίων, δεν αποτελεί ικανοποιητική προσπάθεια για την πλήρη ανάπτυξη του δεύτερου τεμαχίου των παραπονούμενων⁷⁴.

12. Παράλειψη λήψης μέτρων για παράνομες αναπτύξεις

Σε τεμάχιο στο Παραλίμνι έγινε παράνομη επιχωμάτωση μεγάλης έκτασης και σε άλλο τεμάχιο ανεγέρθηκε οικοδομή κατά παράβαση των όρων της σχετικής πολεοδομικής άδειας που είχε εκδοθεί από το Επαρχιακό Γραφείο Αμμοχώστου του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως.

74. Α/Π 923/2010.

Στην έκθεση της η Επίτροπος Διοικήσεως επανέλαβε την εκτίμηση του Γραφείου της από την εμπειρία που αποκτήθηκε λόγω της διερεύνησης πολλών σχετικών παραπόνων, ότι οι παράνομες επιχωματώσεις και οικοδομικές εργασίες είναι συνήθης πρακτική, που κατά κανόνα δεν αποτρέπονται από τις Πολεοδομικές Αρχές μόλις αρχίσουν ή και προτού ολοκληρωθούν, ενώ αργότερα δεν είναι ευχερής η αποκατάσταση των τεμαχίων και των οικοδομών αντίστοιχα που αφορούν, δηλαδή, η επαναφορά τους στην προηγούμενη κατάσταση ή η νομιμοποίηση τους με καλυπτικές πολεοδομικές άδειες. Το όλο πρόβλημα, οφείλεται κυρίως στο ότι οι Πολεοδομικές Αρχές δεν διαθέτουν μηχανισμό αυτεπάγγελτου ελέγχου των αναπτύξεων που διεξάγονται. Δεν ενημερώνονται αμέσως για την έναρξη παράνομων οικοδομικών εργασιών και όταν ακόμα ενημερώνονται, συνήθως από ιδιοκτήτες γειτονικών τεμαχίων, παραλείπουν να ενεργήσουν με την ταχύτητα που χρειάζεται.

Περαιτέρω, η επίδοση ειδοποιήσεων επιβολής, όπως προβλέπει η πολεοδομική νομοθεσία, κατέληξε μέτρο αναποτελεσματικό, όχι μόνο επειδή μπορούν να προσβληθούν με ιεραρχικές προσφυγές, αλλά, κυρίως, επειδή αγνοούνται από τους παρανομούντες. Τα υπόλοιπα μέτρα που προβλέπει η ίδια νομοθεσία, όπως η άσκηση ποινικής δίωξης και η επιβολή διοικητικού πρόστιμου δεν αξιοποιούνται ικανοποιητικά από τις Πολεοδομικές Αρχές, πολύ περισσότερο η υλοποίηση εκ μέρους τους και όταν είναι εφικτό των όσων περιέχονται σε ειδοποιήσεις επιβολής, με την επιβάρυνση των παρανομούντων με το κόστος των εξόδων.

Σ' αυτό το πλαίσιο, κατέληξε η Επίτροπος Διοικήσεως, η πολεοδομική νομοθεσία δεν προσφέρει ικανοποιητική προστασία στο φυσικό ή δομημένο περιβάλλον και δεν είναι τυχαίο ότι η ιδιωτική αυθαιρεσία, στην ενώπιον της συγκεκριμένη περίπτωση, έλαβε σοβαρές διαστάσεις, χωρίς συνέπειες στους παρανομούντες ενώ οι συνέπειες σε βάρος του τεμαχίου του παραπονούμενου, εξακολουθούν να υφίστανται.

Υπό το φως των ανωτέρω και εκτός των εισηγήσεων της στο Επαρχιακό Γραφείο Αμμοχώστου του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως, η Επίτροπος Διοικήσεως σημείωσε στην έκθεση της ότι ενδείκνυται να απασχολήσει το Υπουργείο Εσωτερικών και το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως, η τροποποίηση της πολεοδομικής νομοθεσίας, για να γίνει πραγματικά αποδοτική σε συνδυασμό με το πώς θα επιτυγχάνεται από τις Πολεοδομικές Αρχές συστηματικός / τακτικός και προγραμματισμένος έλεγχος των αναπτύξεων με επίκεντρο τη μηδενική ανοχή έναντι της παραβίασης της νομοθεσίας και με έμφαση την πρόληψη της.

Εξίσου σημαντικό, θεωρείται να επιδιωχθεί η ανάδειξη της σημασίας των πολεοδομικών ρυθμίσεων για το περιβάλλον και την ιδιωτική ιδιοκτησία. Μέχρι σήμερα τουλάχιστον, αντιμετωπίζονται από το κοινό σε μεγάλο βαθμό με καχυποψία και αρνητισμό παρόλο ότι είναι προϋποθέσεις για τη σωστή αξιοποίηση της ιδιοκτησίας και γενικότερα για την ποιότητα ζωής⁷⁵.

13. Απόρριψη αιτήματος για επιστροφή δικαιωμάτων λόγω μη εξέτασης της αίτησης για την οποία πληρώθηκαν

Το Επαρχιακό Γραφείο Λευκωσίας του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως (Πολεοδομική Αρχή), από το 2009 που έλαβε αίτηση για προκαταρκτικές απόψεις, μέχρι και μέσα Δεκεμβρίου 2011, δεν μπόρεσε να την εξετάσει, επειδή, όπως υποστήριξε, δεν εξασφάλισε από το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως αναγκαίο σχέδιο οδικού δικτύου. Ο λόγος αυτός δεν δικαιολογούσε την μη εξέταση της αίτησης. Αντίθετα, δηλώνει την αμέλεια και παράλειψη της Πολεοδομικής Αρχής να φροντίσει να λάβει έγκαιρα το αναγκαίο σχέδιο. Δηλώνει ακόμα έλλειψη πρακτικών τρόπων συνεργασίας μεταξύ της Πολεοδομικής Αρχής και του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως στο οποίο διοικητικά εμπίπτει, για τους σκοπούς της έρευνας που χρειάζεται να διεξάγει σε σχέση με ενώπιον της αιτήσεις. Ως αποτέλεσμα, η αιτήτρια / παραπονούμενη δεν εξυπηρετήθηκε.

Υπό τις περιστάσεις αυτές, το αίτημα της παραπονούμενης να της επιστραφούν τα δικαιώματα που κατέβαλε για την εξέταση της αίτησης της, ήταν, όπως σημείωσε η Επίτροπος Διοικήσεως, δικαιολογημένο, με έρεισμα όμως το περί δικαίου αίσθημα, αφού βάσει των Κανονισμών που είναι σε ισχύ, η έγκριση του από την Πολεοδομική Αρχή δεν ήταν δυνατή.

Ενόψει του εν λόγω νομοθετικού κενού, δεν υπάρχει νόμιμος τρόπος αποκατάστασης του αισθήματος δικαίου οποτεδήποτε μπορεί να συμβαίνει να εκκρεμεί επί μακρόν αίτηση χωρίς να εξεταστεί επί της ουσίας της από την Πολεοδομική Αρχή. Παράλληλα, η Πολεοδομική Αρχή δεν έχει οποιεσδήποτε συνέπειες, ενώ ο αιτητής στερείται του αποτελέσματος της αίτησης του. Λαμβάνοντας αυτά υπόψη, η Επίτροπος Διοικήσεως, πρόσθεσε στην έκθεσή της, ότι χρειάζονται πλέον πρακτικά μέτρα έναντι της διοικητικής

75. Α/Π 2216/2012.

ασυνέπειας, της αδιαφορίας, του ελλιπούς επαγγελματισμού και γενικότερα της παραβίασης της νομοθεσίας, οποτεδήποτε μπορεί να διαπιστώνονται.

Καταλήγοντας, η Επίτροπος Διοικήσεως εισηγήθηκε αναφορικά με τις αιτήσεις με τις οποίες ζητούνται προκαταρκτικές απόψεις Πολεοδομικής Αρχής για την ανάπτυξη ιδιοκτησίας, να καθοριστεί στη νομοθεσία προθεσμία εντός της οποίας θα διαβιβάζονται στους αιτητές, όπως προθεσμία ισχύει αναφορικά με τις πολεοδομικές αποφάσεις σε αιτήσεις για πολεοδομικές άδειες. Στους δε Κανονισμούς, να προστεθεί πρόνοια για επιστροφή των δικαιωμάτων που καταβάλλουν οι αιτητές για την εξέταση των αιτήσεων τους για προκαταρκτικές απόψεις, αν η προθεσμία εξέτασης τους παρέλθει χωρίς να τους διαβιβαστούν⁷⁶.

Δ. ΤΟΜΕΑΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Γενικές παρατηρήσεις

Τα ζητήματα που απασχόλησαν το τομέα τοπικής αυτοδιοίκησης το 2013, ήταν συναφή με όσα κατά κανόνα απασχολούν ευρύτερα το κοινό. Η διερεύνηση παραπόνων κατέδειξε ξανά παγιωμένες αδυναμίες των τοπικών αρχών να προσαρμόζουν τις δραστηριότητες τους και κυρίως την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους στο πλαίσιο της νομιμότητας. Αυτός είναι και ο κύριος λόγος που οι τοπικές αρχές αντιμετωπίζονται πλέον ως οργανισμοί με σοβαρές παθογένειες.

Οι παράνομες επεμβάσεις σε ιδιωτική ιδιοκτησία, η παράλειψη αντιμετώπισης παράνομων κατασκευών, οικοδομικών εργασιών και οχληριών, η παράλειψη συμμόρφωσης με δικαστικές αποφάσεις, η παράλειψη απάντησης σε επιστολές, η παράλειψη προκήρυξης προσφορών και οι παράνομες προσλήψεις δεν είναι μεμονωμένες εξαιρέσεις, δεν παρατηρούνται σε σχέση με ορισμένες μόνο τοπικές αρχές. Πολλά παράπονα που στρέφονται κατά διαφορετικών τοπικών αρχών αφορούν παρόμοια θέματα. Ιδιαίτερα ανησυχητικό είναι το ότι, ενώ συνεργάζονται οι τοπικές αρχές κατά τη διερεύνηση των παραπόνων, δεν είναι ικανοποιητική η ανταπόκριση τους στις εισηγήσεις της Επιτρόπου Διοικήσεως.

76. Α/Π 881/2013.

Γενικότερα, δεν διαφαίνεται προσπάθεια των τοπικών αρχών για ουσιώδεις διαφοροποιήσεις στις πρακτικές και πολιτικές τους που συνδέονται στενά με τα δικαιώματα των πολιτών και τις υποχρεώσεις τους δυνάμει της νομοθεσίας.

1. Παράλειψη συμμόρφωσης με δικαστική απόφαση

Η συμμόρφωση με τις αποφάσεις του Ανωτάτου Δικαστηρίου είναι ζήτημα που αφορά γενικότερα το δημόσιο τομέα. Σε ορισμένες περιπτώσεις υπάρχει καθυστέρηση συμμόρφωσης με δικαστικές αποφάσεις και σε άλλες υπάρχει απροθυμία συμμόρφωσης. Από την έρευνα σχετικού παραπόνου, διαφάνηκε απροθυμία του Δήμου Λεμεσού να συμμορφωθεί με απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου.

Το Ανώτατο Δικαστήριο ακύρωσε απόφαση του Δήμου να απορρίψει αίτημα επιστροφής ιδιοκτησίας που είχε απαλλοτριώσει πριν από πολλά χρόνια, επειδή, όπως διαπίστωσε, ο σκοπός της απαλλοτρίωσης είχε καταστεί οριστικά και πλήρως εγκαταλειφθείς, επομένως μη εφικτός και η ιδιοκτησία θα έπρεπε να επιστραφεί. Η απόφαση αυτή, δυνάμει του άρθρου 146 του Συντάγματος, είναι δεσμευτική για το Δήμο, ο οποίος όμως επικαλέστηκε δικαιώματα τρίτων για να αιτιολογήσει την παράλειψη συμμόρφωσης του. Ωστόσο, τα δικαιώματα τρίτων, αν πράγματι, όπως ανέφερε η Επίτροπος Διοικήσεως στην έκθεση της, υφίστανται και θα επηρεαστούν με την επιστροφή της ιδιοκτησίας, δεν συνδέονται με οποιοδήποτε τρόπο είτε με τη δικαστική απόφαση είτε με τους παραπονούμενους. Συνδέονται αποκλειστικά με δυο παράνομες αποφάσεις του Δήμου.

Η εισήγηση της Επιτρόπου στο Δήμο ήταν να αξιολογήσει τις προτάσεις των δικηγόρων των παραπονούμενων, να υιοθετήσει λύσεις, υπό τις περιστάσεις κατάλληλες αλλά και αναγκαίες και να προβεί σε όλες εκείνες τις ενέργειες που χρειάζεται να γίνουν δυνάμει του περί Αναγκαστικής Απαλλοτριώσεως Νόμου, για να επιστραφεί η απαλλοτριωθείσα ιδιοκτησία στους παραπονούμενους όσο το δυνατό πιο σύντομα⁷⁷.

77. Α/Π 1370/2013.

2. Πλήρωση κενής θέσης Λειτουργού Τεχνικών Υπηρεσιών

Η διαδικασία πλήρωσης κενής θέσης Λειτουργού Τεχνικών Υπηρεσιών στο Δήμο Γερμασόγειας, διαπιστώθηκε πλημμελής, για τους εξής λόγους: (α) Κατά την προφορική εξέταση των τριών πρώτων επιτυχόντων στη γραπτή εξέταση υποψηφίων, ήταν παρών ο Δημοτικός Γραμματέας, ενώ θα έπρεπε να είχε αποχωρήσει πριν από την έναρξη των συνεντεύξεων, αφού για την τήρηση των αναγκαίων πρακτικών, ήταν παρούσα γραμματειακός λειτουργός του Δήμου. (β) Τα μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου δεν αιτιολόγησαν την αριθμητική βαθμολογία που έδωσαν σε κάθε ένα από τους τρεις υποψήφιους για την απόδοση του στην προφορική εξέταση. (γ) Η απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου για πρόσληψη συγκεκριμένου υποψήφιου στη κενή θέση, ήταν επίσης ανατιολόγητη. Το Δημοτικό Συμβούλιο παρέλειψε να αναφερθεί στα γεγονότα, στοιχεία και παρατηρήσεις βάσει των οποίων κατέληξε στην απόφαση του. Συνακόλουθα των ανωτέρω, ήταν η παραβίαση σημαντικών αρχών του διοικητικού δικαίου, αναφορικά με τη νόμιμη σύνθεση του Δημοτικού Συμβουλίου και την αιτιολογία κάθε διοικητικής απόφασης.

Υπάρχει γενικότερη αδυναμία των τοπικών αρχών να ασκούν νόμιμα την αρμοδιότητα τους για πλήρωση κενών θέσεων, παρά το ότι οι εφαρμοστέες νομοθετικές διατάξεις είναι σαφείς και η νομολογία εκτενής. Γι' αυτό το λόγο και παρά το γεγονός ότι οι προσλήψεις στον ευρύτερο δημόσιο τομέα επιτρέπονται πλέον μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις, έγινε σύσταση από την Επίτροπο Διοικήσεως για έκδοση οδηγού πλήρωσης κενών θέσεων στις τοπικές αρχές. Ο οδηγός, μπορεί να είναι καθοδηγητικός / επεξηγηματικός της νομοθεσίας και νομολογίας, σε απλή κατανοητή γλώσσα και με έμφαση στη σημασία σημαντικών αρχών που πρέπει να τηρούνται κατά τη διαδικασία πλήρωσης κενών θέσεων, όπως οι αρχές της αμεροληψίας, της αιτιολογίας και της διαφάνειας⁷⁸.

3. Διαδικασία πλήρωσης κενής θέσης Επιστάτη

Το Δημοτικό Συμβούλιο Γερμασόγειας αποφάσισε την πλήρωση κενής θέσης επιστάτη στο Δήμο, από το υφιστάμενο προσωπικό, αποβλέποντας, κατά την άποψη του, στην υπέρβαση του κωλύματος παγοποίησης των προσλήψεων στον ευρύτερο δημόσιο τομέα. Παράλληλα, ανέθεσε τη διεξαγωγή της διαδικασίας πλήρωσης της θέσης σε τριμελή

78. Α/Π 1561/2012.

επιτροπή από ανώτερους λειτουργούς του Δήμου. Η διαδικασία που ακολούθησε η επιτροπή αυτή, ήταν ανορθόδοξη. Μεταξύ άλλων, δεν κατάρτισε ή παρουσίασε στο Δημοτικό Συμβούλιο κατάλογο της αξιολόγησης των υποψηφίων για την απόδοση τους κατά την ενώπιον της προφορική συνέντευξη ούτε κατάλογο για την αριθμητική βαθμολογία κάθε υποψηφίου, όπως μπορεί να προέκυπτε από τα προσόντα και την πείρα του. Γενικότερα, η επιτροπή δεν τεκμηρίωσε ούτε στο ελάχιστο την ορθότητα της εργασίας της ούτε την αντικειμενικότητα και αμεροληψία της. Παρόλα αυτά, το Δημοτικό Συμβούλιο επικύρωσε το τελικό αποτέλεσμα στο οποίο κατέληξε η επιτροπή και την εισήγηση της για πρόσληψη στη κενή θέση συγκεκριμένου υποψήφιου χωρίς κανένα στοιχείο αναφορικά με το πώς συγκέντρωσε τη ψηλότερη βαθμολογία έναντι των άλλων υποψήφιων.

Κατά συνέπεια, η πλήρωση της κενής θέσης έγινε παράνομα, χωρίς να τηρηθούν στοιχειώδεις αρχές και η Επίτροπος Διοικήσεως εισηγήθηκε να επανέλθει εξ αρχής το Δημοτικό Συμβούλιο στη διαδικασία, λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις και συστάσεις που έγιναν στην έκθεση. Πλην όμως, το Δημοτικό Συμβούλιο δε συμμορφώθηκε⁷⁹.

4. Παράλειψη προκήρυξης προσφορών για περισυλλογή σκυβάλων

Η προκήρυξη δημόσιων προσφορών για την ανάθεση της παροχής υπηρεσιών επιβάλλεται για τρεις κυρίως πολύ σημαντικούς λόγους, τη διαφάνεια, την ισότιμη αντιμετώπιση των οικονομικών φορέων, χωρίς διακρίσεις, που επιτυγχάνεται μόνο όταν τους παρέχεται η δυνατότητα να συμμετάσχουν με τους ίδιους όρους και κριτήρια σε ένα ανοικτό δημόσιο διαγωνισμό και για να έχει το δημόσιο τη δυνατότητα επιλογής της καταλληλότερης προσφοράς.

Παρόλα αυτά, τα συμπλέγματα Παλαιχωρίου, Πέρα Χωρίου Νήσου και Αρεδιού, που είχαν συσταθεί για την φροντίδα της περισυλλογής και μεταφοράς σκυβάλων από κοινότητες, παρέλειψαν να προκηρύξουν προσφορές και ως αποτέλεσμα, οι υπηρεσίες περισυλλογής και μεταφοράς σκυβάλων εξακολουθούσαν να παρέχονται στις κοινότητες από άτομα ή εταιρείες των οποίων σχετικά συμβόλαια είχαν ήδη λήξει.

79. Α/Π 869/2012.

Η Επίτροπος Διοικήσεως εισηγήθηκε την προκήρυξη προσφορών το συντομότερο από τα υπό αναφορά Συμπλέγματα καθώς και την αποστολή από την Επαρχιακή Διοίκηση Λευκωσίας επιστολής σε όλα τα Συμπλέγματα της επαρχίας αναφορικά με τη σχετική υποχρέωση τους οποτεδήποτε λήγουν συμβόλαια σε ισχύ⁸⁰.

5. Ανανέωση συμβολαίου για τη διαχείριση αναψυκτηρίου

Ο Δήμος Λεμεσού ανανέωσε συμβόλαιο με αδειούχο διαχειριστή αναψυκτηρίου, το οποίο είχε λήξει. Στο συμβόλαιο δεν υπήρχε όρος για ανανέωση του. Ωστόσο, διαγωνισμός για την ανάθεση της διαχείρισης του αναψυκτηρίου θα ήταν πλειοδοτικός και γι' αυτό το λόγο ο Δήμος, δυνάμει της νομοθεσίας, δεν είχε υποχρέωση προκήρυξης του. Πλην όμως, όπως ανέφερε η Επίτροπος Διοικήσεως στην έκθεση της, ενδείκνυται η προκήρυξη δημόσιου διαγωνισμού και σ' αυτές τις περιπτώσεις, για σκοπούς αντικειμενικότητας, διαφάνειας και ισότιμης μεταχείρισης των οικονομικών φορέων⁸¹.

6. Παράνομες ενέργειες και αποφάσεις Κοινοτικού Συμβουλίου

Το Κοινοτικό Συμβούλιο Αγίου Θεοδώρου Σολέας έχει 5 μέλη, 4 από τα οποία έχουν μεταξύ τους στενή συγγενική σχέση. Η συγκρότηση του Συμβουλίου είναι νόμιμη αφού προέκυψε από την εκλογική διαδικασία. Όμως, η σύνθεση του, κατά τη λήψη αποφάσεων που μεταξύ άλλων αφορούσαν την κατακύρωση προσφορών, δεν ήταν νόμιμη. Συμμετείχαν στις σχετικές συνεδριάσεις μέλη του Συμβουλίου που είχαν στενή συγγενική σχέση με προσφοροδότες. Κατά προέκταση, ληφθείσες αποφάσεις του Συμβουλίου ήταν παράνομες και επομένως αμέσως αναγκαίο να διασφαλιστεί ότι το Κοινοτικό Συμβούλιο θα προσαρμόσει τις δραστηριότητες του στο πλαίσιο της νομοθεσίας, να μην λάβει ή υλοποιήσει νέες παράνομες αποφάσεις.

Για το σκοπό αυτό, η Επίτροπος Διοικήσεως επεσήμανε στην Επαρχιακή Διοίκηση Λευκωσίας την αυξημένη ευθύνη της, κατά τον έλεγχο της νομιμότητας των αποφάσεων

80. Α/Π 513/2012.

81. Α/Π 1897/2011.

του Συμβουλίου, τον οποίο ασκεί δυνάμει του περί Κοινοτήτων Νόμου, για να μην επαναληφθούν παρόμοια περιστατικά με όσα ήταν αντικείμενο του παραπόνου⁸².

7. Ανάθεση καθηκόντων γραμματέα στον Πρόεδρο Κοινοτικού Συμβουλίου

Το Υπουργείο Εσωτερικών ενέκρινε αίτημα του Κοινοτικού Συμβουλίου Αγίου Ιωάννη Μαλούντας, δυνάμει του άρθρου 51 του περί Κοινοτήτων Νόμου, να ασκεί καθήκοντα γραμματέα του Συμβουλίου ο Πρόεδρος του.

Η εφαρμογή του πιο πάνω άρθρου καταλήγει στη συνύπαρξη του δημόσιου αξιώματος με την ιδιότητα του γραμματέα έναντι αμοιβής, ανεξάρτητα αν πρόκειται για ένα κατ' αποκοπή ετήσιο ποσό, αφού πρακτικά ο Πρόεδρος του Κοινοτικού Συμβουλίου καθίσταται και γραμματέας του. Συνεπώς, το άρθρο 51 είναι σε ευθεία διάσταση με το άρθρο 16 του περί Κοινοτήτων Νόμου, που προβλέπει ότι δεν μπορεί να διατελεί Πρόεδρος ή μέλος του Συμβουλίου, πρόσωπο που κατέχει τη θέση γραμματέα ή έχει οποιαδήποτε συμβατική σχέση με το Συμβούλιο για την εκτέλεση εργασιών ή την παροχή υπηρεσιών με αμοιβή.

Ενόψει αυτών των παρατηρήσεων, η Επίτροπος Διοικήσεως κατέληξε ότι χρειάζεται να απασχολήσει το Υπουργείο Εσωτερικών η κατάργηση του άρθρου 51, έστω και αν στις παρούσες δημοσιονομικές συνθήκες η εφαρμογή του μπορεί να διευκολύνει τα Κοινοτικά Συμβούλια, λόγω της αναστολής της πλήρωσης θέσεων. Για τη γραμματειακή ή άλλη υποστήριξη των Κοινοτικών Συμβουλίων, η Επίτροπος σημείωσε ότι ενδείκνυται το Υπουργείο Εσωτερικών να αποταθεί στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων για να εξετάσει, λόγω αρμοδιότητας, τις δυνατότητες που υπάρχουν, να αξιοποιηθεί, αν είναι δυνατό, σχέδιο εργοδότησης ανέργων επιστημόνων⁸³.

8. Κατανομή της δαπάνης δημιουργίας κοινοτικού κοιμητηρίου

Ο τρόπος με τον οποίο το Κοινοτικό Συμβούλιο Βορόκληνης αποφάσισε να κατανείμει τη δαπάνη δημιουργίας κοιμητηρίου στην κοινότητα, μεταξύ των νοικοκυριών της κοινότητας, ήταν ασύμβατος με τη σχετική νομοθετική διάταξη του περί Κοιμητηρίων (Ταφή

82. Α/Π 2671/2012.

83. Α/Π 61/2013.

και Εκταφή) Νόμου. Δεν διασφάλιζε την επιβάρυνση κάθε νοικοκυριού ανάλογα με τις πραγματικές οικονομικές δυνατότητες του.

Η Επίτροπος Διοικήσεως εισηγήθηκε στο Κοινοτικό Συμβούλιο να επανεξετάσει τον τρόπο κατανομής της δαπάνης και να τον αναπροσαρμόσει ώστε το χρηματικό ποσό που θα επιβαρυνθεί κάθε νοικοκυριό τα επόμενα χρόνια να είναι ανάλογο, έστω κατά το δυνατόν, της οικονομικής δυνατότητας του⁸⁴.

9. Άρνηση Κοινοτικών Συμβουλίων να μεταβιβάζουν την κατοχή υποστατικών για σκοπούς ύδρευσης στους ενοικιαστές

Τα Κοινοτικά Συμβούλια Βορόκληνης και Ξυλοφάγου αντιμετώπισαν αρνητικά τη μεταβίβαση της κατοχής υποστατικών σε ενοικιαστές, ώστε απλήρωτοι λογαριασμοί νερού μετά την εγκατάλειψη των υποστατικών από τους ενοικιαστές να αποστέλλονται στους ιδιοκτήτες για να μην παραμένουν απλήρωτοι. Δυνάμει όμως των Κανονισμών που ισχύουν σε σχέση και με τα δυο Κοινοτικά Συμβούλια, υποχρεούνται να μεταβιβάζουν την κατοχή υποστατικών στους ενοικιαστές τους, όταν προηγείται διακανονισμός εκκρεμούντων λογαριασμών που αφορούν τα υποστατικά και προσκομίζονται ενοικιαστήρια έγγραφα που τεκμηριώνουν την κατοχή των υποστατικών από τους ενοικιαστές.

Ο κίνδυνος εγκατάλειψης υποστατικών από ενοικιαστές χωρίς να πληρωθούν λογαριασμοί κατανάλωσης νερού υφίσταται γι' αυτό και η Επίτροπος Διοικήσεως εισηγήθηκε συγκεκριμένες τροποποιήσεις στους Κανονισμούς για να μπορούν να επιτυγχάνουν νόμιμα τα Κοινοτικά Συμβούλια την είσπραξη των λογαριασμών αφού είναι αναγκαία για να ανταποκρίνονται στο κόστος που συνεπάγεται η παροχή υδατοπρομήθειας⁸⁵.

10. Παράλειψη Κοινοτικού Συμβουλίου να απαντήσει σε αίτημα παροχής πληροφοριών

Η παράλειψη παροχής πληροφοριών που ζητούνται, είναι αντίθετη με το ρόλο των δημόσιων οργανισμών να εξυπηρετούν τους πολίτες, να τους ενημερώνουν για οτιδήποτε τους

84. Α/Π 934/2011.

85. Α/Π 1343/2011 και Α/Π 549/2012.

αφορά και τους απασχολεί και παράλληλα να διασφαλίζουν τη διαφάνεια της λειτουργίας και των αποφάσεων τους. Παρόλα αυτά, το Κοινοτικό Συμβούλιο Βορόκληνης παρέλειψε να απαντήσει σε επιστολή παραπονούμενου, με την οποία ζήτησε να πληροφορηθεί τους λόγους της αύξησης του φόρου κοιμητηρίου που του είχε επιβληθεί. Το Κοινοτικό Συμβούλιο κλήθηκε από την Επίτροπο Διοικήσεως να ανταποκριθεί αμέσως στο αίτημα του παραπονούμενου⁸⁶.

11. Παράλειψη λήψης μέτρων για την παράνομη λειτουργία καμινιού παραγωγής καρβούνων

Καμίνι παραγωγής καρβούνων στο Δήμο Ιδαλίου, προκαλούσε οχληρία και ο Δήμος, επειδή το καμίνι ήταν παράνομο, ενήργησε για να πειστεί ο κάτοχος του να τερματίσει τη λειτουργία του. Ωστόσο, η παράνομη δραστηριότητα συνεχίστηκε και ο Δήμος αντιμετώπιζε με απροθυμία το ενδεχόμενο περαιτέρω εκ μέρους του ενεργειών, παρά το ότι η περιοχή είναι οικιστική και από τη λειτουργία του καμινιού προέκυπταν καπνοί και οσμές σε βάρος της ποιότητας του περιβάλλοντος διαβίωσης των κατοίκων. Η Επίτροπος Διοικήσεως κάλεσε το Δήμο να συνεργαστεί με τις κρατικές υπηρεσίες προς την κατεύθυνση της απαλλαγής της οικιστικής περιοχής από τη συγκεκριμένη οχληρή χρήση⁸⁷.

12. Τοποθέτηση συμπιεστή σκυβάλων σε δημόσιο αδιέξοδο δρόμο

Τοποθετήθηκε συμπιεστής σκυβάλων σε αδιέξοδο δρόμο για την εξυπηρέτηση των ενοίκων τριών πολυκατοικιών. Η θέση του συμπιεστή στον αδιέξοδο δρόμο δεν παρεμπόδιζε τη διακίνηση οχημάτων ή την επαναστροφή τους. Όμως η νομοθεσία, δεν παρέχει στο Δήμο εξουσία να αποφασίζει την τοποθέτηση οποιουδήποτε πράγματος ή αντικειμένου σε δημόσιο δρόμο. Η απαγόρευση επιβάρυνσης των δημόσιων δρόμων με οτιδήποτε είναι γενική και απόλυτη, δεν επιτρέπεται έστω και αν ο συμπιεστής σκυβάλων είναι προσφορότερη λύση αντί των συνηθισμένων σκυβαλοδοχείων. Επιπρόσθετα, ο συμπιεστής βρισκόταν πίσω από τα υπνοδωμάτια των παραπονούμενων και πλησιέστερα σ'αυτά παρά στα διαμερίσματα των πολυκατοικιών που εξυπηρετούσε. Κατά προέκταση, με την τοποθέτηση του συμπιεστή, διασφαλίστηκαν τόσο η εξυπηρέτηση των ενοίκων των

86. Α/Π 1473/2013.

87. Α/Π 127/2011.

πολυκατοικιών όσο και οι ανέσεις τους, ενώ υποτιμήθηκε η πιθανότητα όχλησης των παραπονούμενων. Κατά συνέπεια παραβιάστηκε η αρχή της αναλογικότητας.

Η Επίτροπος Διοικήσεως εισηγήθηκε στο Δήμο να ενημερώσει τη διαχειριστική επιτροπή των πολυκατοικιών ότι πρέπει να μετακινηθεί ο συμπιεστής από το δημόσιο δρόμο και να φροντίσει σε συνεργασία με την επιτροπή για την επιλογή κατάλληλου χώρου τοποθέτησης του συμπιεστή σε χώρο των πολυκατοικιών. Αν κάτι τέτοιο ήταν αδύνατο, τότε, σύμφωνα με την Επίτροπο, η εξυπηρέτηση των πολυκατοικιών αναφορικά με τα σκύβαλα τους, θα πρέπει να γίνεται με το συνήθη τρόπο, δηλαδή με σκυβαλοδοχεία και η περισυλλογή τους από μικρό όχημα, αν η πρόσβαση του σκυβαλοφόρου οχήματος από τον υφιστάμενο προς τις πολυκατοικίες δρόμο, ήταν πράγματι αδύνατη⁸⁸.

13. Εκτέλεση εργασιών για την υδροδότηση κατοικίας

Το Κοινοτικό Συμβούλιο Ανάγκιας ανέλαβε την εκτέλεση εργασιών που έπρεπε να γίνουν για να υδροδοτηθεί υπό ανέγερση κατοικία, ενώ δεν διαθέτει τεχνική υπηρεσία για το σκοπό αυτό και αποτάθηκε σε ιδιώτη εργολάβο, ο οποίος υπολόγισε το κόστος των εργασιών που θα κατέβαλλε το Κοινοτικό Συμβούλιο και θα εισέπραττε από την αιτήτρια της υδροδότησης.

Επισημάνθηκε στο Κοινοτικό Συμβούλιο από την Επίτροπο Διοικήσεως στη σχετική έκθεση της, ότι δεν αρκεί να αποτείνεται σε έναν εργολάβο αλλά χρειάζεται να εξασφαλίζει προσφορές από περισσότερους, επιδιώκοντας να εξακριβώσει αν η εκτέλεση των εργασιών μπορεί να γίνει με χαμηλότερο κόστος, χωρίς συνέπειες στην ποιότητα τους, ώστε ο αιτητής να μην επιβαρύνεται αδικαιολόγητα και δυσανάλογα. Περαιτέρω, η Επίτροπος Διοικήσεως συνέστησε στο Κοινοτικό Συμβούλιο την εναλλακτική λύση που προβλέπεται στους ισχύοντες Κανονισμούς υδατοπρομήθειας, να εγκρίνει την εκτέλεση των εργασιών υδροδότησης από τους αιτητές διατηρώντας μόνο το δικαίωμα επίβλεψης της εκτέλεσης τους⁸⁹.

88. Α/Π 685/2011.

89. Α/Π 156/2013.

14. Παράνομη επέμβαση του Δήμου Αγίας Νάπας σε ιδιωτικά τεμάχια

Ο Δήμος Αγίας Νάπας επενέβη σε ιδιωτικά τεμάχια και κατασκεύασε δρόμο για να δοθεί προσπέλαση σε άλλα ιδιωτικά τεμάχια και να εξυπηρετούνται, όπως υποστήριξε, οι επισκέπτες της περιοχής. Η επέμβαση σε ιδιωτική ιδιοκτησία για οποιοδήποτε σκοπό δημόσιας ωφέλειας και η χρήση έστω και ελάχιστου μέρους της, απαγορεύεται δυνάμει του άρθρου 23 του Συντάγματος. Η Επίτροπος Διοικήσεως στην έκθεσή της, αφού τόνισε την αυστηρή προστασία που παρέχεται στην ιδιοκτησία τόσο από το άρθρο αυτό όσο και από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών του Συμβουλίου της Ευρώπης, κάλεσε το Δήμο να φροντίσει αμέσως για την απαλλοτρίωση του μέρους των τεμαχίων που χρησιμοποίησε και την αποζημίωση του παραπονούμενου⁹⁰.

Ε. ΤΟΜΕΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΙ ΘΕΜΑΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΥΦΗΣ

Ι. Εισαγωγή

Στον Τομέα Κοινωνικής Ασφάλισης και Θεμάτων Οικονομικής Υφής εντάσσονται υποθέσεις που αφορούν στην πληρωμή παροχών του Ταμείου Κοινωνικών Ασφαλίσεων (κατά κύριο λόγο, επιδομάτων, συντάξεων και βοηθημάτων), στην καταβολή εισφορών, στις διμερείς συμβάσεις κοινωνικής ασφάλισης, στην απασχόληση και στην ανεργία και στην ευρύτερη εργατική νομοθεσία.

Εντάσσονται, επίσης, υποθέσεις οικονομικής, δημοσιονομικής, ή δασμολογικής φύσης, όπως παράπονα, το αντικείμενο των οποίων έχει να κάνει με επιβολή φορολογιών σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα (Τμήμα Εσωτερικών Προσόδων, Υπηρεσία Φ.Π.Α., αλλά και Φορείς Τοπικής Αυτοδιοίκησης για δημοτικά, κοινοτικά και αποχετευτικά τέλη), με τελωνειακούς δασμούς, με τέλη και επιβαρύνσεις (Τμήμα Τελωνείων), με διαγωνισμούς προσφορών και δημοσίων συμβάσεων (διάφορες υπηρεσίες), με χορηγίες, επιδόματα και συντάξεις (κυρίως του Υπουργείου Οικονομικών αλλά και της Επιτροπής Ανακουφίσεως

90. Α/Π 747/2011.

Παθόντων), με αποζημιώσεις, με τέλη εγγραφής και τέλη κυκλοφορίας οχημάτων, με δανειοδοτήσεις (π.χ. του Κεντρικού Φορέα Ισότιμης Κατανομής Βαρών) και με ενέργειες/αποφάσεις του Γενικού Λογιστηρίου.

II. Κοινωνική Ασφάλιση

1. Περιγραφή παραπόνων

Τα παράπονα που στρέφονταν κατά των Υπηρεσιών Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Υ.Κ.Α.) αφορούσαν κυρίως απορρίψεις αιτήσεων για καταβολή παροχών (όπως επιδόματα ανεργίας, ασθενείας και σωματικής βλάβης και συντάξεις γήρατος και ανικανότητας), καθυστερήσεις στη διεκπεραίωση αιτήσεων ή/και στην πληρωμή παροχών, το ύψος παροχών, την αναδρομική αναζήτηση χρημάτων και την επάρκεια της αιτιολόγησης απορριπτικών αποφάσεων. Εκτενέστερη αναφορά σε διάφορες περιπτώσεις γίνεται στη συνέχεια.

2. Απορρίψεις αιτήσεων για καταβολή παροχών

Από την εξέταση των παραπόνων που αφορούσαν τις απορρίψεις αιτήσεων για καταβολή παροχών διαπιστώθηκε ότι οι παραπονούμενοι προσέφυγαν στην Επίτροπο επειδή δεν είχαν πεισθεί από την αιτιολογία που τους είχαν παραθέσει οι Υ.Κ.Α. για να αιτιολογήσουν τις αποφάσεις τους. Διαπιστώθηκε, επίσης, ότι, παρά το γεγονός ότι οι απορριπτικές αποφάσεις έβρισκαν έρεισμα στον περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμο του 2010, κάποιες από αυτές δεν αιτιολογούνταν ικανοποιητικά ή κατά τρόπο κατανοητό για τους παραπονούμενους, οι οποίοι, έχοντας -στις πλείστες περιπτώσεις- άγνοια της νομοθεσίας, αντιμετώπιζαν τις αποφάσεις αυτές με σκεπτικισμό ή καχυποψία. Το Γραφείο πληροφόρησε λεπτομερώς τους παραπονούμενους για τις σχετικές πρόνοιες του πιο πάνω Νόμου και για τους λόγους απόρριψης των αιτήσεών τους.

Ενδεικτική περίπτωση:

Αριθμός εκπαιδευτικών ορισμένου χρόνου, οι οποίοι εργάζονταν στο χώρο της δημόσιας ή ιδιωτικής εκπαίδευσης, υπέβαλαν παράπονα κατά των Υπηρεσιών Κοινωνικών Ασφαλίσεων, αναφορικά με την απόρριψη αιτήσεών τους για παροχή επιδόματος ανερ-

γίας κατά τις περιόδους σχολικών διακοπών (Α/Π 795/2013, Α/Π 835/2013, Α/Π 836/2013, Α/Π 851/2013, Α/Π 852/2013 και άλλα).

Σύμφωνα με τον περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμο του 2010 (Ν. 59(I)/2010), επίδομα ανεργίας καταβάλλεται σε αιτητή του επιδόματος, ο οποίος ικανοποιεί συγκεκριμένες προϋποθέσεις ασφάλισης και είναι άνεργος, ικανός και διαθέσιμος για εργασία. Για να διαπιστωθεί εάν ο αιτητής είναι άνεργος, ικανός και διαθέσιμος για εργασία, οι Υπηρεσίες Κοινωνικών Ασφαλίσεων ζητούν από αυτόν να εγγραφεί πρώτα στο μητρώο ανέργων της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης (ΔΥΑ) και ακολούθως σε ένα από τα Επαρχιακά Γραφεία τους.

Μέχρι και το Δεκέμβριο του 2012, πρόσωπα τα οποία εργάζονταν στο χώρο της δημόσιας ή ιδιωτικής εκπαίδευσης με συμβάσεις ορισμένου χρόνου όπως καθηγητές, δάσκαλοι, νηπιαγωγοί, σχολικοί βοηθοί, προσωπικό καντίνων, καθαριστές κ.α., εγγράφονταν ως άνεργοι κατά την περίοδο των σχολικών διακοπών των Χριστουγέννων, του Πάσχα και του καλοκαιριού και ελάμβαναν επίδομα ανεργίας αναφορικά με τις πιο πάνω περιόδους, νοουμένου ότι πληρούσαν τις απαραίτητες προϋποθέσεις εισφοράς.

Το θέμα της ορθότητας της πολιτικής που εφαρμοζόταν σε σχέση με την καταβολή επιδόματος ανεργίας στα άτομα που εργάζονταν στο χώρο της δημόσιας ή ιδιωτικής εκπαίδευσης με συμβάσεις ορισμένου χρόνου κατά τις υπό αναφορά περιόδους διακοπών, απασχόλησε επανειλημμένα τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες (Τμήμα Εργασίας και Υπηρεσίες Κοινωνικών Ασφαλίσεων). Τον Απρίλιο του 2013, μετά από κοινή σύσκεψή τους για το θέμα, αυτές κατέληξαν στα εξής:

- ▶ Οι εργαζόμενοι, που εργοδοτούνται με συμβάσεις καθορισμένης διάρκειας, για οποιαδήποτε περίοδο σχολικών διακοπών που περιλαμβάνεται μεταξύ των ημερομηνιών έναρξης και λήξης των εν λόγω συμβάσεων, δεν θα εγγράφονται πλέον ως άνεργοι.
- ▶ Οι αντικαταστάτες εκπαιδευτικοί (για τους οποίους η ημερομηνία λήξης της εργοδότησης τους είναι συχνά άγνωστη και/ή δεν αναφέρεται στην επιστολή εργοδότησης/διορισμού αντικατάστασης,) μπορούν να εγγράφονται ως άνεργοι κατά τις διακοπές των Χριστουγέννων και του Πάσχα μόνο εάν παρουσιάσουν

σύμβαση εργασίας με ημερομηνία λήξης προγενέστερη της ημερομηνίας εγγραφής τους, ή/και απόδειξη τερματισμού της απασχόλησής τους (π.χ. βεβαίωση από τον Διευθυντή του εκπαιδευτικού ιδρύματος στο οποίο εργάζονταν ότι δεν θα επιστρέψουν στην εργασία τους μετά τις διακοπές). Με αυτό τον τρόπο θα επιβεβαιώνεται ότι έχει τερματιστεί η απασχόληση τους και θα μπορούν να θεωρηθούν ως άνεργοι, ικανοί και διαθέσιμοι για εργασία, σύμφωνα με τις πρόνοιες των περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμων.

Η ίδια πολιτική εφαρμόζεται και για τους σχολικούς βοηθούς, το προσωπικό καντίνων, τους καθαριστές κ.ά. Τέτοια βεβαίωση τερματισμού απασχόλησης ζητείται, ούτως ή άλλως, από τη ΔΥΑ, για όλα τα πρόσωπα που απευθύνονται σε αυτή για να εγγραφούν ως άνεργοι. (Εάν, ωστόσο, πρόσωπο το οποίο ανήκει στις υπό αναφορά κατηγορίες, κριθεί ως μη εγγράψιμο ως άνεργο στο μητρώο της ΔΥΑ, αλλά ενδιαφέρεται να εξεύρει άλλη εργασία ενόσω βρίσκεται σε διακοπές ή ενόσω εργάζεται, θα μπορεί να εγγραφεί σε αυτό ως εργαζόμενο πρόσωπο το οποίο αναζητά καλύτερη εργασία.)

Η Επίτροπος έκρινε ότι η πολιτική που οι εμπλεκόμενες υπηρεσίες εφαρμόζουν από τον Απρίλιο του 2013 συμβάλλει στον εξορθολογισμό του τρόπου χειρισμού των σχετικών αιτήσεων και συνάδει με τις πρόνοιες της περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων νομοθεσίας - και ειδικότερα του άρθρου 31 αυτής (ορισμός ανέργου προσώπου).

Η Επίτροπος εξέθεσε λεπτομερώς τα πιο πάνω στους παραπονούμενους, πληροφορώντας τους, παράλληλα, ότι δεν ήταν δυνατή η υποβολή εισήγησης εκ μέρους της για επανεξέταση των απορριπτικών αποφάσεων.

3. Καθυστερήσεις στη διεκπεραίωση αιτήσεων ή/και στην πληρωμή παροχών

Στις περιπτώσεις που διαπιστώθηκε καθυστέρηση στη διεκπεραίωση αιτήσεων ή/και στην πληρωμή παροχών, έγινε διαμεσολάβηση προς τις Υ.Κ.Α για ταχύτερη διευθέτησή τους. Η πρακτική αυτή αποκτά ιδιαίτερη σημασία στις περιπτώσεις στις οποίες οι παροχές αποτελούν την κύρια ή μόνη πηγή εισοδημάτων των δικαιούχων, οι όποιοι, σε τέτοιες περιπτώσεις, βρίσκονται αντιμέτωποι με οικονομικά αδιέξοδα.

Όπως και κατά τα αμέσως προηγούμενα έτη, τα περισσότερα παράπονα με αυτό το αντικείμενο αφορούσαν το επίδομα ανεργίας. (Ενδεικτικές περιπτώσεις: Α/Π 2726/2012, Α/Π 68/2013, Α/Π 326/2013, Α/Π 548/2013). Το φαινόμενο αυτό ήταν, προφανώς, επακόλουθο της πρωτοφανούς, για την Κύπρο, ανεργίας σε σημαντικούς τομείς της οικονομίας, όπως του χονδρικού και του λιανικού εμπορίου, των κατασκευών, των ξενοδοχείων, της επισιτιστικής βιομηχανίας και της μεταποίησης. Η συνεχιζόμενη επίταση της ανεργίας προκάλεσε, αναπόφευκτα, την αύξηση των αιτήσεων για καταβολή του υπό αναφορά επιδόματος σε πρωτόγνωρα επίπεδα και την επιμήκυνση του χρόνου διεκπεραίωσής τους.

Η πρακτική των Υ.Κ.Α. να εκδίδουν, σε εβδομαδιαία βάση, ανακοίνωση, στην οποία περιλαμβάνονται πληροφορίες για τις αιτήσεις που εξετάζονται τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο (κατά είδος παροχής και ημερομηνία υποβολής) συνέβαλε στην εκτόνωση της αγωνίας των αιτητών.

4. Ύψος παροχών

Η Επίτροπος εξέτασε, επίσης, αριθμό παραπόνων που αφορούσαν στο ύψος παροχών. Οι παραπονούμενοι θεωρούσαν ότι το ύψος καταβαλλόμενης σε αυτούς παροχής ήταν χαμηλό και ζητούσαν την αύξησή του. Επεξηγήθηκε σε αυτούς ότι το ύψος των παροχών καθορίζεται με σαφήνεια στη σχετική νομοθεσία (άρθρο 26 και Τέταρτος Πίνακας, Μέρη I-VI του περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμου του 2010) και ότι δεν υπήρχαν περιθώρια παρέμβασης του Επιτρόπου για αύξησή τους.

5. Παρέμβαση του Επιτρόπου Διοικήσεως για άρση αδικίας

Σημαντικές υπήρξαν, ακόμη, και περιπτώσεις όπου η Επίτροπος διαπίστωσε την αναγκαιότητα παρέμβασής της σε υποθέσεις όπου πράξεις της διοίκησης επηρέαζαν αρνητικά αλλά και κατά άδικο τρόπο τον παραπονούμενο. Χαρακτηριστική ήταν η περίπτωση παραπονούμενου (Α/Π 815/2010) που προσέφυγε στο Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως επειδή οι ΥΚΑ συνέχιζαν να παρακρατούν συγκεκριμένο ποσό από τη σύνταξη γήρατός του ανά μήνα, για εξόφληση (παλαιών) οφειλών του στο Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων, τις οποίες αυτός υποστήριζε ότι είχε εξοφλήσει.

Διαπιστώθηκε ότι, μετά την έκδοση και ενταλμάτων σύλληψής του, ο παραπονούμενος κατέβαλε, με δόσεις, τις εν λόγω οφειλές του σε Ειδικό Αστυφύλακα ο οποίος τον επισκεπτόταν στο σπίτι του. Ο εν λόγω Ειδικός Αστυφύλακας είχε μεν (σταδιακά) εισπράξει ολόκληρο το οφειλόμενο ποσό από τον παραπονούμενο αλλά δεν το είχε καταβάλει στο Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Κατά συνέπεια, τα σχετικά εντάλματα παρέμειναν ανεξόφλητα και οι ΥΚΑ συνέχιζαν να αποκόπτουν συγκεκριμένο ποσό από τη σύνταξη γήρατος του παραπονούμενου για εξόφλησή τους. Ο εν λόγω Ειδικός Αστυφύλακας είχε, δηλαδή, διαπράξει το αδίκημα της κλοπής από το δημόσιο και καταδικάστηκε, τελικά, σε είκοσι δύο μήνες φυλάκιση.

Μετά την παρέμβαση του Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως, οι ΥΚΑ πίστωσαν τον ασφαλιστικό λογαριασμό του παραπονούμενου με τις ασφαλιστέες αποδοχές που αντιστοιχούσαν στα ποσά που αυτός είχε καταβάλει στον Ειδικό Αστυφύλακα και το ύψος της σύνταξης γήρατός του αυξήθηκε. Οι ΥΚΑ επέστρεψαν, επίσης, στον παραπονούμενο το ποσό που είχε παρακρατηθεί από τη σύνταξη γήρατος του στο παρελθόν για την «εξόφληση» των (ήδη εξοφλημένων) οφειλών του. Ο παραπονούμενος λαμβάνει, έκτοτε, κανονικά τη σύνταξή του.

III. Υποθέσεις οικονομικής υφής

Στην ενότητα αυτή γίνεται αναφορά σε υποθέσεις που δεν αφορούν μία μόνο υπηρεσία, αλλά αριθμό υπηρεσιών. Χαρακτηριστικές υποθέσεις οικονομικής υφής που απασχόλησαν τον Τομέα κατά το υπό επισκόπηση έτος ήταν οι εξής:

1. Καθυστέρηση στην εξέταση αιτήσεων για παροχή οικονομικής βοήθειας για αγορά τεχνικών μέσων σε παιδιά με αναπηρίες.

Τα παράπονα με αρ. Α/Π 152/2013 και Α/Π 361/2013 υποβλήθηκαν από γονείς παιδιών με ειδικές ανάγκες, στρέφονταν κατά του Τμήματος Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Ατόμων με Αναπηρίες και αφορούσαν τον χρόνο εξέτασης των αιτήσεών τους για παροχή οικονομικής βοήθειας για αγορά τεχνικών μέσων για τα παιδιά τους, στα πλαίσια του Σχεδίου Παροχής Οικονομικής Βοήθειας στα Άτομα με Αναπηρίες για την Προμήθεια Τεχνικών Μέσων, Οργάνων και άλλων Βοηθημάτων.

Από τη διερεύνηση των υποθέσεων αυτών διαπιστώθηκε ότι υπήρχε γενικά σημαντική καθυστέρηση στη διεκπεραίωση των αιτήσεων που υποβάλλονται στα πλαίσια του υπό αναφορά Σχεδίου, η οποία οφειλόταν, σε μεγάλο βαθμό, στη σύνθεση και στη συχνότητα των συνεδριάσεων της ειδικής επιτροπής που εξέταζε της αιτήσεις. Όσον αφορά, ειδικότερα, τη σύνθεση της ειδικής επιτροπής, εκτός από τη Διευθύντρια της εμπλεκόμενης υπηρεσίας ή εξουσιοδοτημένου λειτουργού της, παρατηρήθηκε ότι στην επιτροπή αυτή συμμετείχαν πέντε εκπρόσωποι από την Κυπριακή Συνομοσπονδία Οργανώσεων Αναπήρων (ΚΥΣΟΑ), μία φυσιοθεραπεύτρια από το Ινστιτούτο Νευρολογίας και Γενετικής και μία φυσιοθεραπεύτρια από την Πτέρυγα Παραπληγικών του Γενικού Νοσοκομείου Λευκωσίας, ενώ στο Σχέδιο καθορίζεται ρητά ότι «η εξέταση των αιτήσεων γίνεται από ειδική επιτροπή της οποίας προεδρεύει ο Διευθυντής Τμήματος Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Ατόμων με Αναπηρίες ή Εξουσιοδοτημένος Λειτουργός του Διευθυντή Τμήματος Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Ατόμων με Αναπηρίες και στην οποία συμμετέχουν εκπρόσωποι άλλων κυβερνητικών υπηρεσιών, όταν κρίνεται αναγκαίο».

Εκ μέρους της Επιτροπής προβλήθηκε η θέση ότι, αν και δεν παραγνωρίζεται το ότι (με βάση το Νόμο 143(Ι)/2006), η ΚΥΣΟΑ είναι ο κοινωνικός εταίρος του Κράτους σε θέματα που αφορούν άτομα με αναπηρία και ότι κάθε κρατική υπηρεσία η οποία πρόκειται να αποφασίσει σε θέματα ή ασχολείται με θέματα που αφορούν με οποιοδήποτε τρόπο άμεσα ή έμμεσα άτομα με αναπηρία, οφείλει να διαβουλευεται κατά τη συζήτηση των θεμάτων αυτών μαζί της, η συμμετοχή στη διαδικασία εξέτασης αιτήσεων και λήψης αποφάσεων προσώπων πέραν αυτών που καθορίζει το Σχέδιο καθιστά τη διαδικασία αυτή τρωτή, λόγω μη νόμιμης σύνθεσης της ειδικής επιτροπής.

Αποτέλεσαν θετικές εξελίξεις η συμμόρφωση της εμπλεκόμενης υπηρεσίας με τις πρόνοιες του Σχεδίου, σε ό,τι αφορά τη σύνθεση της ειδικής επιτροπής και η σημαντική άνοδος του ρυθμού διεκπεραίωσης των αιτήσεων που υποβάλλονται στα πλαίσια του υπό αναφορά σχεδίου. Αμφότερες οι αιτήσεις των παραπονουμένων έτυχαν διεκπεραίωσης, με θετικό αποτέλεσμα, μετά την παρέμβαση της Επιτροπής.

Στη σχετική Έκθεση που υποβλήθηκε τονίστηκε η ανάγκη αντιμετώπισης του προβλήματος των καθυστερήσεων στη διεκπεραίωση τέτοιων αιτήσεων, γιατί αυτό επηρέαζε δυσμενώς την ποιότητα ζωής, την αξιοπρεπή διαβίωση και άλλα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες, τα οποία προστατεύονται και από σχετική Σύμβαση του ΟΗΕ, καθώς και την

ποιότητα ζωής των μελών των οικογενειών των προσώπων αυτών και των προσώπων που μεριμνούν για την καθημερινή φροντίδα τους. Αναφέρθηκε, περαιτέρω, ότι η εν λόγω καθυστέρηση αντίκειται στο άρθρο 10 του Νόμου 158(Ι)/1999, το οποίο επιτάσσει την εντός εύλογου χρόνου εξέταση αιτήσεων και γνωστοποίηση αποφάσεων στους αιτητές.

Η Έκθεση υποβλήθηκε στη Διευθύντρια του Τμήματος Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Ατόμων με Αναπηρίες, με την εισήγηση όπως, μετά από τη λήψη της γραπτής τοποθέτησης της ΚΥΣΟΑ σε σχέση με τη διαδικασία εξέτασης των αιτήσεων, προβεί σε αξιολόγησή της και, εάν κριθεί πρόσφορο, στη λήψη των κατάλληλων μέτρων, ώστε να διασφαλιστεί η λήψη νομίμων αποφάσεων επί των αιτήσεων, το συντομότερο δυνατόν.

Στις εισηγήσεις της Επιτρόπου που υποβλήθηκαν στα πλαίσια διερεύνησης των παραπόνων αυτών υπήρξε ανταπόκριση του εμπλεκόμενου Τμήματος.

2. Ύψος τελών αποκομιδής σκυβάλων

Μεγάλος, σχετικά, αριθμός παραπόνων (14) στρεφόταν κατά του Δημοτικού Συμβουλίου Σωτήρας και αφορούσε το ύψος των οικιακών τελών αποκομιδής σκυβάλων που επιβλήθηκαν στους παραπονούμενους, για τα έτη 2012 και 2013.

Σύμφωνα με τις πρόνοιες της σχετικής νομοθεσίας (Έκτο Πίνακα του περί Δήμων Νόμου), το ετήσιο τέλος αποκομιδής σκυβάλων για οικίες/διαμερίσματα δεν πρέπει να υπερβαίνει τα €170.86. Στην προκειμένη περίπτωση, όμως, το εμπλεκόμενο Δημοτικό Συμβούλιο επέβαλε στους παραπονούμενους τέλη αποκομιδής σκυβάλων ύψους μέχρι και €250. Στην Έκθεσή της η Επίτροπος σημείωσε ότι τα τέλη αυτά υπερέβαιναν σημαντικά το μέγιστο προβλεπόμενο στη σχετική νομοθεσία ποσό και εισηγήθηκε όπως ο Δήμος επανεξετάσει τη θέση του για το θέμα και προβεί σε ανάλογη μείωσή τους.

Μέχρι την ετοιμασία της παρούσας Ετήσιας Έκθεσης, το εμπλεκόμενο Δημοτικό Συμβούλιο δεν είχε ενημερώσει την Επίτροπο για τις ενέργειές του σε σχέση με τις περιπτώσεις των παραπονουμένων.

Παράπονα (4) με ταυτόσημο αντικείμενο, δηλαδή το ύψος των ετήσιων οικιακών τελών αποκομιδής σκυβάλων, υποβλήθηκαν και κατά των Κοινοτικών Συμβουλίων Βορόκληνης

και Ξυλοφάγου. Και στις περιπτώσεις αυτές διαπιστώθηκε ότι τα επιβληθέντα τέλη υπερβαίνουν το μέγιστο προβλεπόμενο στους σχετικούς Κανονισμούς ετήσιο τέλος των €170.86 (Κανονισμός 104 των περί Διοίκησης των Τοπικών Υποθέσεων (Γενικών) Κανονισμών του Κοινοτικού Συμβουλίου Κοκκινότριμιθιάς του 2002, Κ.Δ.Π 294/2002).

Εισήγηση της Επίτροπου, όπως και στις προηγούμενες περιπτώσεις, ήταν όπως τα εν λόγω Κοινοτικά Συμβούλια επανεξετάσουν τις θέσεις τους για το θέμα και προβούν σε ανάλογη μείωσή των τελών. Με την εισήγηση υπήρξε συμμόρφωση, αφού τα εμπλεκόμενα Κοινοτικά Συμβούλια επέστρεψαν τα υπερπληρωθέντα τέλη.

3. Σύνοψη αναφορά σε άλλες υποθέσεις.

Σε αρκετές περιπτώσεις παραπονούμενοι προσέφυγαν στο Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως διαμαρτυρόμενοι σε σχέση με το ύψος και τον τρόπο επιβολής διάφορων κοινοτικών, δημοτικών ή αποχετευτικών τελών και επιβαρύνσεων καθυστερημένης εξόφλησής τους. Εκτός των περιπτώσεων για τις οποίες υποβλήθηκε Έκθεση (παρ. 2 πιο πάνω), η επιβολή τους ήταν εντός του πλαισίου του νόμου και/ή συνιστούσαν εύλογη άσκηση διακριτικής εξουσίας της αρμόδιας αρχής για τον τρόπο καθορισμού τους. Επεξηγήθηκαν, σε όλες τις περιπτώσεις, οι πρόνοιες της σχετικής νομοθεσίας και η εφαρμογή τους στην κάθε περίπτωση.

Κατ' ανάλογο τρόπο επεξηγήθηκαν στους παραπονούμενους, όπου χρειάστηκε, πρόνοιες των περί Φορολογίας του Εισοδήματος Νόμων, των περί Φόρου Προστιθέμενης Αξίας Νόμων, του περί Ειδικής Χορηγίας (Αγορά ή Ανέγερση Κατοικίας) Νόμου, των περί Μηχανοκίνητων Οχημάτων και Τροχαίας Κινήσεως Νόμων, των περί παροχής Επιδόματος Τέκνου Νόμων, των περί Γεωργικής Ασφάλισης Νόμων και άλλων νόμων, σε απάντηση ερωτημάτων ή παραπόνων που υποβλήθηκαν, εξετάστηκαν, αλλά κρίθηκαν αβάσιμα.

Αποφασιστικής σημασίας παρεμβάσεις ή διαμεσολαβήσεις έγιναν προς ικανοποίηση αιτημάτων παραπονουμένων και σε αρκετές άλλες περιπτώσεις παραπόνων που κρίθηκαν βάσιμα. Χαρακτηριστικά παραδείγματα ήταν οι περιπτώσεις διαμεσολάβησης /παρέμβασης προς: τη Σχολική Εφορεία Αγλαντζιάς για την εγγραφή μαθητή σε συγκεκριμένο σχολείο, στο οποίο αυτός είχε δικαίωμα φοίτησης, το Τμήμα Εργασίας για επανεγγραφή αιτητή στο μητρώο ανέργων, το Τμήμα Εσωτερικών Προσόδων και την Υπηρεσία Φόρου

Προστιθέμενης Αξίας για έκδοση πιστοποιητικών, την Αστυνομία για τερματισμό καταγγελιών πλανοδιοπώλησης, μετά και από γνωμάτευση του Γενικού Εισαγγελέα, το Συμβούλιο Αποχετεύσεων Πάφου για μη επιβολή αποχετευτικών τελών σε αγροτεμάχιο, την Υπηρεσία Χορηγιών και Επιδομάτων του Υπουργείου Οικονομικών για παραλαβή αίτησης και για παραχώρηση επιδόματος τέκνου, την Επαρχιακή Διοίκηση Λευκωσίας και το Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού για αποστολή απαντήσεων, το Τμήμα Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης για επιστροφή τραπεζικών εγγυητικών, την Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου, για ακύρωση της μεταφοράς υπολοίπου λογαριασμού κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας σε άλλο λογαριασμό και για αποκατάσταση της παροχής ηλεκτρικού ρεύματος, το Δήμο Στροβόλου για αποστολή απάντησης, το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού για επέκταση των κτιριακών εγκαταστάσεων δημόσιου νηπιαγωγείου.

ΣΤ. ΤΟΜΕΑΣ ΥΓΕΙΑΣ

Ι. Εισαγωγή

Σε συνθήκες οικονομικής και κοινωνικής αστάθειας ο αριθμός των ασθενών που προσφεύγει στα κρατικά ιατρικά ιδρύματα αυξάνεται. Η αύξηση αυτή παρατηρείται αφενός, λόγω του ότι ένα σημαντικό ποσοστό του πληθυσμού, που προηγουμένως κάλυπτε τις ιατροφαρμακευτικές του ανάγκες ιδιωτικά, δεν μπορεί να συνεχίσει να επωμίζεται το κόστος και αφετέρου, επειδή οι καθημερινές δυσκολίες, τα ψυχολογικά, κοινωνικά και άλλα προβλήματα που η κρίση δημιουργεί, όπως η ανεργία, η αύξηση των ωρών απασχόλησης, η μείωση εισοδημάτων κλπ. κάνει τους ανθρώπους πιο επιρρεπείς σε ασθένειες και ευάλωτους σε παθήσεις.

Η ραγδαία και ασύμμετρη αύξηση των ασθενών σε συνδυασμό με την μεγαλύτερη δημοσιονομική περισυλλογή που έχει εξαγγελθεί μετά το 1974 έχουν θέσει το κρατικό σύστημα παροχής υπηρεσιών υγείας κάτω από δυσανάλογη πίεση. Η πίεση αυτή δοκιμάζει καθημερινά τις αντοχές των δομών που έχουν συσταθεί για να εξυπηρετούν τους ασθενείς με συνέπεια αδυναμίες που παρατηρούνταν διαχρονικά να καταγράφουν αύξηση, οι δε συχνότερες καταγγελίες για ιατρικές αστοχίες ή πλημμέλειες να είναι ιδιαίτερα ανησυχητικές. Υπό την έννοια αυτή το κόστος της κρίσης, πέρα από οικονομικό, υπάρχει αυξημέ-

νος κίνδυνος να μετατραπεί σε ανθρώπινο με ανυπολόγιστες ενδεχομένως συνέπειες και προεκτάσεις.

Μέσω των παραπόνων, τα οποία δέχεται το Γραφείο μου, καταβάλλεται προσπάθεια για σύσταση μηχανισμών στην παροχή υπηρεσιών υγείας οι οποίοι να είναι σε θέση να λειτουργήσουν κατά τρόπο φιλικό και εξυπηρετικό για τον πολίτη. Τα αποτελέσματα της δύσκολης και πολλές φορές επίπονης αυτής προσπάθειας δεν είναι τα αναμενόμενα και θα έλεγα πως απέχουν ακόμη πολύ από τα επιθυμητά. Η συνεργασία με το Υπουργείο παραμένει δύσκολη με τα προβλήματα να εντοπίζονται κυρίως στη διοικητική λειτουργία των τμημάτων. Κενά και αδυναμίες που έχουν υποδειχθεί και στο παρελθόν εξακολουθούν να υφίστανται με την όποια πρόοδο να είναι συνήθως στα επιμέρους ζητήματα παρά στα μεγάλα και κεφαλαιώδη που ταλαιπωρούν τους πολίτες. Παράπονα για ελλιπή / πλημμελή ιατρική φροντίδα, καθυστερήσεις, ασυνεννοησία εντός αλλά και μεταξύ υπηρεσιών, απουσία πρωτοκόλλων, απρεπούς συμπεριφοράς είναι μόνο μερικά από τα θέματα που συνέχισαν, για μια ακόμη χρονιά, να απασχολούν τον Τομέα Υγείας του Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως.

Τα διάφορα μέτρα που το Υπουργείο έχει γνωστοποιήσει ότι έλαβε στην βάση των παρατηρήσεων της Επιτρόπου Διοικήσεως τον προηγούμενο χρόνο δεν έχουν αποδώσει ακόμη τα αναμενόμενα αποτελέσματα και γι' αυτό, πέραν από τις προθέσεις και τις εξαγγελίες, οι προσπάθειες θα πρέπει να συνεχιστούν και να εντατικοποιηθούν. Διέξοδοι στα προβλήματα που παρουσιάζονται και ιδίως όσων επαναλαμβάνονται οφείλουν να αναζητηθούν άμεσα, ιδιαίτερα κάτω από την πίεση και τις απαιτήσεις που δημιουργεί η οικονομική δυσπραγία διαφόρων ομάδων του πληθυσμού. Σκοπός, άλλωστε, δεν ήταν ποτέ η άσκηση ανώφελης κριτικής αλλά ήταν και παραμένει ο εντοπισμός των μειονεκτημάτων και των αδυναμιών που υπάρχουν στο κρατικό σύστημα παροχής υπηρεσιών υγείας έτσι ώστε να γίνονται προσαρμογές και βελτιώσεις προς όφελος του πολίτη.

1. Πλημμελής Εξέταση Καταγγελίας για Ιατρική Αμέλεια

Ο χειρισμός που τυγχάνουν οι καταγγελίες για ιατρική αμέλεια από το Υπουργείο Υγείας απασχολούσε ανέκαθεν το Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως. Όπως κατ' επανάληψη έχει επισημανθεί ο δικαιοδοτικός νόμος δεν επιτρέπει στον Επίτροπο να κρίνει, να σχολιάσει και/ή να αμφισβητήσει τις εκτιμήσεις, τα πορίσματα και τις επιστημονικές γνωματεύσεις

των ιατρών που άπτονται της ειδικότητας και της πραγματογνωμοσύνης τους. Ως εκ τούτου, σε περιπτώσεις που το Υπουργείο διερευνά τέτοιες καταγγελίες ο Επίτροπος δεν είναι σε θέση να κρίνει την ουσία του πορίσματος του ερευνώντος Λειτουργού, αλλά ούτε και να αμφισβητήσει εν τέλει τις επιστημονικές διαπιστώσεις και τα ευρήματα των εξετάσεων στις οποίες οι θεράποντες ιατροί υπέβαλαν ένα ασθενή. Ωστόσο, ο Επίτροπος μπορεί και είναι σε θέση να αξιολογήσει τον τρόπο, την μέθοδο, την έκταση αλλά και το βάθος στο οποίο έχει προχωρήσει η εξέταση μιας τέτοιας καταγγελίας και να εκτιμήσει την επάρκεια με την οποία η όλη έρευνα έχει διενεργηθεί.

Στην υπόθεση Α/Π 1006/2010 η παραπονούμενη ισχυρίστηκε ότι οι γιατροί της Γυναικολογικής/Μαιευτικής Κλινικής του Νοσοκομείου Αρχ. Μακάριου ΙΙΙ. που την παρακολουθούσαν, την περίοδο της εγκυμοσύνης της και συγκεκριμένα από την 24η έως την 36η εβδομάδα της κύησης, στην Γυναικολογική/Μαιευτική Κλινική του Μακάριου Νοσοκομείου, δεν επέδειξαν την δέουσα σημασία στο βεβαρημένο ιατρικό ιστορικό της, υπήρξαν ιατρικά αμελείς και δεν της παρείχαν την επιβεβλημένη, από ιατρικής άποψης, ιατρονοσηλευτική φροντίδα, με αποτέλεσμα το μωρό που γέννησε με καισαρική τομή να καταλήξει μετά από τρεις ώρες, λόγω ύδρωπα.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Υγείας διέταξε τη διεξαγωγή διοικητικής έρευνας για διαπίστωση των γεγονότων η οποία ολοκληρώθηκε και το πόρισμα της γνωστοποιήθηκε στην Επίτροπο. Εξετάζοντας τα στοιχεία που τέθηκαν ενώπιον της η Επίτροπος σημείωσε κατ' αρχήν ότι η ανάθεση της διοικητικής έρευνας, για μια τόσο σοβαρή υπόθεση, σε ένα και μόνο πρόσωπο και ιδιαίτερα σε γιατρό που δεν κατέχει τη συγκεκριμένη ειδικότητα ενισχύει παρά αμβλύνει το αίσθημα καχυποψίας προς το σύστημα και τους εσωτερικούς μηχανισμούς ελέγχου των πράξεων, αποφάσεων και παραλείψεων του ιατρονοσηλευτικού προσωπικού. Επιπλέον, η Επίτροπος παρατήρησε ότι το πόρισμα δεν είναι ολοκληρωμένο, αφού χωρίς να απαντώνται και να επεξηγούνται κρίσιμης σημασίας ερωτήματα, τα οποία παραθέτει, οι θεράποντες ιατροί απαλλάχτηκαν από τις όποιες ευθύνες.

Η Επίτροπος στην Έκθεση της συστήνει όπως σοβαρές και ιδιάζουσες ιατρικές περιπτώσεις, όπως η παρούσα, θα ήταν ορθότερο να τυγχάνουν διαφορετικού και πιο εξατομικευμένου χειρισμού, ώστε να ελαχιστοποιούνται οι κίνδυνοι που μπορεί να υπάρχουν και να κατοχυρώνεται η συνέπεια και η συνέχεια στην ιατρική παρακολούθηση και στην προσφερόμενη αγωγή. Με τον τρόπο αυτό θα εκπληρώνεται καλύτερα η διάταξη του

άρθρου 4(2) του περί της Κατοχύρωσης και της Προστασίας των Δικαιωμάτων των Ασθενών Νόμου, για το δικαίωμα του ασθενή να του παρέχεται καλής ποιότητας φροντίδα υγείας, την όποια χαρακτηρίζουν τόσο τα υψηλά τεχνικά επίπεδα, όσο και η ανθρώπινη σχέση που αναπτύσσει με τον παροχέα

2. Μη Επιδιόρθωση Ιατρικού Εξοπλισμού - Ταλαιπωρία Ασθενών

Η κωλυσιεργία, η αναβλητικότητα και η απροθυμία ανάληψης πρωτοβουλίας για επίλυση ενός προβλήματος τεχνικής φύσης, εκτός από ταλαιπωρία, μπορεί σε ορισμένες περιπτώσεις να έχει και άλλες σοβαρότερες συνέπειες. Ιδιαίτερα όταν αφορά σε ασθενείς που αναμένουν να υποβληθούν σε σημαντικές για την υγεία τους εξετάσεις. Συγχρόνως, όταν ξοδεύονται λεφτά για ιατρικά μηχανήματα τα οποία τίθενται σε αχρησία νωρίτερα από τον προσδόκιμο χρόνο ζωής τους, χωρίς να μπορούν να διορθωθούν, τότε εγείρονται επιπρόσθετα ερωτήματα που αφορούν στη σωστή και συνετή διαχείριση δημοσίου χρήματος.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα κακής και αναποτελεσματικής διοίκησης αποτελεί η περίπτωση Α/Π 512/2010, όπου λόγω παραλείψεων, απρονοησίας και λανθασμένων χειρισμών κυρίως από πλευράς του Τμήματος Ιατρικών Υπηρεσιών και Υπηρεσιών Δημόσιας Υγείας (Τ.Ι.Υ.Υ.Δ.Υ), τα κατοχυρωμένα δικαιώματα συγκεκριμένης ομάδας ασθενών μιας ολόκληρης Επαρχίας, όπως αυτά προβλέπονται στα άρθρα 4 και 6 του περί της Κατοχύρωσης και της Προστασίας των Δικαιωμάτων των Ασθενών Νόμου, να μην ληφθούν υπόψη και να μην γίνουν σεβαστά.

Συγκεκριμένα, παραπονούμενη ασθενής κατήγγειλε ότι το Υπουργείο Υγείας παρέλειψε να επιδιορθώσει/αντικαταστήσει το μηχάνημα για τη διενέργεια ελέγχου οστεοπόρωσης - μέτρησης οστικής πυκνότητας - του Γενικού Νοσοκομείου Αμμοχώστου το οποίο είχε τεθεί εκτός λειτουργίας με αποτέλεσμα, να μην μπορεί να υποβληθεί σε εξέταση, που ήταν απαραίτητη για τη διάγνωση της κατάστασης της υγείας της.

Από την έρευνα προέκυψε ότι το συγκεκριμένο μηχάνημα τέθηκε εκτός λειτουργίας στις 30 Νοεμβρίου 2009. Το πρόβλημα φαίνεται να προέκυψε από το γεγονός ότι ο Τομέας Προσφορών του Τ.Ι.Υ.Υ.Δ.Υ. και το Τμήμα Ηλεκτρομηχανολογικών Υπηρεσιών (ΤΗΥ) δεν υπέγραψαν συμβόλαιο συντήρησης με την ανάδοχο εταιρεία. Για την παράλειψη αυτή

το Τ.Ι.Υ.Δ.Υ ενημερώθηκε από το 2007, όταν το μηχάνημα υπέστη και πάλι βλάβη και χρειάστηκε να επιδιορθωθεί. Ωστόσο το εν λόγω Τμήμα, όχι μόνο δεν προέβη άμεσα στις αναγκαίες ενέργειες, αλλά αγνόησε, ως φαίνεται, και τις υποδείξεις του Τ.Η.Υ., καθώς και την πρόταση της ανάδοχης εταιρείας, για, εκ των υστέρων, υπογραφή συμβολαίου συντήρησης. Αποτέλεσμα, όταν, τον Νοέμβριο του 2009, το μηχάνημα τέθηκε εκ νέου εκτός λειτουργίας και μάλιστα για μεγάλο χρονικό διάστημα, η ανάδοχος εταιρεία να μην έχει συμβατική υποχρέωση να το επιδιορθώσει. Τελικά, τέλος Νοεμβρίου 2011, στο Γ.Ν. Αμμοχώστου εγκαταστάθηκε, νέο μηχάνημα ωστόσο οι ασθενείς άρχισαν να εξυπηρετούνται ένα μήνα αργότερα, αφού έπρεπε πρώτα να τύχει το προσωπικό ειδικής εκπαίδευσης για εξοικείωση του με το νέο μηχάνημα.

3. Καθυστέρηση Υποβολής Ασθενή σε Εξέταση - Λίστες Αναμονής

Το ζήτημα της υποβολής των ασθενών έγκαιρα σε εξετάσεις συνιστά ένα χρόνιο και βασανιστικό πρόβλημα η επίλυση του οποίου ακόμη αναζητείται. Οι λίστες αναμονής συνεχίζουν και σε ορισμένες περιπτώσεις μεγαλώνουν, με το σύστημα εγγραφής και κατηγοριοποίησης των ασθενών σε ό,τι αφορά το επείγον ή όχι της εξέτασης που πρέπει να υποβληθούν να παραμένει εν πολλοίς αδιευκρίνιστο και αδιαφανές. Πρόκειται για ένα χρόνιο πρόβλημα, το οποίο προϋπήρχε και που με την οικονομική κρίση έχει επιδεινωθεί. Ο σεβασμός των αρχών της χρηστής διοίκησης και η ευλαβική τήρηση των δικαιωμάτων των ασθενών παραμένει ακόμη ζητούμενο ιδιαίτερα σε ένα κρατικό σύστημα παροχής υπηρεσιών υγείας βεβαρημένο, αλλά και ξεπερασμένο στον τρόπο που λειτουργεί.

Στην υπόθεση Α/Π 2025/2011 παραπονούμενος κατήγγειλε την αδικαιολόγητη μετάθεση της εξέτασης του, από Καρδιολόγο του Γενικού Νοσοκομείου Λεμεσού, επτά μήνες μετά από την ημερομηνία που είχε αρχικά προγραμματιστεί. Ο παραπονούμενος ισχυρίστηκε, επίσης, ότι για το πρόβλημα που δημιουργήθηκε υπέβαλε στον Υπουργείο Υγείας καταγγελία, πλην όμως δεν έλαβε, παρά τις διαβεβαιώσεις, καμία απάντηση.

Από την έρευνα η Επίτροπος διαπίστωσε ότι ο παραπονούμενος δεν αντιμετώπιζε σοβαρό πρόβλημα υγείας. Ωστόσο, για προληπτικούς λόγους ακολούθησε την προβλεπόμενη στο νοσοκομείο διαδικασία με σκοπό να εξεταστεί από Καρδιολόγο. Η παραπομπή του για τη σχετική ειδική εξέταση δύο μήνες μετά την ολοκλήρωση των βασικών εξετάσεων του, όπως είχε αρχικά καθοριστεί, μπορούσε να θεωρηθεί εύλογη, αφού ο Παθολόγος ιατρός

που τον εξέτασε δεν εντόπισε οτιδήποτε ανησυχητικό. Κανένα δε ζήτημα, δεν θα δημιουργείτο ακόμη και εάν απαιτείτο μια αλλαγή / μετατόπιση του ραντεβού, εντός λογικών πλαισίων, δεδομένων των δυσκολιών που το Καρδιολογικό Τμήμα αντιμετώπιζε. Σε καμία, όμως, περίπτωση δεν μπορούσε να δικαιολογηθεί η μετατόπιση του ραντεβού του για 7 μήνες αργότερα από την ημερομηνία που είχε καθοριστεί.

Στην υπόθεση Α/Π 1236/2012 παραπονούμενη κατήγγειλε ότι το Τμήμα Νευροφυσιολογίας του Νοσοκομείου Αρχ. Μακάριου ΙΙΙ καθυστέρουσε να ορίσει ραντεβού για εγκεφαλογράφημα στον ανήλικο γιο της, με αποτέλεσμα να αποταθεί στον ιδιωτικό τομέα για να υποβληθεί το παιδί της στην εν λόγω εξέταση. Από την έρευνα προέκυψε ότι το πρόβλημα οφειλόταν στην υποστελέχωση του Τμήματος Νευροφυσιολογίας του ΝΑΜ ΙΙΙ, το οποίο στελεχωνόταν μόνο από ένα Τεχνικό Καταγραφέα Ηλεκτροεγκεφαλογραφημάτων και λειτουργούσε μια φορά την εβδομάδα, κάθε Πέμπτη, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να ανταποκριθεί στις παγκύριες ανάγκες. Η λίστα αναμονής συνεπώς για την συγκεκριμένη εξέταση κατέληξε συνεχώς να μακραίνει και οι ασθενείς να περιμένουν μέχρι και τέσσερις μήνες για να τους οριστεί απλά ραντεβού. Ο Αν. Διευθυντής του Τμήματος Ιατρικών Υπηρεσιών και Υπηρεσιών Δημόσιας Υγείας, αιτιολόγησε το πρόβλημα των μεγάλων λιστών αναμονής που παρατηρούνται στα δημόσια νοσηλευτήρια γενικά, συμπεριλαμβανομένου του Τμήματος Νευροφυσιολογίας του ΝΑΜ ΙΙΙ, στην αύξηση του φόρτου εργασίας στα δημόσια νοσηλευτήρια καθώς και στην παγοποίηση όλων των θέσεων.

Η Επίτροπος εισηγήθηκε όπως το Υπουργείο Υγείας προβεί σε όλες τις αναγκαίες ενέργειες ώστε το συντομότερο δυνατό να πληρωθεί η κενή θέση του Τεχνικού Καταγραφέα Ηλεκτροεγκεφαλογραφημάτων στο Τμήμα Νευροφυσιολογίας του ΝΑΜ ΙΙΙ.

4. Κάλυψη Εξόδων Θεραπείας στον Ιδιωτικό Τομέα

Καταγγελίες που αφορούν στην κάλυψη εξόδων για θεραπεία στην οποία ασθενείς υποβάλλονται είτε στον ιδιωτικό τομέα, είτε στο εξωτερικό απασχολούν συχνά το Γραφείο. Η εμπειρία καταδεικνύει ότι οι πολίτες είναι εξαιρετικά δύσπιστοι σε σχέση με τις αποφάσεις που λαμβάνονται επειδή πιστεύουν ότι αυτές στερούνται αντικειμενικότητας και είναι συχνά ευνοιοκρατικές. Το Σχέδιο Παροχής Οικονομικής Αρωγής για Υπηρεσίες Υγείας που δεν Προσφέρονται στο Δημόσιο Τομέα έχει τροποποιηθεί το 2012, χωρίς, όμως, οι ανησυχίες αυτές να απαμβλυνθούν.

Στην υπόθεση Α/Π 198/2012 παραπονούμενος κατήγγειλε ότι το Υπουργείο Υγείας καθυστέρησε υπερβολικά να εξετάσει αίτηση την οποία υπέβαλε για κάλυψη των εξόδων θεραπείας του στον ιδιωτικό τομέα.

Από την έρευνα προέκυψε ότι το Υπουργείο ενέκρινε το αίτημα του παραπονούμενου για χρηματοδότηση €9.200 και άρχισε τη διαδικασία στον ιδιωτικό τομέα, την οποία, ωστόσο, αναγκάστηκε να διακόψει, όταν ενημερώθηκε από το Υπουργείο ότι η ληφθείσα απόφαση αναστάληκε. Ειδικότερα, ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Υγείας, ενημέρωσε τον παραπονούμενο ότι το Υπουργείο διαπίστωσε ασάφειες στην μέχρι πρόσφατα ισχύουσα διαδικασία και έπρεπε να προβεί σε ενέργειες για τον καθορισμό ειδικού πρωτοκόλλου. Ως εκ τούτου η αίτηση του θα εξεταζόταν από την νεοδιοριζόμενη Ειδική Επιτροπή Οδοντιάτρων και το συντομότερο δυνατό θα τύγχανε σχετικής απάντησης. Κάτι που ωστόσο δεν έγινε ακόμη και μετά που ο παραπονούμενος αποτάθηκε στην Επίτροπο.

Στην Έκθεση της η Επίτροπος επισήμανε ότι η καθυστέρηση στην εξέταση της αίτησης του παραπονούμενου ήταν αδικαιολόγητη και εκτός των ορίων του χρονικού πλαισίου που προβλέπουν οι σχετικοί κανονισμοί. Εισηγήθηκε δε όπως εξεταστεί το ενδεχόμενο τροποποίησης του οικείου Σχεδίου, ώστε η διαδικασία να καταστεί πιο διαφανής και αποτελεσματική, για να αποφεύγονται φαινόμενα κακοδιοίκησης όπως στην παρούσα υπόθεση.

Στην υπόθεση Α/Π 76/2012 παραπονούμενος κατήγγειλε ότι το Υπουργείο Υγείας, με την απόφαση του να απορρίψει το αίτημα του για κάλυψη των εξόδων θεραπείας και νοσηλείας στο εξωτερικό, παραβίαζε βασικές αρχές της χρηστής διοίκησης και της δίκαιης μεταχείρισης με την οποία οι κρατικές υπηρεσίες οφείλουν να αντιμετωπίζουν τους πολίτες.

Από την έρευνα προέκυψε ότι οι γιατροί που τον παρακολουθούσαν, στο Γ.Ν. Λεμεσού τα τελευταία 16 χρόνια, για λόγους που παραμένουν αδιευκρίνιστοι, δεν μπόρεσαν να διαγνώσουν έγκαιρα την πάθηση του και να του παράσχουν την επιβεβλημένη, από ιατρικής άποψης, ιατρονοσηλευτική φροντίδα, με αποτέλεσμα, ο παραπονούμενος να αποταθεί αρχικά στον ιδιωτικό τομέα και στη συνέχεια σε εξειδικευμένο ιατρικό κέντρο στη Γερμανία όπου υπεβλήθη άμεσα σε χειρουργική επέμβαση.

Στην Έκθεση αναφέρθηκε ότι η αίτηση του παραπονούμενου εξετάστηκε με αυστηρή προσήλωση στα κριτήρια που προβλέπει το Σχέδιο, χωρίς να ληφθούν υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περίπτωσης και το όλο ιστορικό, με αποτέλεσμα η αίτηση να απορριφθεί παρά το ότι λόγοι χρηστής διοίκησης, συνηγορούσαν στη θέση, ότι στην περίπτωση του, συνέτρεχαν σοβαροί λόγοι για έγκριση του αιτήματος, στα πλαίσια της διακριτικής ευχέρειας που παρέχει το Σχέδιο στον Υπουργό Υγείας. Συγκεκριμένα επισημάνθηκε ότι η αρμόδια αρχή, όφειλε, κατά την εξέταση και λήψη της απόφασης της, να λάβει υπόψη της ότι ο αιτητής για 16 ολόκληρα χρόνια υποβλήθηκε 24 φορές σε αιματολογικές εξετάσεις στα κρατικά νοσηλευτήρια της Λεμεσού, οι οποίες, έδειχναν πάντα να υπάρχει στο αίμα του υψηλό ποσοστό του ενζύμου "amylase", το οποίο, σε ορισμένες περιπτώσεις, ήταν κατά πολύ υψηλότερο του κανονικού (normal value) και οι ιατροί που τον παρακολουθούσαν, ουδέποτε τον υπέβαλαν σε οποιαδήποτε άλλη εξέταση ή θεραπεία. Εξετάσεις στις οποίες υποβλήθηκε άμεσα ο ασθενής όταν αποτάθηκε σε κλινική του ιδιωτικού τομέα, τα αποτελέσματα των οποίων κατέδειξαν καρκίνο στο πάγκρεας. Τα πιο πάνω επιβεβαιώθηκαν και από τις ιατρικές γνωματεύσεις των γιατρών του πανεπιστημιακού νοσοκομείου στη Γερμανία, όπου μετέβη ο παραπονούμενος, οι οποίοι καταλόγισαν σαφείς και συγκεκριμένες ευθύνες στους γιατρούς των δημόσιων νοσηλευτηρίων στην Κύπρο, που είχαν υπό την ιατρική φροντίδα και επίβλεψη τους τον παραπονούμενο, και τις οποίες το Υπουργείο φαίνεται να παρέλειψε να λάβει υπόψη του.

Η εισήγηση της Επιτρόπου ήταν όπως ο Υπουργός Υγείας, στα πλαίσια της διακριτικής ευχέρειας που του παρέχει το Σχέδιο, εξετάσει μαζί με τον Υπουργό Οικονομικών, εκ νέου το αίτημα του παραπονούμενου για εκ των υστέρων κάλυψη των εξόδων που είχε επωμιστεί, για θεραπεία στο εξωτερικό.

5. Κλινικός Έλεγχος - Δικαιώματα Ασθενών

Η εισήγηση για την εισαγωγή συστήματος Κλινικής Διακυβέρνησης Κλινικού Ελέγχου (Clinical Audit) στα κρατικά νοσηλευτήρια υποβλήθηκε από το Γραφείο και παλαιότερα. Την ανάγκη αυτή αναγνώρισε και τον Μάιο του 2013 και ο Υπουργός Υγείας σε συνέντευξη του σε καθημερινή εφημερίδα κατά την οποία εξέφρασε την πρόθεση να προωθήσει την ετοιμασία σχετικού νομοσχεδίου. Σκοπός μιας τέτοιας καινοτόμας, για τα δεδομένα της Κύπρου, εφαρμογής είναι η συνεχής βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών υγείας μέσα από τον εντοπισμό τυχόν λανθασμένων χειρισμών, διαδικασιών ή πρακτικών. Σε

περίπτωση δε εφαρμογής του Κλινικού Ελέγχου τα παράπονα των πολιτών αντί να απορρίπτονται ως αβάσιμα θα αποτελούν έναυσμα για τη λήψη διορθωτικών μέτρων.

Στην υπόθεση Α/Π 2377/2012 παραπονούμενη ισχυρίστηκε ότι το Τμήμα Ατυχημάτων και Επειγόντων Περιστατικών του Γ. Ν. Λάρνακας, ενήργησε πλημμελώς και δεν έδωσε τη δέουσα σημασία στο πρόβλημα που αντιμετώπιζε το παιδί της με αποτέλεσμα, να μη διαγνώσει ότι είχε κάταγμα στο χέρι.

Από την έρευνα η Επίτροπος κατέληξε στο ότι η αντιμετώπιση του παιδιού από τους γιατρούς, ήταν πλημμελής και επιπόλαιη αφού σε δύο διαδοχικές περιπτώσεις απέτυχαν να εντοπίσουν ότι υπήρχε κάταγμα και να του προσφέρουν την κατάλληλη θεραπεία. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα, το παιδί να ταλαιπωρηθεί η δε εμπιστοσύνη της μητέρας του προς τους γιατρούς του εν λόγω νοσοκομείου να κλονιστεί. Σύμφωνα με την Επίτροπο, αν και το περιστατικό αυτό ήταν λιγότερο σοβαρό σε σχέση με άλλα, εντούτοις ο ατυχής χειρισμός που έτυχε επαναφέρει το θέμα για την ανάγκη υλοποίησης εισήγησης που είχε υποβάλει στο παρελθόν για την εισαγωγή σε όλα τα κρατικά νοσηλευτήρια του Κλινικού Ελέγχου. Ο θεσμός αυτός, αυτοελέγχου και αυτοβελτίωσης, ενεργοποιείται, συνήθως, όταν στις Κλινικές επισυμβούν ή διαπιστωθούν αστοχίες με σκοπό την παρέμβαση και λήψη μέτρων κάλυψης ή διόρθωσης των αδυναμιών και των κενών που υπάρχουν. Σκοπός, η αποφυγή τυχών επαναλήψεων και η πρόληψη χειρότερων καταστάσεων που μπορούν να εκδηλωθούν.

Η Έκθεση υποβλήθηκε στον Αν. Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Υγείας, το Διευθυντή Ιατρικών Υπηρεσιών και Υπηρεσιών Δημόσιας Υγείας και στο Διευθυντή του Γ.Ν. Λάρνακας με την εισήγηση όπως το περιστατικό τους προβληματίσει και προβούν στη λήψη μέτρων αφού, δεδομένου του αυξημένου αριθμού των ασθενών που προσέρχονται στα νοσοκομεία, λόγω της οικονομικής κρίσης, δεν αποκλείεται ανάλογα περιστατικά να ξαναπαρουσιαστούν.

6. Κακοδιοίκηση - Παραβίαση των Αρχών της Χρηστής Διοίκησης

Η προσήλωση και ο σεβασμός στις αρχές της χρηστής διοίκησης, η σωστή μεταχείριση των πολιτών αλλά και η καλή συνεργασία του Υπουργείου Υγείας με το Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως είναι θέματα αλληλένδετα που απασχολούν διαχρονικά.

Χαρακτηριστικές είναι οι υποθέσεις Α/Π 1880/2012 και Α/Π 499/2013 στις οποίες η παραπονούμενη έθεσε θέμα μεταχείρισης και πρόσβασης της σε στοιχεία που αφορούσαν την περίπτωση του γιου της, ο οποίος, μετά από πολυτραυματισμό αν και είχε σταλεί στο εξωτερικό, τελικά απεβίωσε.

Στην Έκθεση της, η Επίτροπος επικεντρώθηκε στο θέμα της παραβίασης του άρθρου 29 του Συντάγματος και των αρχών της χρηστής διοίκησης από μέρους του Υπουργείου Υγείας. Αντί απαντήσεων και εξηγήσεων, βάσει των στοιχείων και των συμπερασμάτων της έρευνας που το Υπουργείο όφειλε να διενεργήσει, σχετικά με τις συνθήκες και τα αίτια του θανάτου του παιδιού της παραπονούμενης, η Επίτροπος διαπίστωσε μια αδικαιολόγητη βραδύτητα από μέρους του Υπουργείου με τους αρμόδιους Λειτουργούς να μην απαντούν επί της ουσίας των όσων η παραπονούμενη είχε θέσει και να την παραπέμπουν αδικαιολόγητα ο ένας στον άλλο. Αποτέλεσμα, ένα χρόνο και πλέον μετά την επιστολή για το πρώτο παράπονο και έξι μήνες μετά που αποστάληκε άλλη για το δεύτερο παράπονο, τόσο η Επίτροπος όσο και η παραπονούμενη να μην μπορούν να λάβουν την πληροφόρηση την οποία είχαν ζητήσει.

Στην προκειμένη περίπτωση, η Επίτροπος κατέληξε ότι είχαν παραβιαστεί οι Συνταγματικές, νομικές και κανονιστικές πρόνοιες που συνθέτουν το πλαίσιο της χρηστής διοίκησης. Γι' αυτό, με σκοπό παρόμοιες πρακτικές να μην επαναληφθούν και η παραπονούμενη να τύχει καλύτερου χειρισμού στην προσπάθειά της να εξασφαλίσει τα στοιχεία και τις πληροφορίες που αναζητεί, σχετικά με την απώλεια του παιδιού της, η Επίτροπος υπέβαλε την Έκθεση της στον Αν. Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Υγείας.

II. Διαμεσολαβητική Δράση

Η παρέμβαση της Επιτρόπου είναι ορισμένες φορές αρκετή από μόνη της ώστε μια διαδικασία που εκκρεμεί ενώπιον ενός τμήματος ή υπηρεσίας του Υπουργείου Υγείας να επιταχυνθεί, ή και ένα αίτημα που εκ παραδρομής ή αδικαιολόγητα αρχικά απορρίφθηκε να εξεταστεί εκ νέου και να ικανοποιηθεί.

Το έτος για το οποίο γίνεται ο απολογισμός δεν καταγράφει ιδιαίτερα άμεσες θετικές αντιδράσεις από μέρους του Υπουργείου γεγονός που, με βάση και τη συνολική εικόνα που παρουσιάζει ο τομέας της υγείας, αφήνει σημαντικά περιθώρια βελτίωσης. Παρά τον περιορισμένο αριθμό ικανοποίησης τέτοιας μορφής παραπόνων ιδιαίτερη αναφορά μπορεί να γίνει στις ακόλουθες περιπτώσεις.

- ▶ Παραπονούμενη (Α/Π 1877/2012) προσέφυγε στην Επίτροπο επειδή αίτημα της για κάλυψη των εξόδων θεραπείας που είχε επωμιστεί, αν και εγκρίθηκε από το Υπουργείο εντούτοις, η διαδικασία για καταβολή του σχετικού ποσού, ύψους €10.875, δεν προχωρούσε. Μερικές εβδομάδες μετά την παρέμβασή της Επιτρόπου το αίτημα της ικανοποιήθηκε.
- ▶ Παραπονούμενος (Α/Π 274/2013) ζήτησε την αγορά καινούργιου προγραμματιστή για τον νευροδιεγερτή που είχε απολέσει, αξίας €2.000. Μετά την επιστολή της Επιτρόπου το Υπουργείο προχώρησε στην ικανοποίηση του αιτήματος του.
- ▶ Ύστερα από εξάμηνη αναβολή στην χειρουργική επέμβαση στην οποία θα υποβάλλονταν ο γιος της, παραπονούμενη (Α/Π 820/2013) προσέφυγε στην Επίτροπο καταγγέλλοντας ότι υπήρχε υπερβολική και αδικαιολόγητη καθυστέρηση γεγονός που ταλαιπωρούσε αχρείαστα το παιδί της. Δύο περίπου εβδομάδες μετά την επιστολή που η Επίτροπος απέστειλε με τηλεομοιότυπο στον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Υγείας, το παιδί υποβλήθηκε στην αναγκαία χειρουργική επέμβαση στο Γ.Ν. Λευκωσίας.

- ▶ Παραπονούμενη (Α/Π 2495/2012), της οποίας το αίτημα για κάλυψη των εξόδων θεραπείας στο εξωτερικό απορρίφθηκε από το Υπουργείο, υποβλήθηκε σε χειρουργική επέμβαση στο Γ.Ν. Λευκωσίας μετά από παρέμβαση της Επιτρόπου με την μετάκληση ειδικού από την Αγγλία.
- ▶ Λειτουργός του Τμήματος Ιατρικών Υπηρεσιών και Υπηρεσιών Δημόσιας Υγείας επικοινωνήσε, μετά την παρέμβαση της Επιτρόπου, με την παραπονούμενη (Α/Π 746/2013) για να την ενημερώσει σχετικά με την παραλαβή και την παράδοση της συσκευής υποστήριξης αναπνοής την οποία ανέμενε για αρκετό καιρό, χωρίς καμία πληροφόρηση.
- ▶ Ο γιος του παραπονούμενου (Α/Π 1910/2012) καθυστέρουσε να υποβληθεί σε εξέταση σε μαγνητικό τομογράφο (MRI) κάτι που τελικά έγινε μετά από επιστολή της Επιτρόπου.

Ζ. ΤΟΜΕΑΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΥΠΑΛΛΗΛΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

Εισαγωγή

Στον Τομέα Παιδείας και Υπαλληλικών Σχέσεων ανήκει η ευθύνη διερεύνησης παραπόνων, αναφορικά τόσο με θέματα παιδείας, όσο και με ζητήματα που εγείρονται λόγω ύπαρξης υπαλληλικής σχέσης, υπό την προϋπόθεση ότι στη σχέση αυτή ο εργοδότης είναι είτε το ίδιο το Κράτος, είτε άλλα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου ή Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Κατά το έτος 2013, δεν έλειψαν τα φαινόμενα κακοδιοίκησης, ούτε και διαφοροποιήθηκαν ουσιαδώς, ως προς τη θεματική τους, σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια. Πολύ θετική εξέλιξη, όμως, θεωρώ πως ήταν το γεγονός πως κατά τη διάρκεια του υπό επισκόπηση έτους δεν παρέστη ανάγκη υποβολής Έκθεσης σε σχέση με οποιοδήποτε θέμα Παιδείας: παράπονα αυτής της φύσεως είτε κρίθηκαν ως αβάσιμα, είτε αντιμετωπίστηκαν στο στάδιο της διερεύνησης, μετά από ανταλλαγή απόψεων και υποβολή εισηγήσεων, σε τηλεφωνικές, κυρίως, επαφές Λειτουργών του Γραφείου μου με λειτουργούς του υπό

αναφορά Υπουργείου. Η πρακτική αυτή, ας σημειωθεί, η οποία ενθαρρύνεται ανεξάρτητα από το ποια είναι η κατά περίπτωση εμπλεκόμενη Υπηρεσία, κρίνεται ως πολύ αποτελεσματική και, ταυτόχρονα, κατά πολύ λιγότερο χρονοβόρα, σε σχέση με την ανταλλαγή αλληλογραφίας και την ετοιμασία και υποβολή Εκθέσεων.

Η Επίτροπος, όπως γίνεται αντιληπτό, δεν παρεμβαίνει, πλέον, μόνο μέσω της υποβολής Εκθέσεων. Υπήρξε, κατά το υπό αναφορά έτος, περίπτωση (Α/Π 650/2013) που, ενώ το παράπονο κατέστη για την παραπονούμενη άνευ αντικειμένου και η οποιαδήποτε τοποθέτηση της Επιτροπής δεν θα είχε για την ίδια οποιοδήποτε πρακτικό αποτέλεσμα, προχώρησα στη διαπίστωση (η οποία κατέληξε να είναι και το ζητούμενο για την παραπονούμενη, για σκοπούς ηθικής δικαίωσής της), πως υπήρχε ασάφεια στο λεκτικό του νόμου που ρύθμιζε την περίπτωση της, καθώς και νομική πλάνη της εμπλεκόμενης Υπηρεσίας που εφάρμοσε το νόμο αυτό. Τόσο η ασάφεια, όσο και η πλάνη αναγνωρίστηκαν, εν τέλει, εκ μέρους του Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού, που με διαβεβαίωσε ότι οι επισημάνσεις της Επιτροπής θα λαμβάνονταν σοβαρά υπόψη κατά την ήδη αρξαμένη διαδικασία τροποποίησης της νομοθεσίας (του περί Συντάξεων Νόμου), στην οποία θα ενσωματωνόταν ο νόμος για τον οποίο έγιναν οι εν λόγω επισημάνσεις (Ν.216(Ι)/2012).

1. Υπαλληλικά Θέματα

1.1 Άδειες Ασθενείας

Την ευκαιρία να αναφερθεί στην υπεροχή του νόμου έναντι των εγκυκλίων είχε η Επίτροπος, με αφορμή τη διερεύνηση παραπόνων (Α/Π 1187/2012 και Α/Π 1188/2012) που υπέβαλαν υπάλληλοι του Οργανισμού Νεολαίας, οι οποίες, ενώ είχαν παρουσιάσει ιατρικά πιστοποιητικά, προκειμένου να δικαιολογήσουν την απουσία τους από την εργασία τους, χρεώθηκαν, τελικά με άδεια απουσίας, αφού κρίθηκε ότι δεν συμμορφώθηκαν με τις πρόνοιες σχετικής εγκυκλίου του Οργανισμού, που καθόριζε τον τρόπο υποβολής των ιατρικών πιστοποιητικών.

Η Επίτροπος ανέφερε ότι δεν αμφισβητείται πως ο εμπλεκόμενος Οργανισμός είχε το δικαίωμα να εκδώσει Εγκυκλίους, με τις οποίες να ρυθμίζεται το δικαίωμα των υπαλλήλων του σε άδεια ασθενείας, ωστόσο, στο ερώτημα κατά πόσον μπορούν οι Εγκύκλιοι να

περιορίζουν το δικαίωμα αυτό καθ'οιονδήποτε τρόπο, στην έκταση που ο νόμος το έχει παραχωρήσει, η απάντηση είναι αρνητική. Ενώ, δηλαδή, όπως σημειώθηκε, ο οποιοσδήποτε Οργανισμός δεν στερείται την εξουσία να καθορίσει με Εγκύκλιο την υποχρέωση των μελών του προσωπικού να υποβάλλουν με συγκεκριμένο τρόπο και κατά συγκεκριμένο χρόνο τα πιστοποιητικά ασθενείας τους, η μη συμμόρφωση στην υποχρέωση αυτή δεν μπορεί να συνεπάγεται απώλεια του δικαιώματος σε άδεια ασθενείας, αφού η νομοθεσία που παραχώρησε το δικαίωμα αυτό δεν προβλέπει κάτι τέτοιο. Μόνο ως μη συμμόρφωση σε εσωτερικές Εγκυκλίους υποδείχθηκε ότι θα μπορούσε να αντιμετωπιστεί η περίπτωση (δηλαδή από πειθαρχικής απόψεως, οπότε και θα έπρεπε να ακολουθηθεί η εκ του νόμου προβλεπόμενη διαδικασία) και όχι ως λόγος απώλειας του συγκεκριμένου δικαιώματος.

Ο εμπλεκόμενος Οργανισμός αποφάσισε να αποδεχθεί, εν τέλει, τα πιστοποιητικά ασθενείας των υπαλλήλων του και να τις πιστώσει με τις μέρες άδειας απουσίας, με τις οποίες τις είχε χρεώσει, αυτό δε, εκτός από μια θετική εξέλιξη αναφορικά με τα πρόσωπα των παραπονουμένων, συνιστά ταυτόχρονα, ένδειξη σεβασμού στα δικαιώματα των εργαζομένων.

Εξίσου ενδιαφέρουσα ήταν και η περίπτωση καθηγητή Μέσης Εκπαίδευσης (Α/Π 921/2013), ο οποίος ζήτησε άδεια απουσίας μίας ημέρας, λόγω ασθένειας του παιδιού του, που πιστοποιείτο από παιδίατρο, η αίτησή του, όμως, ουσιαστικά απερρίφθη, αφού «εγκρίθηκε» άδεια απουσίας χωρίς απολαβές, ενώ σχετικό αίτημα δεν είχε υποβληθεί.

Το παράπονο ήταν μια καλή αφορμή, αλλά και ευκαιρία, για να διευκρινιστεί το καθεστώς που διέπει το δικαίωμα των εκπαιδευτικών στη λήψη άδειας, αφού το αρμόδιο Υπουργείο, όταν έκρινε ότι μια αίτηση για άδεια έπρεπε να απορριφθεί, με δεδομένο και το ότι η σχετική απόφασή του λαμβάνεται τις περισσότερες φορές αφού ο εκπαιδευτικός έχει ήδη απουσιάσει από το καθήκον, «ενέκρινε» άδεια απουσίας άνευ απολαβών. Αυτό συνέβαινε, παρόλο που ο εκπαιδευτικός δεν είχε ζητήσει κάτι τέτοιο.

Στην Έκθεση έγινε αναφορά στο δικαίωμα των εκπαιδευτικών να λαμβάνουν άδεια απουσίας (με πλήρεις απολαβές) μέχρι δώδεκα μέρες κατά σχολικό έτος, για σοβαρούς προσωπικούς ή οικογενειακούς λόγους, που εγκρίνονται από την Αρμόδια Αρχή, η οποία μάλιστα, έχει προβεί και στην έκδοση Εγκυκλίου, με την οποία ενδεικτικά εξειδικεύει τους λόγους αυτούς. Το αίτημα των εκπαιδευτικών, με το οποίο κάνουν χρήση του

δικαιώματος τους αυτού, συνεπώς, μπορεί να εγκριθεί ή να απορριφθεί από την Αρμόδια Αρχή, σε καμία, όμως, περίπτωση δεν είναι δυνατόν, όπως τονίστηκε στην Έκθεση, να «εγκρίνεται» μη υποβληθέν αίτημα, όπως για παράδειγμα «έγκριση» αιτήματος για λήψη άδειας απουσίας χωρίς απολαβές, το οποίο μόνο στη βάση συγκεκριμένου Κανονισμού και υπό τις προϋποθέσεις που αυτός προβλέπει θα μπορούσε να παραχωρηθεί.

Στην προκειμένη περίπτωση, το αίτημα του παραπονούμενου είχε απορριφθεί χωρίς επαρκή αιτιολογία, ενώ του παραχωρήθηκε άδεια απουσίας χωρίς απολαβές. Η ένσταση που υπέβαλε στη συνέχεια, επίσης απερρίφθη χωρίς αιτιολογία. Ήταν, γι' αυτό, που με ιδιαίτερη ικανοποίηση πληροφορήθηκα ότι, μετά την υποβολή της Έκθεσης, όχι μόνο το αίτημα του παραπονούμενου επανεξετάστηκε και εγκρίθηκε, αλλά, επιπλέον, ότι το εμπλεκόμενο Υπουργείο αποφάσισε να επανεξετάσει τη διαδικασία έγκρισης αιτημάτων άδειας με απολαβές και χωρίς απολαβές, ώστε να συνάδει με τις υποδείξεις της Έκθεσης. Ακόμα, ότι θα ενημερώσει του Διευθυντές των Σχολείων και θα προβεί σε αλλαγές στα σχετικά έντυπα, ώστε να αποφευχθούν παρόμοια περιστατικά στο μέλλον.

1.2 Προαγωγές

Η μη αναδρομική προαγωγή μέλους της Αστυνομίας ήταν επίσης η αφορμή και η ευκαιρία για σημαντικές διευκρινήσεις και τοποθετήσεις, εκ μέρους της Επιτρόπου, αναφορικά τόσο με τις πρόνοιες του περί της απαγόρευσης πλήρωσης κενών θέσεων στο Δημόσιο και στον ευρύτερο Δημόσιο Τομέα (Ειδικές Διατάξεις) Νόμου του 2013 (Ν.21(Ι)/2013), όσο και με την υποχρέωση συμμόρφωσης κάθε Αρχής και οργάνου στο δεδικασμένο (Α/Π 1119/2013).

Αντικείμενο του παραπόνου ήταν ο ισχυρισμός του παραπονούμενου, μέλους του εξειδικευμένου προσωπικού της Αστυνομίας και κατόχου θέσης Κυβερνήτη Αστυνομικών Ακάτων στη Λιμενική και Ναυτική Αστυνομία, πως, παρόλο που συνάδελφοι του, υπό τις ίδιες ακριβώς με εκείνον προϋποθέσεις και με τα ίδια ακριβώς προσόντα, προήχθησαν αναδρομικά στο βαθμό αυτό, αφού πρώτα πέτυχαν ακύρωση, μέσω Ανωτάτου Δικαστηρίου, της απόφασης του Αρχηγού να μην τους προαγάγει από τις 19 Απριλίου 2010, για το λόγο που ο παραπονούμενος δεν προήχθη, η εξέλιξη της δικής του περίπτωσης δεν ήταν αυτή. Τη μόνη διαφορά ανάμεσά τους, από άποψη πραγματικών περιστατικών και νομικών δεδομένων, ήταν η θέση του παραπονούμενου πως συνιστούσε το γεγονός

ότι ο ίδιος δεν κατέφυγε στο Ανώτατο Δικαστήριο. Παρόλ'αυτά, με δεδομένα ότι ήταν ίδια η νομική βάση επί της οποίας εδράστηκε η κατ'αρχήν μη προαγωγή όλων των υπό αναφορά μελών της Αστυνομίας, καθώς και του ότι, σύμφωνα με τον παραπονούμενο, η ερμηνεία που δόθηκε από πλευράς Αστυνομίας στην νομική αυτή βάση κρίθηκε, εν τω μεταξύ, από το Ανώτατο Δικαστήριο εσφαλμένη, αποτελώντας, έτσι, δεδικασμένο, αυτό το δεδικασμένο δημιουργούσε στον Αρχηγό Αστυνομίας την υποχρέωση να αποφασίσει και τη δική του αναδρομική προαγωγή, όπως έπραξε και στην περίπτωση των προσφυγόντων στο Ανώτατο Δικαστήριο μελών.

Διαπιστώθηκε ότι η άρνηση του Αρχηγού Αστυνομίας να ικανοποιήσει το αίτημα του παραπονούμενου εδράζεται αφ' ενός στην ερμηνεία που έδιδε στο παρελθόν και εξακολουθούσε, μέχρι και την εξέταση του παραπόνου, να δίδει σε συγκεκριμένο Κανονισμό [Καν. 4(1)(β)] των περί Αστυνομίας (Προαγωγές Εξειδικευμένων Μελών) Κανονισμών], αφ'ετέρου σε σχετική Γνωμάτευση του Γενικού Εισαγγελέα ότι το θέμα προαγωγής του παραπονούμενου δεν μπορεί, εν πάση περιπτώσει, να εξεταστεί, αφού (από τις 18 Απριλίου 2013) τέθηκε σε ισχύ ο Νόμος 21(Ι)/2013.

Σε σχέση με τη θέση σε ισχύ του πιο πάνω αναφερόμενου νόμου, επισημάνθηκε πως αυτός απαγορεύει την πλήρωση οποιασδήποτε κενής θέσης στο δημόσιο και ευρύτερο δημόσιο τομέα. Σύμφωνα με τον Καν. 3(1) των περί Αστυνομίας (Προαγωγές Εξειδικευμένων Μελών) Κανονισμούς του 2006 (Κ.Δ.Π. 191/2006) οι θέσεις Αστυφύλακα, Λοχία, Υπαστυνόμου, Ανώτερου Υπαστυνόμου και Αστυνόμου Β' των εξειδικευμένων μελών της Αστυνομίας είναι συνδυασμένες. Αυτό, όπως επισημάνθηκε, σημαίνει ότι η ανέλιξη από τη μια θέση στην άλλη γίνεται χωρίς να υπάρχει κενή θέση, εφόσον συντρέχουν οι εκ του νόμου προβλεπόμενες προϋποθέσεις, χωρίς, έτσι, να βρίσκει εφαρμογή ο υπό αναφορά νόμος.

Προχωρώντας, η Επίτροπος επισήμανε πως, η ερμηνεία που εξακολουθεί να δίδει ο Αρχηγός Αστυνομίας στην πρόνοια του Καν. 4(1)(β) έχει κριθεί από το Ανώτατο Δικαστήριο (Υποθ. Αρ. 1310/2009) ως εσφαλμένη, παρόλο που αυτός είχε ακολουθήσει σχετική Γνωμάτευση του Γενικού Εισαγγελέα, η κρίση, δε, αυτή του Ανωτάτου Δικαστηρίου έχει κριθεί, από το ίδιο Δικαστήριο, ότι αποτελεί δεδικασμένο (Υποθ. Αρ. 874/2010, 875/2010, 876/2010, 878/2010). Αυτό, όπως τονίστηκε, σημαίνει (και αφού πρόκειται περί Ακυρωτικών Αποφάσεων) ότι αποτελεί δεδικασμένο πως η ερμηνεία που δίδει ο Αρχηγός Αστυνομίας στον υπό αναφορά Κανονισμό είναι εσφαλμένη και πως, ανεξάρτητα από του

ποιου μέλους της Αστυνομίας εξετάζεται θέμα προαγωγής (δηλαδή προσφυγόντας στη Δικαιοσύνη ή μη), ο Αρχηγός δεν δικαιούται να διατηρεί την εσφαλμένη αυτή άποψη, αφού, σε τέτοια περίπτωση, παραβιάζει το δεδικασμένο.

Ενόψει των πιο πάνω, έγινε εισήγηση για επανεξέταση του θέματος της αναδρομικής (από 19 Απριλίου 2010) προαγωγής του παραπονούμενου στο βαθμό του Υπαστυνόμου, το συντομότερο δυνατόν, τόσο για λόγους τήρησης των αρχών της νομιμότητας, της ίσης μεταχείρισης και της χρηστής διοίκησης, όσο και για σκοπούς συμμόρφωσης με το δεδικασμένο. Αποτελεί, όπως αναφέρθηκε, πρόνοια των ίδιων των Κανονισμών [Καν. 4(2)] ότι ο Αρχηγός προβαίνει στις προαγωγές στους βαθμούς της συνδυασμένης θέσης εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις, εκτός αν θεωρήσει ότι (το μέλος) είναι ακατάλληλος να ανταποκριθεί ικανοποιητικά στα καθήκοντα του επόμενου βαθμού.

1.3 Πειθαρχικά θέματα

Τα πειθαρχικά θέματα αποτέλεσαν, αριθμητικά, ένα σημαντικό μέρος του συνόλου των παραπόνων με τα οποία ασχολήθηκε ο Τομέας κατά το υπό επισκόπηση έτος. Το θέμα της είτε μη διερεύνησης καταγγελιών, είτε διερεύνησής τους κατά μη νόμιμο τρόπο, πριν την επιβολή πειθαρχικών ποινών, ήταν κυρίαρχο, χωρίς, βεβαίως, τα άλλα ζητήματα πειθαρχικής φύσης να ήταν ήσσονος σημασίας.

Στην Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου (Α/Π 236/2012), ενώ, όπως αναφέρθηκε, υποβλήθηκε καταγγελία κατά υπαλλήλου και ενώ διεξήχθη πειθαρχική έρευνα εναντίον του, η οποία οδήγησε στην επιβολή της πειθαρχικής ποινής της αυστηρής επίπληξης, στον παραπονούμενο ποτέ δεν αναφέρθηκε ότι διεξήγετο πειθαρχική έρευνα εναντίον του, ούτε του δόθηκε η ευκαιρία να υπερασπιστεί τον εαυτό του κατά τον τρόπο που θα τον υπερασπίζετο αν γνώριζε κάτι τέτοιο. Η παράβαση των κανόνων της χρηστής διοίκησης ήταν, στην προκειμένη περίπτωση, προφανής, όπως και η παράβαση των προνοιών της οικείας νομοθεσίας.

Γι' αυτό έγινε η εισήγηση όπως ο Γενικός Διευθυντής της Αρχής προχωρήσει σε ανάκληση της απόφασης επιβολής της επιβληθείσας πειθαρχικής ποινής και, στην περίπτωση που πράγματι υποβλήθηκε γραπτή καταγγελία κατά του παραπονούμενου, να προχωρήσει σε άσκηση πειθαρχικής δίωξής του για το συγκεκριμένο συμβάν, ακολουθώντας

τη νενομισμένη διαδικασία. Υποδείχθηκε πως το τελευταίο ισχύει και για οποιαδήποτε άλλη περίπτωση πειθαρχικής φύσεως έχει να αντιμετωπίσει, στο παρόν ή στο μέλλον (και αναφορικά με οποιοδήποτε υπάλληλο) η εμπλεκόμενη Αρχή. Σε αντίθετη περίπτωση οι αποφάσεις της θα είναι τρωτές.

Το απογοητευτικό, πάντως, στην παρούσα περίπτωση είναι πως, από πλευράς εμπλεκόμενης Αρχής, τόσο κατά το στάδιο της διερεύνησης, όσο και μετά την υποβολή της Έκθεσης, προβλήθηκε ότι δεν διεξήχθη πειθαρχική έρευνα κατά του υπαλλήλου και δεν επιβλήθηκε οποιαδήποτε πειθαρχική ποινή εναντίον του. Αυτά, παρόλο που μέσα από την Έκθεση έχει αποδειχθεί το αντίθετο, γεγονός που δεν αφήνει μεγάλα περιθώρια ελπίδας ότι την Αρχή θα απασχολήσει σοβαρά η ανάγκη να τηρούνται οι αρχές της νομιμότητας και της χρηστής διοίκησης σε περίπτωση που εξετάζονται πειθαρχικής φύσης θέματα.

Παρόμοια ήταν τα περιστατικά και η αντιμετώπιση υπαλλήλου του Δήμου Γεροσκήπου, όπως επίσης και τα συμπεράσματα της υποβληθείσας Έκθεσης (Α/Π 918/2013). Στην περίπτωση αυτή, το Μάρτιο του 2013 η παραπονούμενη επισκέφθηκε το γραφείο του Δημάρχου και επέδειξε προς αυτόν συμπεριφορά η οποία, κατά τον ίδιο, ήταν προκλητική και απαράδεκτη, αφού αυτή ύψωσε τον τόνο της φωνής της στον υπέρτατο βαθμό και προέβη σε απρεπείς χειρονομίες.

Η οικεία νομοθεσία προβλέπει ότι σε μια τέτοια περίπτωση, όταν, δηλαδή, υποπέσει στην αντίληψη του Δημάρχου η πιθανότητα δημοτικός υπάλληλος να έχει διαπράξει κάποιο από τα πειθαρχικά παραπτώματα που αναγράφονται στο Μέρος Ι του πρώτου Πίνακα, αυτός οφείλει να μεριμνήσει αμέσως όπως διεξαχθεί ενδοτμηματική έρευνα, κατά τον τρόπο που θα ορίσει ο ίδιος, ενώ στη συνέχεια, με βάση τον Καν. 68, προχωρεί σε εκδίκαση της υπόθεσης.

Στην προκειμένη περίπτωση ενδοτμηματική έρευνα δεν διεξήχθη πριν την επιβολή ποινής στην παραπονούμενη από το Δήμαρχο, ούτε και εκδίκαση της υπόθεσης προέκυψε ότι έγινε. Η ποινή της επίπληξης της επεβλήθη την ίδια ημέρα κατά την οποία η παραπονούμενη φέρεται να επέδειξε απρεπή συμπεριφορά, χωρίς αυτή να πληροφορηθεί ότι εξετάζεται η πιθανότητα να έχει διαπράξει οποιοδήποτε πειθαρχικό αδίκημα, χωρίς να της δοθεί η ευκαιρία να προβάλει τις θέσεις και/ή να καλέσει μάρτυρες υπεράσπισης της και χωρίς, γενικά, να έχει ακολουθηθεί οποιαδήποτε διαδικασία προσομοιάζουσα με

συνοπτική ποινική διαδικασία, όπως ο Καν. 67(3) της Κ.Δ.Π. 71/2000 προβλέπει. Απλώς, μετά την επιβολή της ποινής, κατά το μήνα Μάιο 2013, ορίστηκε ερευνών λειτουργός, ο οποίος διενήργησε σχετική έρευνα.

Με τη νομιμότητα της διαδικασίας της διερεύνησης δεν ασχολήθηκε η Επίτροπος, αφού αυτό που είχε σημασία στην προκειμένη περίπτωση ήταν πως η επιβολή πειθαρχικής ποινής στην παραπονούμενη προηγήθηκε της διενέργειας οποιασδήποτε έρευνας. Το γεγονός αυτό, τονίστηκε, καθιστά τη διοικητική απόφαση της επιβολής της πειθαρχικής ποινής πάσχουσα, χωρίς δυνατότητα θεραπείας με την εκ των υστέρων διενέργεια έρευνας.

Έγινε εισήγηση όπως ο Δήμαρχος προχωρήσει σε ανάκληση της απόφασης επιβολής της πειθαρχικής ποινής της επίπληξης στην παραπονούμενη και, στην περίπτωση που επιθυμεί να προχωρήσει σε άσκηση πειθαρχικής δίωξής της, για το συγκεκριμένο συμβάν, να ακολουθήσει τη νενομισμένη διαδικασία, όπως θα πρέπει, όπως υποδείχθηκε, να γίνεται και σε οποιαδήποτε άλλη περίπτωση πειθαρχικής φύσεως που έχει να αντιμετωπίσει, στον παρόν ή στο μέλλον (και αναφορικά με οποιοδήποτε δημοτικό υπάλληλο) ο εμπλεκόμενος Δήμος. Σε αντίθετη περίπτωση οι αποφάσεις του θα είναι τρωτές.

Η παραπονούμενη με πληροφόρησε ότι δεν επιθυμούσε την εκ μέρους μου παρακολούθηση της συμμόρφωσης του εμπλεκόμενου Δήμου στην Έκθεση, γι' αυτό και δεν προχώρησα σε κάτι τέτοιο.

Ενδιαφέρουσα ήταν και μία άλλη περίπτωση παραπόνου της οποίας το αντικείμενο ήταν πειθαρχικής φύσεως (Α/Π 510/2013). Συγκεκριμένα, το Φεβρουάριο του 2012 καταγγέλθηκε στην Επιτροπή Δημόσιας Υπηρεσίας ότι συγκεκριμένος ιατρικός λειτουργός ασκεί ιδιωτικά το επάγγελμα του ιατρού, σε συγκεκριμένο ιδιωτικό νοσοκομείο. Το θέμα τέθηκε σε γνώση του Διευθυντή Ιατρικών Υπηρεσιών και Υπηρεσιών Δημόσιας Υγείας, ο οποίος ζήτησε τη διερεύνησή του, ορίζοντας ερευνώσα λειτουργό. Η τελευταία προχώρησε σε σχετική έρευνα του θέματος και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ο καταγγεληθείς δεν είχε προβεί σε οποιαδήποτε ενέργεια που αντιβαίνει «στη νομοθεσία της Δημόσιας Υπηρεσίας».

Η κατάληξη σε συμπέρασμα, μετά τη διενέργεια μιας έρευνας, είπε η Επίτροπος συνιστά την ουσιαστική κρίση του ερευνήσαντος οργάνου, επί της οποίας έλεγχος, κατ' αρχήν, δεν χωρεί, εκτός και αν, στη διαδικασία της έρευνας έχει εμφοιλοχωρήσει πραγματική ή

νομική πλάνη ή κατάχρηση εξουσίας, ή το πόρισμα, αυτό καθ' αυτό, δεν αποτελεί το λογικό συμπέρασμα των ευρημάτων της έρευνας. Στην προκειμένη περίπτωση, η διερεύνηση της καταγγελίας κρίθηκε ότι δεν ήταν επαρκής, αφού περιορίστηκε στο τι άκουσε κάποιες φορές η ερευνήσασα λειτουργός (τα οποία, πάντως, επιβεβαίωσε ο καταγγελλθείς), καθώς και σε τι ανέφερε ο Διευθυντής του ιδιωτικού νοσοκομείου, στο οποίο ο καταγγελλθείς φέρεται να ασκούσε ιδιωτικά ιατρική. Ο παραπονούμενος, για παράδειγμα, του οποίου, η επαγγελματική στέγη είναι ακριβώς δίπλα από το υπό αναφορά ιδιωτικό νοσοκομείο και, άρα, μπορούσε να έχει καλή γνώση των όσων κατάγγειλε, δεν κλήθηκε να στοιχειοθετήσει τις καταγγελίες του.

Ακόμα, όμως, και με αυτά τα δεδομένα, από όσα στην έκθεση της ερευνήσασας λειτουργού αναφέρονται, προέκυψε ότι, τουλάχιστον μέχρι ενός χρονικού σημείου, ο καταγγελλθείς ασκούσε ιδιωτικά ιατρική επ' αμοιβή. Αυτό, στην περίπτωση δημόσιου υπαλλήλου, τότε μόνο επιτρέπεται, όπως τονίστηκε, αν προηγουμένως αυτός έχει εξασφαλίσει σχετική προς τούτο άδεια. Σε αντίθετη περίπτωση, ο ίδιος διαπράττει πειθαρχικό παράπτωμα, κάτι που δεν προέκυψε ότι απασχόλησε την ερευνήσασα λειτουργό. Η ίδια προχώρησε απλώς, στην εξαγωγή συμπεράσματος περί μη παρανόμων ενεργειών του καταγγελλθέντος, συμπέρασμα που δεν δικαιολογείται ούτε και από τα δικά της ευρήματα.

Έγινε εισήγηση να διερευνηθεί εκ νέου η καταγγελία του παραπονούμενου, με τον ορισμό, σε σύντομο χρόνο, άλλου ερευνώντος λειτουργού, ο οποίος και θα πρέπει να ακολουθήσει τις πρόνοιες της ισχύουσας νομοθεσίας για επιτέλεση του έργου του, ενώ αναμενόταν ότι το πόρισμα της έρευνας που θα διεξήγето θα μου αποστέλλετο.

Η έκθεση κρίθηκε σκόπιμο να κοινοποιηθεί στο Διευθυντή Ιατρικών Υπηρεσιών και Υπηρεσιών Δημόσιας Υγείας, τον οποίο πληροφόρησα ότι ο παραπονούμενος έφερε σε γνώση μου πως ο καταγγελλθείς εξακολουθεί να ασκεί ιδιωτική ιατρική, παρόλη την εναντίον του διενεργηθείσα έρευνα. Ανέφερα, ακόμα, πως κατείχα απόδειξη είσπραξης χρημάτων από τον καταγγελλθέντα, για παροχή ιατρικών υπηρεσιών σε ασθενή και πως ήταν στη διάθεσή του, εφόσον το επιθυμούσε. Ωστόσο, όχι μόνο η εν λόγω απόδειξη δε μου ζητήθηκε, αλλά ούτε και οποιαδήποτε πρόοδος έχει μέχρι στιγμής σημειωθεί στο θέμα του ορισμού ερευνώντος λειτουργού, αφού, το μόνο το οποίο τέθηκε υπόψη μου είναι πως αυτός που ορίστηκε ως τέτοιος για συγκεκριμένους λόγους, που δε μου γνωστοποιήθηκαν, αρνήθηκε να αποδεχθεί τον ορισμό αυτό.

Την έλλειψη ανασταλτικού αποτελέσματος της έφεσης, που ασκείται κατά Αποφάσεως του Ανωτάτου Δικαστηρίου, ανέδειξε Έκθεση της Επιτρόπου, που υποβλήθηκε αναφορικά με την άρνηση Κοινοτικού Συμβουλίου να παραχωρήσει συνταξιοδοτικά δικαιώματα στη σύζυγο απολυθέντος υπαλλήλου του (Α/Π 1023/2013). Το εμπλεκόμενο Κοινοτικό Συμβούλιο αρνείται να προβεί στην εν λόγω παραχώρηση, επικαλούμενο την εκκρεμοδικία που υπάρχει, σε σχέση με έφεση που άσκησε ο απολυθείς υπάλληλος κατά της Απόφασης του Ανωτάτου Δικαστηρίου, η οποία επικύρωσε την απόφαση απόλυσής του.

Έγινε εισήγηση όπως το Κοινοτικό Συμβούλιο προχωρήσει στην καταβολή στην παραπονούμενη των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων της, όπως η νομοθεσία προβλέπει, συμμορφούμενο, έτσι, και στη σχετική Απόφαση του Δικαστηρίου.

Η μη διερεύνηση καταγγελίας κατά διαιτολόγου, από το Συμβούλιο εγγραφής Επιστημόνων Τροφίμων, Τεχνολόγων Τροφίμων και Διαιτολόγων, για την πιθανότητα αυτή να είχε διαπράξει πειθαρχικά αδικήματα, ήταν το αντικείμενο παραπόνου (Α/Π 640/2010) κατά του εν λόγω Συμβουλίου. Αυτό που διαπιστώθηκε ήταν η προσπάθεια εκ μέρους του Συμβουλίου να αποφύγει την εξέταση της καταγγελίας, αφού, κατ' αρχάς, πληροφόρησε τόσο τον παραπονούμενο όσο και την Επίτροπο ότι η καταγγελία εξετάστηκε, χωρίς να προκύψει οτιδήποτε κατά της καταγγελθείσας (πληροφορία που ήταν ανυπόστατη) και, στη συνέχεια, ότι η καταγγελία δεν εξετάστηκε αφού αυτή στρεφόταν κατά της Αντιπροέδρου του Συμβουλίου, ως τέτοιας, και όχι κατά οποιουδήποτε διαιτολόγου, οπότε και μόνο θα είχε πειθαρχική εξουσία επ' αυτού το Συμβούλιο.

Η Επίτροπος κατέρριψε τις πιο πάνω θέσεις και προφάσεις, υποδεικνύοντας ότι η καταγγελία υποβλήθηκε κατά διαιτολόγου, που τύγχανε, μεν, να είναι και η Αντιπρόεδρος του Συμβουλίου, η ιδιότητά της, όμως, αυτή όχι μόνο δεν εμπόδιζε, αλλά ούτε και απάλλασσε το Συμβούλιο από την υποχρέωσή του να ασκήσει επ' αυτής πειθαρχικό έλεγχο, διερευνώντας τις εναντίον της καταγγελίες.

Το Συμβούλιο συμμορφώθηκε με τις εισηγήσεις της Επιτρόπου και προχώρησε στη διερεύνηση των καταγγελιών του παραπονούμενου. Ωστόσο, σημαντικό στην προκειμένη περίπτωση ήταν και το ότι δόθηκε στην Επίτροπο η ευκαιρία να επαναλάβει όσα από το έτος 2011 ανέφερε στο εμπλεκόμενο Συμβούλιο, αναφορικά με την απόφασή του να θεωρεί τους επιστήμονες διατροφολόγους ως υποκατηγορία των διαιτολόγων. Η απόφαση

αυτή, όπως τονίστηκε, είναι αυθαίρετη, αφού στερείται οποιουδήποτε νομοθετικού ερείσματος. Το Συμβούλιο κλήθηκε, με την Έκθεση, να μελετήσει τις σχετικές θέσεις της Επιτρόπου οι οποίες επανειλημμένα του είχαν διαβιβαστεί (και που, πάντως, ποτέ δεν τις κατέρριψε ή έστω, τις αντιμετώπισε) και να διαφοροποιήσει τη στάση που τηρεί επί του ζητήματος, η οποία συνιστά παράνομη και κατά το δοκούν δράση.

1.4 Αξιολογήσεις

Η μη νόμιμη συγκρότηση της ομάδας αξιολόγησης των υπαλλήλων Υπηρεσιών, συνιστά λόγο παρανομίας της έκθεσης αξιολόγησής τους. Αυτό αναδείχθηκε μέσα από εξέταση παραπόνου (Α/Π 2367/2012) υπαλλήλου της Αρχής Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού, του οποίου η ομάδα αξιολόγησης για το έτος 2011 είχε συγκροτηθεί κατά παράβαση της οικείας νομοθεσίας. Με δεδομένο όμως, ότι οι προβλέψεις της εν λόγω νομοθεσίας εξαντλούνται στο δικαίωμα ένστασης επί της έκθεσης αξιολόγησης, χωρίς να προβλέπεται δυνατότητα επανεξέτασης του θέματος μετά από απόρριψη ένστασης (όπως στην προκειμένη περίπτωση), η μόνη εισήγηση που έγινε σχετικά, ήταν η καταχώρηση της Έκθεσης στον προσωπικό φάκελο του παραπονούμενου, ενώ, παράλληλα επιστήθηκε η προσοχή της εμπλεκόμενης Αρχής στην υποχρέωσή της να σέβεται και να τηρεί την αρχή της νομιμότητας σε κάθε διαδικασία αξιολόγησης.

1.5 Μετακινήσεις

Την υποχρέωση των αρμοδίων οργάνων να διερευνούν τις όποιες καταγγελίες εναντίον υπαλλήλων κατά το νενομισμένο τρόπο, να μην προβαίνουν στη λήψη μέτρων πειθαρχικής φύσεως πριν την κατάληξη σε συμπέρασμα περί ενοχής τους, καθώς και την υποχρέωσή τους να ακούουν τους υπαλλήλους τόσο στα πλαίσια πειθαρχικής διαδικασίας, όσο και όταν, για συγκεκριμένους λόγους, εκφράσουν τέτοια επιθυμία, ανέδειξε η διερεύνηση παραπόνου νοσηλευτικού λειτουργού κατά του Υπουργείου Υγείας (Α/Π 1008/2013).

Στην περίπτωση αυτή προέκυψε ότι υποβλήθηκε γραπτή ανώνυμη καταγγελία εναντίον της υπαλλήλου, της οποίας, μάλιστα, αποσπάσματα της αναγνώστηκαν, δεν της γνωστοποιήθηκε, όμως, ποτέ ότι διερευνάτο οτιδήποτε εναντίον της. Αντ' αυτού, μετά τη λήψη της εν λόγω καταγγελίας, η παραπονούμενη μετακινήθηκε σε τμήμα του νοσοκομείου άλλο από

αυτό στο οποίο μέχρι τότε υπηρετούσε, ενώ ορισθείσα με το Διευθυντή Νοσηλευτικών Υπηρεσιών συνάντησή της, που θα είχε ως αντικείμενο την ενημέρωσή του από την παραπονούμενη για τα πιο πάνω, ματαιώθηκε, με τη ρητή δήλωση ότι αυτός δεν επιθυμούσε να την δεχθεί.

Από πλευράς του Υπουργείου, το μόνο το οποίο τέθηκε υπόψη μου είναι πως δεν διεξήχθη οποιαδήποτε έρευνα κατά της παραπονούμενης και πως η μετακίνησή της έγινε για υπηρεσιακούς και μόνο λόγους, από το όργανο που είχε αρμοδιότητα για κάτι τέτοιο.

Με την έκθεση εκφράστηκε ο έντονος προβληματισμός μου για το γεγονός ότι το εμπλεκόμενο Υπουργείο απέφυγε να με πληροφορήσει για το κατά πόσον υπεβλήθη ή όχι καταγγελία κατά της παραπονούμενης, καθώς και, δεδομένης της υποχρέωσης της εκάστοτε Αρμόδιας Αρχής να διερευνά τις καταγγελίες πειθαρχικής φύσεως κατά υπαλλήλων της, τους λόγους που δεν προχώρησε σε κάτι τέτοιο. Επισημάνθηκε, επίσης, ότι το δικαίωμα του οικείου προϊστάμενου για μετακίνηση μελών του προσωπικού δεν μπορεί να ασκείται καταχρηστικά ή κατά μη λογικά επιτρεπτό τρόπο.

1.6 Προσλήψεις

Η πρακτική που ακολουθείται στη διαδικασία πρόσληψης στη Δημόσια Υπηρεσία συζύγων Ελλαδιτών Αξιωματικών που υπηρετούν στην Εθνική Φρουρά και στην ΕΛ.ΔΥ.Κ. ήταν το αντικείμενο παραπόνου κατά του Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού (Α/Π 2512/2012). Παράπονα αυτού του περιεχομένου δεν ήταν η πρώτη φορά που υποβλήθηκαν στο Γραφείο μου.

Αυτό που διαπιστώθηκε ήταν πως το Υπουργικό Συμβούλιο είχε εγκρίνει την υπό προϋποθέσεις πρόσληψη στη Δημόσια Υπηρεσία συζύγων Ελλαδιτών Αξιωματικών, ορίζοντας ότι οι σύζυγοι Ελλαδιτών Υπαξιωματικών θα μπορούσαν να προσληφθούν στη Δημόσια Υπηρεσία, υπό την προϋπόθεση ότι αυτές κατέχουν τα απαραίτητα προσόντα και ότι παραμένουν κενές θέσεις μετά την πρόσληψη των συζύγων Ελλαδιτών Αξιωματικών. Οι σύζυγοι των Ανθυπασπιστών, αποτελούντων ενδιάμεση βαθμίδα μεταξύ Αξιωματικών και Υπαξιωματικών, δεν περιλαμβάνονται στις δικαιούχους έκτακτης πρόσληψης στη Δημόσια Υπηρεσία. Ωστόσο, το Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού, σε μια προσπάθεια να δώσει την ευκαιρία έκτακτης πρόσληψης σε όσο το δυνατό μεγαλύτερο αριθμό

ενδιαφερομένων και μετά από διαβεβαίωση της ΕΛ.ΔΥ.Κ. ότι ο βαθμός των Ανθυπασιστών δεν ενέπιπτε στους Υπαξιωματικούς, αποφάσισε, κατόπιν διαβουλεύσεων με την ΕΛ.ΔΥ.Κ., την ένταξη των Ανθυπασιστών στο βαθμό των Αξιωματικών και την τοποθέτηση των συζύγων τους στον ίδιο κατάλογο πρόσληψης με τις συζύγους Αξιωματικών.

Κρίθηκε πως η ακολουθούμενη πρακτική του Τμήματος εξομοιώνει, ουσιαστικά, τους Ανθυπασιστές με τους Αξιωματικούς, ενώ στερείται νομικής βάσης, αφού αντιβαίνει στις σχετικές αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου, στις οποίες δεν υπάρχει οποιαδήποτε αναφορά/πρόνοια για τους Ανθυπασιστές. Έγινε, συναφώς εισήγηση για επανεξέταση της πρακτικής αυτής.

Το μη ανέλεγκτο της κρίσης της κατά περίπτωση αρμόδιας Επιτροπής πρόσληψης προσωπικού, με βάση τον περί της Διαδικασίας Πρόσληψης Εργοδοτούμενων Καθορισμένης Διάρκειας στη Δημόσια Υπηρεσία Νόμο (Ν.25(Ι)/2011), αναφορικά με τον καθορισμό των προσόντων των υποψηφίων για τέτοια πρόσληψη, ανέδειξε η Έκθεση που υποβλήθηκε μετά τη διερεύνηση παραπόνου υποψηφίου για τις θέσεις ιατρικού λειτουργού 1ης τάξης, για τη διετία 2013-2014 (Α/Π 819/2013).

Όπως επισημάνθηκε, τα κριτήρια αξιολόγησης των υποψηφίων που ανακοινώθηκαν για την υπό αναφορά διετία διαφοροποιήθηκαν σε σχέση με αυτά της διετίας 2011-2011-2012, γι' αυτό δεν δόθηκαν οποιοδήποτε ειδικοί και συγκεκριμένοι λόγοι εκ μέρους του εμπλεκόμενου Υπουργείου. Αυτό, δηλαδή η τακτική διαφοροποίησης των κριτηρίων αξιολόγησης κάθε φορά που ανακοινώνονται ανάγκες, χωρίς την παροχή συγκεκριμένων λόγων που να δικαιολογούν τη διαφοροποίηση αυτή, ευλόγως, σημειώθηκε, εγείρει ερωτήματα και αντιμετωπίζεται καχύποπτα, καταστάσεις που δεν είναι εις πίστη οποιουδήποτε διοικητικού οργάνου.

Έγινε εισήγηση για επανεξέταση της τακτικής αυτής.

1.7 Άσκηση καθηκόντων

Το δικαίωμα των δημοσίων υπαλλήλων να ασκούν τα καθήκοντα που προβλέπονται στο Σχέδιο Υπηρεσίας της θέσης που κατέχουν, καθώς και η υποχρέωση των Αρμοδίων Αρχών να εξετάζουν καταγγελίες πειθαρχικής φύσεως κατά υπαλλήλων τους ήταν το αντικείμενο δύο παραπόνων κατά του Υπουργείου Εξωτερικών (Α/Π 1706/2012 και Α/Π 423/2013).

Στην προκειμένη περίπτωση, αυτό που έκανε το έργο μου δύσκολο ήταν το γεγονός πως, ουσιαστικά, το εμπλεκόμενο Υπουργείο ουδέποτε τοποθετήθηκε γραπτά και επίσημα σε σχέση με τους ισχυρισμούς του παραπονούμενου. Έτσι, στην Έκθεση επισημάνθηκε πως, στην περίπτωση που αυτό είχε την άποψη ότι οι ισχυρισμοί του παραπονούμενου περί στέρησής του από το δικαίωμα άσκησης των καθηκόντων του, δεν ευσταθούσαν, θα έπρεπε να δοθούν συγκεκριμένες απαντήσεις στον ίδιο για τα θέματα που ήγειρε, από τις οποίες να προκύπτει ότι όντως οι ισχυρισμοί του δεν ευσταθούσαν (και, άρα, ότι το Υπουργείο τηρεί τις πρόνοιες της ισχύουσας νομοθεσίας). Σε αντίθετη περίπτωση, το εμπλεκόμενο Υπουργείο όφειλε να προχωρήσει σε ανάθεση εκείνων των καθηκόντων που προβλέπονται από το Σχέδιο Υπηρεσίας της θέσης που ο παραπονούμενος κατέχει. Περαιτέρω, να εξετάσει, ως οφείλει, με βάση και τις πρόνοιες του περί Δημόσιας Υπηρεσίας Νόμου, τις καταγγελίες στις οποίες είχε προβεί εναντίον δημοσίων υπαλλήλων.

Η. ΤΟΜΕΑΣ ΣΧΕΣΕΩΝ ΚΡΑΤΟΥΣ - ΠΟΛΙΤΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

Εισαγωγή

Ο τομέας αυτός λειτουργεί με δύο, κυρίως, άξονες ελέγχου. Συγκεκριμένα στον πρώτο άξονα εμπίπτουν θέματα που αφορούν στον τρόπο λειτουργίας των Δημόσιων Υπηρεσιών, ενώ στο δεύτερο άξονα εμπίπτουν ζητήματα και/ή προβλήματα, τα οποία γεννώνται από την καθημερινή επαφή των πολιτών με το διοικητικό μηχανισμό και αφορούν είτε στην εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας, είτε στη μη ορθή αντιμετώπιση των πολιτών. Στον τομέα αυτό εμπίπτουν επίσης και τα θέματα που αφορούν τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας.

Σχέδιο Παροχής Ειδικής Χορηγίας

Το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε, στις 18 Μαρτίου 2011, την υιοθέτηση και εφαρμογή του Σχεδίου Χορήγησης Ειδικής Χορηγίας σε Νοικοκυριά με Χαμηλά Εισοδήματα Εργαζομένων και Μακροχρόνια Ανέργων. Δικαιούχοι της ειδικής χορηγίας ήσαν νοικοκυριά εργαζομένων με χαμηλά εισοδήματα ή/και μακροχρόνια ανέργων, που διαβιούν κάτω από το όριο της φτώχειας και έχουν τουλάχιστον 5 χρόνια συνεχή νόμιμη διαμονή, πριν από την ημερομηνία υποβολής της αίτησης, στις περιοχές που βρίσκονται κάτω από τον έλεγχο της Κυπριακής Δημοκρατίας. Κατά την έρευνα που έγινε, διαπιστώθηκε, ότι

οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας ζήτησαν από τους αιτητές, οι οποίοι ήσαν υπήκοοι τρίτων χωρών, να παρουσιάσουν το πιστοποιητικό μόνιμης διαμονής (MEU3) που αφορά ευρωπαίους πολίτες, με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί σύγχυση σε σχέση με το πιστοποιητικό που τους αφορούσε, και επιπρόσθετα, οι ενδιαφερόμενοι να ταλαιπωρηθούν, αφού ούτε οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας, αλλά ούτε και το Τμήμα Αρχείου Πληθυσμού ήταν σε θέση να τους ενημερώσουν έγκαιρα και πριν από τη λήξη της προθεσμίας, για υποβολή των αιτήσεων. Ενδεικτικό της κατάστασης που δημιουργήθηκε, αποτελεί το γεγονός ότι από τις 18,881 αιτήσεις που εγκρίθηκαν οι 15,874 αφορούσαν κύριους πολίτες και μόνο οι 7 αιτήσεις αφορούσαν αλλοδαπούς. Στη σχετική Έκθεση που υποβλήθηκε, έγινε εισήγηση για επανεξέταση της υπόθεσης και έγιναν συστάσεις ώστε να μην επαναληφθούν στο μέλλον, οι ίδιες παραλήψεις. (Α/Π 167/11, Α/Π 274/12)

Αποκοπή Υπερπληρωμής

- ▶ Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει ο τρόπος χειρισμού που έτυχε οικογένεια, λήπτες δημόσιου βοηθήματος, από τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας, σε σχέση με την απόφασή τους για αποκοπή υπερπληρωμής που δημιουργήθηκε, καθαρά, από λάθη των αρμοδίων λειτουργών, από το ποσό του δημοσίου βοηθήματος που ελάμβανε η οικογένεια. Συγκεκριμένα οι ΥΚΕ διαπίστωσαν, μετά από πάροδο τριών χρόνων, ότι δεν υπολόγισαν ορθά το ποσό που παρείχαν στη συγκεκριμένη οικογένεια, με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί υπερπληρωμή. Το ενδιαφέρον εστιάζεται στο γεγονός ότι, ενώ ο λήπτης του βοηθήματος παρουσίασε έγκαιρα, όλα τα στοιχεία που του ζητήθηκαν, εντούτοις, οι ΥΚΕ αποφάσισαν, παρά το γεγονός ότι το λάθος οφειλόταν αποκλειστικά σε αυτούς, να αποκόπτουν μέρος από το ποσό του μηνιαίου βοηθήματος, για εξόφληση της υπερπληρωμής. Έγινε εισήγηση όπως τερματισθεί άμεσα η αποκοπή του συγκεκριμένου ποσού και να επιστραφεί στην οικογένεια, το ποσό που συνολικά απεκόπη μέχρι τότε. (Α/Π 258/13)
- ▶ Υπερπληρωμή διαπίστωσαν οι ΥΚΕ και στην περίπτωση ασθενή με χρόνια Μυελογενή Λευχαιμία, λήπτη επιδόματος αναπηρίας, που οφειλόταν αποκλειστικά σε παραλείψεις λειτουργών των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας, αφού ο σχετικός φάκελος παρέμεινε σε αδράνεια για τρία χρόνια, χωρίς να τύχει επανεξέτασης και αξιολόγησης, παρά το γεγονός ότι ο παραπονούμενος παρείχε, έγκαιρα, όλα

τα ζητηθέντα στοιχεία. Κρίθηκε δε, ότι η αναζήτηση εκ μέρους των ΥΚΕ οποιουδήποτε ποσού από τον παραπονούμενο, για κάλυψη της υπερπληρωμής, δεν έβρισκε έρεισμα στο νόμο. (Α/Π 2597/12)

- Η αναζήτηση υπερπληρωμής ήταν η αιτία για την υποβολή και του συγκεκριμένου παραπόνου, που αφορούσε τόσο τον καθορισμό, όσο και τον τρόπο υπολογισμού της. Συγκεκριμένα η παραπονούμενη, η οποία είναι λήπτρια δημόσιου βοηθήματος συμβίωσης, περιστασιακά, με άτομο το οποίο ήταν επίσης άπορο, καθ'ότι ήταν άνεργος. Όταν η υπηρεσία ενημερώθηκε για τη συμβίωση αποφάσισε, αρχικά, τη διακοπή της παροχής του δημοσίου βοηθήματος. Στη συνέχεια, και αφότου ενέκρινε τη συνέχιση της παροχής του, η υπηρεσία έκρινε, ότι δημιουργήθηκε υπερπληρωμή ύψους €9,968.38, λόγω συμβίωσης. Το ποσό αυτό κλήθηκε η παραπονούμενη να το αποπληρώσει, με μηνιαίες αποκοπές από το δημόσιο βοήθημα που ελάμβανε.
- Από την έρευνα που έγινε, διαπιστώθηκε ότι, ενώ η υπηρεσία ήταν σε θέση να βασιστεί και να υπολογίσει την περίοδο συμβίωσης, έχοντας συγκεκριμένα στοιχεία στην κατοχή της, καταχωρημένα στο διοικητικό φάκελο της παραπονούμενης, εντούτοις, επέλεξε τον αυθαίρετο και κατά προσέγγιση υπολογισμό, βασιζόμενη σε γενικές και αόριστες αναφορές της παραπονούμενης. Στην Έκθεση που υποβλήθηκε ασκήθηκε κριτική και για τον τρόπο υπολογισμού του οφειλόμενου ποσού, αφού δεν προηγήθηκε, από την υπηρεσία, έλεγχος και αξιολόγηση των οικονομικών δεδομένων και των δύο προσώπων που συμβίωναν, ώστε να διαπιστωθεί κατά πόσο υπήρχαν επαρκείς πόροι για κάλυψη των βασικών αναγκών και των δύο. Έγινε εισήγηση για επανεξέταση και επανεκτίμησης των δεδομένων. (Α/Π 58/12)

Πιο κάτω αναφέρονται ενδεικτικά, θέματα τα οποία επιλύθηκαν άμεσα, είτε με τηλεφωνική παρέμβαση είτε με επιτόπου επίσκεψη στα γραφεία των εμπλεκόμενων υπηρεσιών.

- Παιδιά διαζευγμένου ζευγαριού, τα οποία διέμεναν με τη μητέρα τους, κάτω από άθλιες συνθήκες διαβίωσης, εξασφάλισαν, μετά από παρέμβαση του Γραφείου μας, σε συνεργασία με τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας και άλλους αρμόδιους φορείς, καλύτερες συνθήκες διαβίωσης, λήψη δημοσίων βοηθημάτων και παράλληλα, ανευρέθη εργασία στη μητέρα.

- ▶ Μετά από παρέμβαση του Γραφείου μας εγκρίθηκε αίτημα, προς τον Φορέα Ισότιμης Κατανομής Βαρών, για επιδότηση, από το Φορέα, τόκων δανείου, που προτίθετο να εξασφαλίσει ο παραπονούμενος από τράπεζα στη Νορβηγία, η οποία πρόσφερε στον παραπονούμενο, χαμηλότερο επιτόκιο από ότι η κυπριακές τράπεζες.
- ▶ Το Τμήμα Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης ολοκλήρωσε, μετά από πολλούς μήνες καθυστέρηση, και μετά από παρέμβαση του Γραφείου μας, τη διαδικασία αλλαγής των στοιχείων στο πιστοποιητικό γέννησης της κόρης του παραπονούμενου.
- ▶ Αίτημα συνταξιούχου υπαλλήλου του Κ.Ο.Τ., μόνιμου κατοίκου εξωτερικού, για δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη εγκρίθηκε, μετά από παρέμβαση του Γραφείου μας, για σκοπούς ίσης μεταχείρισης με τους συναδέλφους του, συνταξιούχους, που διαμένουν στην Κύπρο.
- ▶ Μετά από παρέμβαση μας, λήφθηκαν μέτρα για πάταξη της πειρατείας στις προσφερόμενες υπηρεσίες ταξί, σε σύσκεψη που έγινε μεταξύ της Αρχής Αδειών και του Αρχηγού Αστυνομίας.
- ▶ Το Τμήμα Οδικών Μεταφορών εξέδωσε, μετά από παρέμβασή μας και αφού είχε ήδη σημειωθεί πολύμηνη καθυστέρηση, κυπριακή άδεια οδήγησης στον παραπονούμενο, σε αντικατάσταση της προηγούμενης που είχε εξασφαλίσει από το Ηνωμένο Βασίλειο και είχε λήξει.
- ▶ Οικογένεια η οποία συγκέντρωνε υψηλούς λογαριασμούς κατανάλωσης ηλεκτρικού ρεύματος, τους οποίους αδυνατούσε να πληρώσει, καθοδηγήθηκε, σε συνεργασία με την Α.Η.Κ. να προχωρήσει σε ενέργειες για μείωση της κατανάλωσης και εξεύρεση τρόπων αποπληρωμής του χρέους της, καθώς επίσης παραπέμφθηκαν στην Υπηρεσία Ενέργειας του Υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, στα πλαίσια του Σχεδίου Εγκατάστασης Φωτοβολταϊκών Συστημάτων.
- ▶ Μετά από παρέμβαση του Γραφείου μας, πρώην λήπτης δημοσίου βοηθήματος, ανίκανος για εργασία, με βάση σχετικά ιατρικά πιστοποιητικά, επανατοποθετήθηκε στο σχετικό κατάλογο ληπτών δημοσίου βοηθήματος.

- ▶ Καταβλήθηκαν αναδρομικά, όλα τα δικαιώματα σε δημόσιο βοήθημα, στην παραπονούμενη, μετά από επαναξιολόγηση της περίπτωσης της.
- ▶ Μετά από παρέμβασή μας, εξετάστηκε και εγκρίθηκε, αριθμός αιτήσεων για παροχή δημοσίου βοηθήματος, η αξιολόγηση των οποίων καθυστέρησε.
- ▶ Μετά από την παρέμβασή μας επανατοποθετήθηκε στους καταλόγους ληπτών δημοσίου βοηθήματος ο παραπονούμενος, ο οποίος μετακόμισε από τη Λευκωσία στη Λάρνακα και του δόθηκαν αναδρομικά και όλα τα δικαιώματα του που δεν είχε, μέχρι τότε, λάβει.
- ▶ Επανεγκριση, μετά από παρέμβασή μας, της παροχής δημοσίου βοηθήματος για κάλυψη των εξόδων αλλοδαπής φροντίστριας που παρείχε υπηρεσίες στην παραπονούμενη.
- ▶ Μετά από παρέμβασή μας αυξήθηκαν οι ώρες παροχής κατ' οίκον φροντίδας σε υπέργηρη αιτήτρια, με προβλήματα κινητικότητας.
- ▶ Μετά από παρέμβασή μας, εγκρίθηκε αίτημα παροχής οικονομικής βοήθειας για κάλυψη εξόδων παροχής κατ' οίκον φροντίδας σε ανάπηρο άτομο.
- ▶ Μετά από παρέμβασή μας τερματίστηκε η αποκοπή ποσού, από το δημόσιο βοήθημα που λάμβανε ανάπηρο άτομο, για κάλυψη υπερπληρωμής και αποφασίστηκε η διαγραφή της υπερπληρωμής, αφού κρίθηκε πως η όλη διαδικασία ήταν παράνομη.
- ▶ Απαντήθηκαν, μετά από παρέμβασή μας, επιστολές προς διάφορες υπηρεσίες, οι οποίες παρέμεναν για μεγάλο χρονικό διάστημα αναπάντητες.

V. ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΘΕΜΑΤΩΝ ΣΤΗ ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ

Υ. ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΘΕΜΑΤΩΝ ΣΤΗ ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ

Κάθε χρόνο, η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Θεσμών Αξιών και Επιτρόπου Διοικήσεως προσκαλεί την Επίτροπο να παρουσιάσει την Ετήσια Έκθεσή της για το προηγούμενο έτος. Επιπρόσθετα, οι Κοινοβουλευτικές Επιτροπές, μετά από προγραμματισμό συζήτησης για Έκθεση της Επιτρόπου, προσκαλούν την τελευταία να παρουσιάσει τις θέσεις της και καλούν τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες να παραθέσουν τα μέτρα τα οποία έλαβαν για υλοποίηση των εισηγήσεων ή των συστάσεών της. Τέλος, η Επίτροπος προσκαλείται να παραστεί σε συνεδριάσεις Κοινοβουλευτικών Επιτροπών για να εκφράσει τις απόψεις σε σχέση με πρόνοιες νομοθεσιών ή θεμάτων που σχετίζονται με τις αρμοδιότητές της.

Κατά τη διάρκεια του έτους 2013, η Επίτροπος ή μέλη του προσωπικού του Γραφείου, συμμετείχαν στις ακόλουθες συνεδριάσεις των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών:

Κοινοβουλευτική Επιτροπή Θεσμών, Αξιών και Επιτρόπου Διοικήσεως

8 Οκτωβρίου 2013 - συμμετοχή στη συνεδρίαση για συζήτηση των θεμάτων: α) εκσυγχρονισμός της δημόσιας διοίκησης - εξυπηρέτηση του πολίτη και β) η ανάγκη θεσμοθέτησης κριτηρίων αναφορικά με αποσπάσεις. Μεταθέσεις, προαγωγές στη δημόσια υπηρεσία.

22 Οκτωβρίου 2013 - συμμετοχή στη συνεδρίαση για συζήτηση του θέματος: ο θεσμικός ρόλος των ιατροσυμβουλίων, το νομοθετικό πλαίσιο που διέπει τη σύσταση και τη λειτουργία τους και η πιθανή ανάγκη βελτίωσής του.

Κοινοβουλευτική Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Ίσων Ευκαιριών Μεταξύ Ανδρών και Γυναικών

11 Μαρτίου 2013 - συμμετοχή στη συνεδρίαση για συζήτηση των θεμάτων: α) η βελτίωση της συμμετοχής γυναικών στην πολιτική ζωή και στα κέντρα λήψης αποφάσεων, β) ενημέρωση για τους θεσμούς του ΟΗΕ που αφορούν την ισότητα των φύλων και οι πρόσφατες αλλαγές και γ) οι ίσες ευκαιρίες μεταξύ ανδρών και γυναικών και η ενσωμάτωση της διάστασης των φύλων στην ανάπτυξη και αξιοποίηση των ανθρωπίνων πόρων στις επιχειρήσεις της Κύπρου.

3 Ιουνίου 2013 - επίσκεψη στους χώρους κράτησης της Μεννόγεια.

14 Οκτωβρίου και 25 Νοεμβρίου 2013 - συμμετοχή στη συνεδρίαση για συζήτηση του θέματος: η ανάγκη υπογραφής και κύρωσης της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης.

21 Οκτωβρίου και 4 Νοεμβρίου 2013 - συμμετοχή στη συνεδρίαση για συζήτηση του θέματος: ενημέρωση από το Υπουργείο Εσωτερικών για τα πορίσματα της πρόσφατης έκθεσης εμπειρογνομόνων για την εμπορία προσώπων (GRETA) και πιθανές ενέργειες που προτίθεται να κάνει το Υπουργείο για να καλυφθούν τα όποια κενά παρουσιάζονται στην έκθεση.

4 Νοεμβρίου 2013 - τοποθέτηση της Επιτρόπου Διοικήσεως ως Εθνικής Ανεξάρτητης Αρχής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αναφορικά με το πλαίσιο πρόληψης και καταπολέμησης της εμπορίας προσώπων στην Κύπρο.

Κοινοβουλευτική Επιτροπή Παιδείας

29 Οκτωβρίου 2013 - συμμετοχή στη συνεδρίαση για συζήτηση της πρότασης νόμου που φέρει τον τίτλο ο περί Κοινοτικών Σχολείων Μέσης Εκπαιδεύσεως, όπως τροποποιήθηκε με τα άρθρα 3(2) και 4 του περί Μεταβιβάσεως της Ασκήσεως των Αρμοδιοτήτων της Ελληνικής Κοινοτικής Συνελεύσεως και της Ιδρύσεως του Υπουργείου Παιδείας Νόμου, (Τροποποιητικός) Νόμος του 2013.

Κοινοβουλευτική Επιτροπή Νομικών

25 Σεπτεμβρίου 2013 - συμμετοχή στη συνεδρίαση για συζήτηση α) της πρότασης νόμου που φέρει τον τίτλο ο περί Ποινικού Κώδικα (Τροποποιητικός) (Αρ. 4) Νόμος του 2012 και β) του θέματος: εποπτεία των παιδόφιλων στην Κύπρο μετά την αποφυλάκισή τους.

Κοινοβουλευτική Επιτροπή Περιβάλλοντος

8 Μαρτίου 2013 - συμμετοχή στη συνεδρίαση για συζήτηση των επιπτώσεων της λειτουργίας βιομηχανικών μονάδων στο περιβάλλον της κοινότητας Πέρα Χωρίου Νήσου.

Κοινοβουλευτική Επιτροπή Υγείας

31η Οκτωβρίου 2013 - συμμετοχή στη συνεδρίαση για συζήτηση του θέματος: ενημέρωση της Επιτροπής για την εφαρμογή της Νομοθεσίας για την Κατοχύρωση και την Προστασία των Δικαιωμάτων των Ασθενών.

Κοινοβουλευτική Επιτροπή Εσωτερικών

13 Ιουνίου 2013 - συμμετοχή στη συνεδρίαση για συζήτηση του νομοσχεδίου που φέρει τον τίτλο ο περί Ευρωπαϊκής Πρωτοβουλίας Πολιτών Νόμος του 2013.

**VI. ΑΛΛΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΚΑΙ
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ**

VI. ΑΛΛΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

1. Εισαγωγή

Το Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, πέραν από την άσκηση των αρμοδιοτήτων του, επικεντρώνει ιδιαίτερα την προσοχή του σε συνέδρια, διαλέξεις, εκδηλώσεις και εκπαιδευτικά σεμινάρια, που διοργανώνονται στην Κύπρο και τα εξωτερικό και δίνουν τη δυνατότητα ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του κοινού, σε σχέση με τα θέματα χρηστής διοίκησης και ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ο Επίτροπος Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, στα πλαίσια της συνεργασίας του με άλλους εθνικούς Διαμεσολαβητές (Ombudsman) και με τον Ευρωπαϊό Διαμεσολαβητή, συμμετέχει στο Διεθνές Ινστιτούτο Ombudsman (International Ombudsman Institute), στο Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Ombudsman (European Ombudsman Institute) και στο Μεσογειακό Οργανισμό Ombudsman (Association of Mediterranean Ombudsmen), που αποσκοπούν στην προώθηση και ενδυνάμωση του έργου του Ombudsman και στην ανταλλαγή γνώσεων, εμπειριών και καλών πρακτικών, μέσω συναντήσεων, όπου συζητούνται γενικά, αλλά και εξειδικευμένα θέματα, που σχετίζονται με την όλη εργασία των Ombudsman.

2. Συμμετοχή σε εκδηλώσεις/δραστηριότητες στην Κύπρο

Η Επίτροπος Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Λειτουργοί του Γραφείου, έλαβαν μέρος σε συνέδρια, διαλέξεις, εκδηλώσεις και εκπαιδευτικά σεμινάρια, που έγιναν στην Κύπρο, και είχαν σχέση με το ρόλο του Επιτρόπου Διοικήσεως.

Σημειώνονται, ενδεικτικά, οι πιο κάτω ομιλίες της Επιτρόπου Διοικήσεως:

- Στην ημερίδα που συνδιοργανώθηκε από το Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως υπό την ιδιότητα του ως Ανεξάρτητης Αρχής Προώθησης Δικαιωμάτων ΑμεΑ και την Κυπριακή Συνομοσπονδία Οργανώσεων Αναπήρων (ΚΥ.Σ.Ο.Α.), στις 25 Ιουνίου 2013, με θέμα «η μετάβαση από το ιατρικό στο κοινωνικό μοντέλο αναπηρίας».

- Στην ημερίδα που συνδιοργανώθηκε από τον Κυπριακό Οργανισμό Τυποποίησης και την Κυπριακή Συνομοσπονδία Οργανώσεων Αναπήρων (ΚΥ.Σ.Ο.Α.), στις 18 Οκτωβρίου 2013, με θέμα «Προσβασιμότητα Ατόμων με Αναπηρίες - Διεθνή και Ευρωπαϊκά Πρότυπα».
- Στο Παγκύπριο Συνέδριο που διοργάνωσε η Συμβουλευτική Επιτροπή Πρόληψης & Καταπολέμησης της Βίας στην Οικογένεια στις 5 Νοεμβρίου 2013, με θέμα «ο ρόλος του Επιτρόπου Διοικήσεως στα θέματα βίας στην οικογένεια».

Το Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως σε συνεργασία με το Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού και την Κυπριακή Ακαδημία Δημόσιας Διοίκησης διοργάνωσαν τρία εργαστήρια για την προώθηση του «Οδηγού Συμπεριφοράς και Δεοντολογίας Δημοσίων Υπαλλήλων». Στα εν λόγω εργαστήρια συμμετείχαν δύο εκπρόσωποι Υπουργείων/Τμημάτων/Υπηρεσιών. Στόχοι των εργαστηρίων ήταν, αφενός, να γνωρίσουν και να κατανοήσουν οι συμμετέχοντες το περιεχόμενο του Οδηγού και, αφετέρου, να προβληματιστούν για τους τρόπους προώθησης του Οδηγού στους Οργανισμούς/Υπηρεσίες τους.

3. Συμμετοχή σε διεθνείς συναντήσεις

- Η Επίτροπος Διοικήσεως και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων και ο Ανώτερος Λειτουργός του Γραφείου κ. Γιώργος Κρασσάς συμμετείχαν στην 7η Συνάντηση Ombudsmen της Μεσογείου, που έγινε στο Αμμάν της Ιορδανίας, στις 9 -12 Ιουνίου 2013. Το θέμα της Συνάντησης ήταν "Towards a better treatment of complaints against the administration". Το Ινστιτούτο αποτελεί μία πλατφόρμα συνεργασίας των γραφείων Ombudsmen της Νότιας Ευρώπης και της Βόρειας Αφρικής.
- Στις 15-17 Σεπτεμβρίου 2013, ο Ανώτερος Λειτουργός κ. Γιώργος Π. Κρασσάς, συμμετείχε στο 9ο Σεμινάριο του Ευρωπαϊκού Δικτύου Ombudsmen που έγινε στο Δουβλίνο. Το θέμα του Σεμιναρίου ήταν "Good administration and the rights of citizens in a time of austerity".

- ▶ Η Λειτουργός του Γραφείου κα. Κατερίνα Χαρίτου, συμμετείχε ως ομιλήτρια στο 4ο Φόρουμ Εργασίας για τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Αμεα, στις 24 και 25 Οκτωβρίου 2013, στις Βρυξέλλες. Το θέμα της ομιλίας ήταν “The experience of the Cyprus Independent Authority for the Promotion of Rights of pwd in the area of protection”. Διοργανωτής του Φόρουμ ήταν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

4. Επιμόρφωση προσωπικού

- ▶ Κατά τη διάρκεια του 2013, η Επίτροπος Διοικήσεως και οι Λειτουργοί του Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως συμμετείχαν στο Συγχρηματοδοτούμενο από τη Ευρωπαϊκή Ένωση, Έργο με τίτλο «πρόγραμμα εκπαίδευσης για στρατηγική, ηγετική και διευθυντική ανάπτυξη της Δημόσιας Υπηρεσίας», το οποίο διοργανώθηκε από τη Κυπριακή Ακαδημία Δημόσιας Διοίκησης. Γενικός στόχος του έργου είναι η ενίσχυση της στρατηγικής, διοικητικής και ηγετικής ικανότητας της Κυπριακής Δημόσιας Υπηρεσίας, μέσω παροχής στους οργανισμούς και στα στελέχη της, καινοτόμων υπηρεσιών μάθησης και επί τόπου στήριξης για εφαρμογή της μάθησης στη πράξη.
- ▶ Κατά τους μήνες Οκτώβριο και Νοέμβριο του 2013, διοργανώθηκαν τριήμερα εργαστήρια με συμμετοχή του προσωπικού του Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως με θέμα «Αποτελεσματική Επικοινωνία & Χειρισμός Δύσκολων Περιπτώσεων». Κύριοι στόχοι του εργαστηρίου ήταν να δώσει την ευκαιρία στους συμμετέχοντες:
 - Να αναγνωρίσουν και να μπορούν να καταλαβαίνουν τους δύσκολους ανθρώπους
 - Να ασκήσουν αποτελεσματικές πρακτικές διαχείρισης του εαυτού τους
 - Να αναπτύξουν συναισθηματική ικανότητα για τη διαχείριση δύσκολων ανθρώπων
 - Να μάθουν στρατηγικές χειρισμού διαφορετικών τύπων δύσκολων ανθρώπων

VII. ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΓΡΑΦΕΙΟΥ

VII. ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΓΡΑΦΕΙΟΥ

Από τις 17 Μαρτίου 2011, στη θέση του Επιτρόπου Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, υπηρετεί η κα Ελίζα Σαββίδου.

Τα υπόλοιπα μέλη του επιστημονικού και του γραμματειακού προσωπικού του Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως, κατά το έτος 2013, ήταν τα εξής:

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ		
1	Άριστος Τσιάρτας	Πρώτος Λειτουργός Γραφείου Ε.Δ.
2	Ελένη Χατζηττοφή	Ανώτερη Λειτουργός Γραφείου Ε.Δ.
3	Μαρία Χριστοφόρου	Ανώτερη Λειτουργός Γραφείου Ε.Δ.
4	Γιώργος Κρασσάς	Ανώτερος Λειτουργός Γραφείου Ε.Δ.
5	Κώστας Ιωάννου	Λειτουργός Α' Γραφείου Ε.Δ.
6	Χρύσανθος Χρυσάνθης	Λειτουργός Α' Γραφείου Ε.Δ.
7	Γεωργία Σταυρινίδου	Λειτουργός Α' Γραφείου Ε.Δ.
8	Γιώργος Κακότας	Λειτουργός Α' Γραφείου Ε.Δ.
9	Νάσια Διονυσίου	Λειτουργός Γραφείου Ε.Δ.
10	Νικολέττα Κουτσάκου	Λειτουργός Γραφείου Ε.Δ.
11	Δέσποινα Μέρτακκα	Λειτουργός Γραφείου Ε.Δ.
12	Έλενα Καρεκλά	Λειτουργός Γραφείου Ε.Δ.
13	Μελίνα Τριγγίδου	Λειτουργός Γραφείου Ε.Δ.
14	Θέκλα Δημητριάδου	Λειτουργός Γραφείου Ε.Δ.
15	Δέσπω Κωνή	Λειτουργός Γραφείου Ε.Δ.
16	Γιώργος Διάκος	Λειτουργός Γραφείου Ε.Δ.
17	Αντωνία Κυριακίδου	Λειτουργός Γραφείου Ε.Δ.
18	Κυριάκος Κυριάκου	Λειτουργός Γραφείου Ε.Δ.
19	Μαρία Τσότηη	Λειτουργός Γραφείου Ε.Δ.
20	Τάσος Κωστέας	Έκτακτος Λειτουργός Γραφείου Ε.Δ.
21	Πρόδρομος Χριστοφή	Έκτακτος Λειτουργός Γραφείου Ε.Δ.
22	Γεωργία Πέρδικου	Έκτακτη Λειτουργός Γραφείου Ε.Δ.
23	Πανίκος Γιωργαλλής	Έκτακτος Λειτουργός Γραφείου Ε.Δ.
24	Κατερίνα Καλλητσιώνη	Έκτακτη Λειτουργός Γραφείου Ε.Δ.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

25	Νικόλας Κάιζερ	Έκτακτος Λειτουργός Γραφείου Ε.Δ.
26	Δωρόθεος Δωροθέου	Έκτακτος Λειτουργός Γραφείου Ε.Δ.
27	Κατερίνα Χαρίτου	Έκτακτη Λειτουργός Γραφείου Ε.Δ.
28	Ζηναΐδα Ονουφρίου	Έκτακτη Λειτουργός Γραφείου Ε.Δ.
29	Καλλιόπη Καμπανελλά	Έκτακτη Λειτουργός Γραφείου Ε.Δ.
30	Νιόβη Γεωργιάδη	Έκτακτη Λειτουργός Γραφείου Ε.Δ.

Ο Λειτουργός Α' του Γραφείου Χρύσανθος Χρυσάνθης αποσπάστηκε από τις 12 Μαρτίου 2013 μέχρι τις 11 Μαρτίου 2015 στην Προεδρία της Δημοκρατίας.

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΚΟ ΚΑΙ ΑΛΛΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

1	Αθανασία Πρωτοπαπά	Βοηθός Γραμματειακός Λειτουργός
2	Τασούλα Βασιλειάδου	Βοηθός Γραμματειακός Λειτουργός
3	Ελισάβετ Χρίστου	Βοηθός Γραμματειακός Λειτουργός
4	Χριστίνα Μιχαήλ	Βοηθός Γραμματειακός Λειτουργός
5	Γεωργία Ανδρέου	Βοηθός Γραμματειακός Λειτουργός
6	Ιωάννα Αναστασίου	Βοηθός Γραμματειακός Λειτουργός
7	Χριστίνα Αναστασιάδου	Βοηθός Γραμματειακός Λειτουργός
8	Αντωνία Διονυσίου	Έκτακτη για γραφειακά καθήκοντα
9	Ειρήνη Αυγουστή	Έκτακτη για γραφειακά καθήκοντα
10	Ειρήνη Πέππου	Βοηθός Γραφείου
11	Πανίκος Ευσταθίου	Αχθοφόρος Κλητήρας
12	Ανδρέας Ιωαννίδης	Αχθοφόρος Κλητήρας
13	Τούλα Αγαθοκλέους	Υπεύθυνη καθαριότητας
14	Κυριακούλα Χρίστου	Υπεύθυνη καθαριότητας

Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων